

KORONA AKADEMIEY KRAKOWSKIEY, ABO KAZANIE

Ná Pogrzebie IEGO MŚĆI X.

IAKVBA NAYMANOWICA,

Práwá oboiego Doktorá y Professorá Kánoniká Krák: Archidiákoná Pileck. Akádemiey Krákowskiey

REKTORA.

Ktore miał w Kośćiele Kátedrálnym Krákow: w Dźień S. Bárbáry, Roku 1641.

X. JAKVB PIOTROWICKI

Pismá S. Professor Akádem: Krákow. Dziekan Wszytkich SS. Kánonik S. Floriáná, Proboszcz S. DVCHA Biecki.

W KRAKOWIE,

W Drukárniey Krzyſtofá Schedlá, K. I. M. Typog. Roku 1641.

W niniejszy tom zostały zebrane rękopiśmienne części klocka, ofiarowanego Bibliotece Jagiellońskiej przez dra Karola Estreichera jun. w listopadzie 1936 r.

Klocek ten, utworzony w drugiej połowie XVIII w. (po r. 1765), mieścił w sobie przeważnie różne drukowane broszury XVII i XVIII wieku (ogólnikowy spis dawnego objętku zob. wewnątrz, k. 95 recto). Niektóre z nich już przed przybyciem klocka do Biblioteki Jagiell. zostały z niego wycięte. W Bibliotece wypruto z klocka resztę rzeczy drukowanych (były to przeważnie dublety do egzemplarzy posiadanych już przez Bibliotekę), a części rękopiśmienne na nowo tutaj oprawiono (w skórę zdjętą ze starej, XVIII-wiecznej oprawy), doprawiając na końcu (kk. 96 nn.) zeszycik w mniejszym formacie, który pierwotnie nie

/.

należał do opisanego klocka, ale był w nim luźnie włożony. Klocek pochodził z biblioteki dekanalnej w Zatorze, jak o tym świadczy napis na karcie drukowanej, która jest teraz nalepiona na odwrocie przedniej okładki, a przedtem leżała w klocku luźnie, i to oddawna (zob. powołany już spis treści na k. 95 recto).

A. B.

SS. D. N.

BENEDICTI PP. XIV

Litterae in forma Brevis

Quibus

Emus ac Rmus D.

Franciscus S.R.E. Diaconus

Card. de Saldanha

Motu proprio

Constituitur et deputatur

In Visitatorem et Reformatorem

Clericorum Regularium

Societatis Jesu

In Regnis Portugalliae

Et Algarbiorum

Et in Indijs Orientalibus

REGI FIDELISSIMO

SUBJECTIS

ULYSSIPONE MDCCLVIII

Ex Officina Michaelis Rodrigues

Emi Cardinalis Patriarchae Typographi.

Dilecto Filio Nostro
FRANCISCO S. ROM. ECCL. DIACONO
CARD. DE SALDANHA
nuncupato.
BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili Noster Salutem et Apostolicam benedictionem

In specula supremae Dignitatis Divina dispositione, meritis
licet insufficientibus, constituti, inter multiplices rerum, nego-
tiorumque, quibus in hac Nostra ingravescente aetate, et parum
firma valetudine obruimur, curas ad ea etiam ex debito Pastora-
lis Officij Nobis commissi sollicite advigilare debemus, per quae
Monasteria Loca, illorumque personae divinis mancipatae obsequijs,
pacis, et quietis tranquillitate, ac Regularis vitae, et Ecclesia-
sticae disciplinae norma, coadjuvante Domino, perenniter con-
servari valeant, et quae his contraria esse noscuntur, per Nostrae
providentiae, Auctoritatisque apostolicae studium penitus evellantur,
prout personarum, rerum, et locorum qualitate pensata, con-
spicimus in Domino salubriter expedire. Cum sicut pro parte
charissimi in Christo Filij Nostri Josephi Portugalliae et
Algarbiorum Regis fidelissimi Nobis expositum fuit, haud
vero ab orta sint inconvenientia, et abusus in Provincia, seu
Provincijs Clericorum Regularium Societatis Jesu tum Portu-
galliae, et Algarbiorum, tum Indiarum Orientalium, et Occiden-
tium existentibus dominio ejusdem Josephi Regis subjectis, de
quibus

quibus omnes fere nationes, Regionesq certiores factas esse ex-
istimatur, propter parvum volumen typis impressum, et tum No-
bis tum Venerabilibus Fratribus Nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Car-
dinalibus distributum. Ac propterea ipse Josephus Rex summopere
cupiat, ut scandala, quæ ex præmissis deinceps oriri possunt, quam ci-
tius removeri de benignitate providentiaq Apostolica digneremur.
Nos qui Societatem præfatam paternis complectimur affectibus
nil aliud proprium, ac decens in hoc rerum statu esse duximus, quam
juxta laudabile Romanorum Pontificum Prædecessorum Nostrorum
Institutum, et consuetudinem, aliquem ex Sanctæ Romanæ Ecclesiæ
præfatæ Cardinalibus deputare, et nominare, qui primum de om-
nibus, et singulis hujusmodi negotiis accurate expensis plenissime
instructus, eadem ad Nos deinde referat, aperiatq, ut postea ma-
tura consideratione adhibita quid quid statuendum sit, opportune
et saluberrime decernamus. Motu itaq proprio, ac ex certa sci-
entia et matura deliberatione, Nostræq Apostolicæ
potestatis plenitudine Circumspectionem Tuam, de cujus
singulari fide, prudentia, integritate, dexteritate, vigilantia
et Religionis zelo plurimum in Domino confidimus in Vi-
sitatorem Apostolicum ac Reformatorem Clericorum Regula-
rium Societatis Jesu in Regnis, ditionibus, et Provinciis etiam
Indiarum memorato Josepho Regi subjectis existentium, te-
nore præsentium constituimus et deputamus, ac Circumspecti-
oni Tuæ, ut cum assistentia unius seu plurium personarum in Ec-
clesiastica dignitate constitutarum, si sæculares fuerint, seu Regu-
larium cujusvis Ordinis seu Instituti a Sede Apostolica approbati
a Te, ad hujusmodi effectum pro Tuo arbitrio eligendarum

rundae seu eligendarum et emendandarum, probatae vitae
et circa statuta, et mores Regulares versatarum: Provinciam
seu Provincias Societatis Jesu praefatae in Regnis, Dominiis di-
tionibus, et Provinciis etiam Indiarum praefatarum eidem Josepho
Regi ut praefertur subjectis existentes, illiusque seu illarum
Domos Professas seu Novitiatus destinatas, Ecclesias seu Colleg-
gia quaecumque, Hospitia et Missiones aliaque loca quocumque no-
mine nuncupata a Societate praefata dependentia et ad
illam spectantia et pertinentia etiam exempta et quo-
cumque privilegio et indulto suffulta, nec non illorum Superio-
res Rectores, Administratores, Clericos Regulares, caeterasque per-
sonas quascumque cujuscumque dignitatis, superioritatis, status
gradus et conditionis existentes, tam in capite quam in
membris Auctoritate Nostra semel visites et reformes,
ac in earumdem personarum statum, vitam, mores, ritum
disciplinam aliamque vivendi rationem, tam conjunctim
quam divisim diligenter inquiras: necnon Evangelicae
et Apostolicae doctrinae, Sacrorum Canonum et generalium
Conciliorum Decretis, et Sanctorum Patrum traditionibus
atque Regulari dictae Societatis Instituto et Apostolicis Con-
stitutionibus praesertim record: mem: Urbani PP. VIII.
Praedecessoris Nostri die XXII Februarii MDCXXXIII incipi-
entibus Ex debito Pastoralis Officii et a Nobis per quasdam
Nostras in simili forma Brevis die XX Decembris Anni MDCCXLI
expeditas Litteras quarum initium est Immensa Pastorum
Principis editis inhaerendo et prout occasio rerumque qualitas
et necessitas exegerit, quaecumque mutatione, correctione em-
Deb

dationе renovatione, revocatione, ac etiam ex integro editione
indigere cognoveris, juxta datam tibi a Domino prudentiam cor-
rigas emendes renoves, revoces ac etiam de novo condas, condita
Sacris Canonibus et Concilij Tridentini Decretis non repugnan-
tia confirmes, abusus quoscumque tollas, regulas, institutionem,
et Ecclesiasticam Regularem disciplinam, ac imprimis
Divinum cultum et obedientiam huic Sanctae Sedi et obser-
vantiam memoratarum Constitutionum Apostolicarum
ubi fortasse exciderint, juxta praescriptum dictae Societatis
Institutum modis congruis restituas et reintegres, si aliquos
aliquo delinquentes reperieris eos juxta Canonicas Sanctiones pu-
nias et castiges, ipsasque personas etiam ut praefertur exemptas
ad debitum et honestum vitae modum, ac ad statum Sacris
Canonibus et Concilio Tridentino praefatis conformem revoces
ac quidquid statueris et ordinaveris, absque dilatione et appel-
latione, quae executionem quomodolibet ullatenus impediat
omnino observari facias, quoscumque Domorum et Collegiorum
hujusmodi Rectores, aliosque Ministros quos juxta datam
tibi a Domino prudentiam et tibi expediens videbitur
ab eorum respective Officiis amovendos esse judicaveris
amoveas, ac illos sic amotos aliosque Clericos Regulares
dictae Societatis de una ad aliam Domum, seu de uno ad
aliud Collegium transmittas, inobedientes et rebelles per
sententias Censuras et poenas Ecclesiasticas, suspensionem a
Divinis aliaque opportuna juris et facti remedia coerceas, et

pellas. Nos enim Tibi praemissa et quaecumque alia circa visita-
tionem et reformationem aliaque supra expressa hujusmo-
di necessaria et quomodolibet opportuna faciendi gerendi et exe-
quendi auctoritate praefata plenam liberam et amplam fa-
cultatem et auctoritatem concedimus et impertimur.
et si contingat Te aliqua legitima de causa detineri et visi-
tationem praefatam per Te ipsum extra Civitatem Lisbonensem
minime facere valeas, alias Ecclesiasticas Personas Tibi bene
visas cum simili vel limitanda potestate in tui locum ad visi-
tationem et reformationem habendam etiam in predictis Provin-
ciis praefatis deputandi facultatem pariter tribuimus. Si quae
autem quandoque in hujusmodi visitatione reperieris ea omnia
sub tuo sigillo clausa ad Nos quam primum diligenter trans-
mittas ac Nobis referas, et patefacias quaecumque ad hanc
causam pertinere arbitraveris: ex re enim et tempore
consilium capiemus, et effusis lacrymis Omnipotentem
Deum clamore valido orabimus, atque obsecrabimus ut quid
inde statuendum sit matura deliberatione decernamus.
Mandantes propterea omnibus et singulis Superiori-
bus Ministris Clericis Regularibus aliisque Personis Provin-
ciae seu Provinciarum Dominiorum et Regionum aliorumque
locorum Societatis Jesu praedictis in praefatis Regnis
Ditionibus

[illegible]

Regni respective sint communiter existentibus [illegible]

et communicationis cum consensu Regis et Regni

[illegible] [illegible] nostris necessariis [illegible]

[illegible] [illegible] a Regnicolis et privatis

suorum officiorum aliisque arbitrio nostro infligendis poenis [illegible]

tante tenendis ut Tibi aut personae seu personis per te eligen-

[illegible] seu deputandis in praemissis omnibus et

singulis prompte pareant et obediant, ipsaque et Tuis seu illorum

salubria monita et mandata, humiliter suscipiant et efficaci-

ter adimplere procurent, alioquin sententiam sive poenam

[illegible] rite tuleris, seu statueris in rebelles ratam habe-

bimus, et faciemus, auctore Domino usque ad satisfactionem

condignam inviolabiliter observari. Decernentes praesen-

tes literas firmas, validas et efficaces existere et fore, suosque ple-

narios et integros effectus sortiri et obtinere, Tibique et te-

[illegible] seu personis nominandae seu personis nominandis et

nominandis plenissime suffragari, et ab illis ad quos spectat

et spectabit in futurum inviolabiliter observari. Sicque in

praemissis per quoscunque [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

irritum et inane si secus super his a quoquam quavi

auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus constitutionibus apostolicis ac [illegible] valibus

[illegible] et [illegible] conciliis [illegible]

specialibus constitutionibus [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] regularium, etiam juramento, confirmatione

Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis sta-

tutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis,

et litteris Apostolicis, eorumque superioribus prae-

et aliis personis praefatis, sub quibuscunque teno-

ribus, et formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriis

derogatoriis, alliisque efficacioribus efficacissimis

et insolitis clausulis, irritantibusque, et aliis de-

in genere, vel in specie, etiam motu proprio, vel consis-

torialiter, et aliis in contrarium praemissorum qui-

modolibet concessis, confirmatis, et innovatis, quibus

omnibus et singulis etiamsi pro sufficienti illorum

derogatione de illis eorumque totis tenoribus specia-

lis, specifica, expressa et individua, ac de verbo ad ver-

bum non autem per clausulas generales idem

ex parte lis mentio, seu quævis alia expressio habenda
aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda fo
ret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil
penitus omisso, et forma in illis tradita observa
exprimerentur, et insererentur, presentibus pro pl
et sufficienter expressis ac de verbo ad verbum in
sertis habentes illis alias in suo robore perman
ris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat
specialiter, et expresse derogamus, cæterisque co
trariis quibuscumque. Datum Romæ apud San
ctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris
die prima Aprilis MDCCLVIII. Pontificatus
Nostri Anno Decimo octavo.

Pro D. Card. Passioneo
Joannes Florius subst[illegible]

[illegible] 1. 17[illegible]

[illegible] wszystkiego widzieć musisz bo [illegible] rozesłani z Kopiami Bulli [illegible] nadniu 16. [illegible] miesiąca [illegible] Zgromadzenie [illegible] zniesione [illegible] nad inych y nasze Zgro[illegible]. [illegible] loco zaraz [illegible] po [illegible] S. [illegible] po [illegible]

[illegible] [illegible] Lapierz [illegible] [illegible] Zgromadzenia [illegible] na Reform[illegible] [illegible] Rezolucyi [illegible] Generali [illegible] swoie nadzieie [illegible] y zaufani [illegible] Supprezyi [illegible] na [illegible] iako to Nowicyatu y Kollegii Romani [illegible] chciał nakłonić do dobrowolnego [illegible] y [illegible] Kardynałów [illegible] [illegible] Dowat y [illegible] Kardynali [illegible] [illegible] 3tio Delisi [illegible] 2do Teologowie [illegible] Kongregacyi [illegible] może [illegible] 1500 [illegible] nie mogli [illegible] Kongregacyi [illegible]

[illegible]

[illegible] na [illegible] Zyernie [illegible] [illegible] [illegible]
aresztacyi że miał się na [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tylko że miał być [illegible] [illegible] do [illegible] [illegible]
iż Supressyi nie mogł czynić bez poprzedzaiącego Koncilium [illegible]
winy, a [illegible] y temu iż [illegible] [illegible] [illegible] w ten sam Dzień [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] na [illegible] [illegible] Assystent [illegible]
[illegible] [illegible] mowiłem z nimi o [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] skonaniu ich ale oni wcale się śmiali z tego y nie kazali wierzyć. [illegible]
[illegible] w noc po wszystkich razem Kollegiach Domach y miejscach [illegible]
[illegible] gdzie tylko [illegible] mieszkali [illegible] mocne stanęły warty [illegible]
[illegible] y Zbirow toż samo po Bramach y Furtach miejskich. Wszedł do [illegible]
[illegible] Xiężeu gdzie rezydował Generał wszed mowię [illegible] [illegible]
y kazał [illegible] prosić do siebie Generała z Assystentami [illegible]
[illegible] Sanctissimi co łatwo nastąpiło gdy się gmin zaraz zbiegł [illegible]
[illegible] [illegible] Tam temu przytomnemu Generałowi z Assystencyą [illegible]
na [illegible] Bullę albo raczey Breve [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pokorni ponieważ iako baranki [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] y zaczęto pytać się o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] do innych Prokuratorow rozsadzono sub custodia [illegible]
[illegible] pieczętowano [illegible] [illegible]

Nazaiutrz OO Franciszkanie wzięli [illegible] [illegible] Bernardynom [illegible]
[illegible] [illegible] po Kościołach [illegible] y [illegible] [illegible]
Professorow [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generała [illegible]
tym z Assystencyami przyprowadzono do [illegible] [illegible] [illegible]
inni na swoich zostali miejscach z zmiennicy na 8 dni [illegible] [illegible]
nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nie było [illegible] [illegible]
[illegible] to miało [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
kiedy [illegible] uwolnieni z Generałem [illegible] [illegible] z nim [illegible]

SCANDALUM
EXPURGATUM

In Laudem Instituti Societatis Jesu,
Ad M. D. G.
Catholicorum satisfactionem,
et Dissidentium aedificationem.
juxta illud:
expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio in azymis sinceritatis et veritatis. ad Corinth. 1. C. 5.

Quod bono publico
è tenebris in apertum produxit, & absconditum reddit,
ad Correctionem.

Joannes Markiewicz I.V.D. Canonicus Varmiens.

Impressum Gedani
Anno Domini: 1654.
Permissu Superiorum.

1652.
[illegible] Speculum [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]ant

Approbatio.

Cum omnia intra contenta desumpta sint, vel ex Sacri
nonibus, vel ex Bullis Pontificijs, vel ex Constitutionibus
cietatis, omnibus à Sede Apostolica Decretis, approbatis
confirmatis, præter illa quæ refutantur: Censuram bene
ctor aliam ne desideres; quandoquidem Parmiæ, Jesuiti
mnium Censoribus, Cracoviam adire mihi non licuit. Qu
ex isto defectu, aliàs bonum Opus reprehendere volueris,
rendum est, ne alter suspicetur, te fortassis etiam
to esse, & ideò cæcâ obedientiâ irretitum, magis pa
quàm ratione moveri. Nec hoc scrupulum injiciat, q
horum publicatio inter Dissidentes; inter quos enim Sincer
tificius est læsus, & Reputatio S. Ignatij cum Societate
trimentum passa; nullibi magis quàm inter eosdem,
famam falsam, in opinione hominum collapsa, re
ri oportuit. An bonô zelo & motivo, hæc ad effect
deducta fuerint, Sedes Apostolica judicabit, cujus honor
hic inter Dissidentes vindicando, ejusdem Censuræ o
subijcio, probaturus, quod illa probaverit, & reprobatur
quod illa reprobaverit. Hæc ad satisfactionem mei a
ri.., cui sincero corde omnem de Cœlo voveo benedictio
Homburgi. 2. Junii 1654.

Confutatio erroris Ludovici Lucii, quem ad invidiam Summi Pontificis Romani, et Instituti Societatis Jesu, maculam fundamentalem posuit: De Regulis et Constitutionibus Jesuitarum, T. 1. C. 3. fol. 13. ubi hae verba quae sequuntur:

Jesuitae in Regulis suis mandant, ac severè praecipiunt, ne quis eas in manum extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis scripto vel dicto aliis referat. Papa quoque Paulus 3tius in Bulla Ao 1549. Jesuitis data, concessit Generali Ordinis illorum, ut eas Regulas evulgantes, seu in apertum producentes, vel illorum vota revelantes, in quocunque habitu contigerit inveniri, possit ac debeat excommunicare, capere, incarcerare; & si opus sit, brachii Saecularis auxilio invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare. Voluit etiam ut nulli Magistrorum liceat, Regulas et Constitutiones Jesuitarum, excepto Papa, sub censuram sumere. Quia enim illae nihil aliud sunt, quam Cento, ex omnibus reliquorum Monachorum regulis consutus, ac ferè nihil aliud docent ac praecipiunt, quam Traditiones humanas, superstitiones, hypocrises, idololatrias, & propria ἐθελοθρησκείας* opera. Mirum certè non est, si ipsosmet pudeat, haec aliis in suis Regulis contenta divulgari.

* autropelia

3. Quanquam autem regulae Jesuitarum, longo tempo[re]
sic clam ab ipsis habitae fuerint; ut ab orthodoxis comp[ara-]
ri ac legi non potuerint; Tandem tamen ipsimet, Ao. 160[?]
Superiorum suorum permissu, Lugduni in Gallia, typis Jac[obi]
Rauslin quamvis & hoc clanculum, aliquibus eorum sem-
per in Typographia praesentibus, qui excusa ad se exe[m-]
receptarent) illas ediderunt: quarum Exemplum unum [sin-]
gulari Dei Providentia in Gallijs comparatum, ac Viro [quo-]
modum principi ~~[illegible]~~ Evangelico, in Germaniae
oblatum fuit, cujus jussu regulae illae denuo typis ma[nda-]
tae sunt, atq; ita etiam Evangelicis, quanquam doctis dun[ta-]
xat Viris, qui Latine callent, innotuerunt. Haec auctorita[te]
Lucius, Historia Jesuitica L.1. C.3.

Confutatio hujus erroris.

4. Si Pontificibus Romanis aliquando placuisset Acta sua oc[cul-]
tari, jus Canonicum non sanxisse: Non minus reum es[se]
qui veritatem occultat, quam illum qui mendacium dicit
& ille prodesse non vult, & iste nocere desiderat, prout [ha-]
betur 11. q. 3. C. quisquis metu.

5. An Paulus 3tius Instituta S. Ignatij occultari voluerit
Manifestam hujus erroris falsitatem demonstrat Bulla
cujus supra mentionem facit Lucius de Ao. 1540. Ha[ec e-]
nim cum sit publici juris, posita in Bullario sub nom[ine]
ejusdem Pontificis 15. Cal. Obris Pontificatus sui Ao. 15[40]
nil prorsus sibi invenitur, quod vel umbram occultatio[nis]

licuius in se habeat. Imò expressè mandat, Instituta 6.
Societatis non occultari, sed solenniter publicari per Archi-
episcopos, Eppos, ac Dilectos Filios Abbates, Priores, Metropo-
litanos & Cathedrales, Canonicos, Officiales & Vicarios generales,
quoties de ista publicatione fuerint requisiti. Ejusdem Bullae
§ 46. ut ea autem omnia, quae in eadem Bulla contenta
sunt, ad executionem deducerentur, Summus Pontifex non so-
lum Ecclesiastica jurisdictione, sed etiam auxilio brachii
saecularis utendum esse censuit. 7.

De Potestate Praepositi Generalis eo modo disponit, ut plenam
in universos ejusdem Societatis Socios & Personas sub ejus
obedientia degentes ubilibet commorantes etiam exem-
ptas, & quascunque facultates habentes, suam exerceat juris-
dictionem. quae omnia leguntur in §. 1. Et haec sunt commu-
nia omnium Religiosorum Superioribus. 8

Hoc ergo est verum & genuinum, quod Paulus 3tius de Je-
suitis in Aº 1549. ordinavit; illud verò quod Ludovicus Lucius
ab aliquo falso Authore mutuatus est, omninò falsum ju-
dicari debet. 9.

Et convincitur ipse Lucius suo historico testimonio, quod
posuit C. 4. ejusdem Libri his verbis: cum ab initio primi Pa-
tres & Socii Jesuitarum, sine certis & proprijs legibus ac magistra-
tu vixissent; necesse esse judicarunt, ut de optimè constitu-
enda & stabilienda quam maximè societate, primo quoque te-
mpore inter se consulerent. Unde oportuit esse me-

morem, quid successori C. 3. dixit, hoc enim occultari potuit, quod nondum fuit.

10. Et hoc notandum, quomodo sub Paulo Papa 3tio Institutum et Vota Jesuitarum occultari poterant, de quibus particulares Constitutiones nondum erant editae: Cujus rei probatio est manifesta in Bulla Julii 3tii Exposcit, quae est approbatio Edita Instituti Societatis de Ao 1550. Ubi non jam

11. de factis, sed de futuris tractat Constitutionibus, his verbis prout in Constitutionibus declarabitur & explicabitur, quod legitur in eadem Bulla §. 4. ad finem § 8vo V. 2. & V. 3. Et sic clarè patet Paulum Papam 3tium, Regulam et Constitutiones Jesuitarum non occultasse, quia illo vivente nondum erant natae.

An S. Ignatius Institutum suae Societatis occultaverit

12. Et huic Sancto quasi fraudem imputando, turpiter errat Ludovicus Lucius, nunquam enim S. Ignatius vitâ suâ cogitabat, ut institutum suum occultum haberet, sed omnia publicare debuit, ut haberet Socios qui sequerentur, ut ipse manifestavit his verbis:

13. Haec sunt quae sub beneplacito Domini Nostri Pauli & Sedis „Apostolicae beneplacito, de nostra professione, typo quodam „explicare potuimus, quod nunc fecimus, ut summatim in„formaremus tum illos, qui nos de nostro vitae instituto in„terrogant, tum etiam posteros nostros, si quos Deo volente „imitatores unquam habebimus hujus vitae. Bulla Julii 3tii

cipiens: exposuit §.13. de A° 1550.

Sanctum autem & pium fuisse, tale Institutum, quod Paulus 14.
Julius confirmavit, vel ex uno puncto apparet, quod legitur in
Bulla ejusdem Pontificis: Regimini: prout sequitur. 15.
Quam autem experti fuerimus jucundiorem, puriorem & ad proximi
aedificationem aptiorem esse vitam, ab omni avaritiae contagione
quam remotissimam, & Evangelicae paupertati quàm simillimam:
cumque sciamus D. nostrum Jesum Christum Servis suis Regnum
Dei solum inquirentibus, necessaria ad victum & vestitum
fideliter subministraturum: voveant singuli & universi perpe-
tuam paupertatem, declarantes, quod non solùm privatim, sed
neque etiam communiter possint pro Societatis sustentatione
aut usu, bona aliqua stabilia aut proventus seu introitus
aliquos, jus aliquod civile acquirere; sed sint contenti usu
tantum rerum sibi donatarum, ad necessaria sibi compa-
randa, recipere. Eadem Bulla §.10. 16

An non hoc pium? An non hoc sanctum fundamentum?
Vos ipsi DD. Dissidentes omnino fateri debetis, pijssimum
& sanctissimum fuisse ab initio tale institutum; quod quia
subsequenter per Institutiones & Regulas particulares
est declaratum, & sic à Romanis Pontificibus confirma-
tum, de his agendum erit ad meliorem vestri informatio-
nem & de Nobis Catholicis existimationem.

De Regulis & Constitutionibus Jesuitar.

Hunc Titulum sibi fecit Ludovicus Lucius Hist. Jesuit.
A. C. 3. tantus scrutator & inquisitor de rebus Jesuitarum
ut de illis satis magnum Volumen, 4. Libris distinctis
conscripserit de Ao. 1607. Nihilominus fontem ipsum Consti-
tutionum invenire non potuit, quem si invenisset, profecto pi-
18. & sanctum propositum non argueret sed veneraretur. Sum-
mulam tantum vix primis Libris attigit, & regulas offi-
rum post S. Ignatium per Generales Congregationes auctas
descripsit, cum tanta animi laetitia, acsi magnum aliquem
thesaurum invenisset.

Informatio melior de Constitutionibus Jesuitarum.

19. Idem mihi contigit, quod Ludovico Lucio, videre primo Sum-
rium Constitutionum, non illius Lugdunensis de Ao 1582. sub
titulo: Regula Soc. Jesu Romae in Collegio eiusdem Soc. per-
missu Superiorum. Ubi ad margines Libelli, annotantur
Fontes, ex quibus illud Summarium desumptum est.
20. Recurro ad Fontem, & hic est sub Titulo: Constitutiones Soc.
Jesu, cum earum declarationibus. Romae in Collegio ejusd.
Soc. cum facultate Superiorum Ao 1582.
21. Considero utrumq, & sic video ipsum fontem non natura-
oriri, quia posterior uno anno illis rivulis, qui in Summa-
rijs ponuntur, & faciunt mentionem istius sui fontis, a q
derivantur: quomodo ergo in sua facie illi sunt priores.
delicet de Ao 1582o, et hic posterior, utpote de Ao 158

Verto folium, & considero in tergo hujus fontis Constitutio- 22
um approbationem: Et hanc perspicio etiam contra naturam,
uia prior suo fonte nata, videlicet de Aº 1582. sub Grego-
o 13. Pontifice Maximo.
ecurro ad Bullarium, in quo omnes Ordinum, Religionum &
endicantium authoritate Romanorum Pontificum facta repo-
ntur, sub isto Anno nihil penitus de Jesuitis invenio. Sed
obus Annis post, videlicet de Aº 1584.
itat Bulla: Ascendente Domino cui talis titulus: Approbatio In-
stituti Clericorum Regularium Soc. Jesu, cum aliquorum dubio-
m totali remotione & Privilegiorum Confirmatione. Lego te-
rem istius Bullæ, de Aº 1584 editæ, & invenio illam appro-
tionem, quam Patres de Aº 1582. posuerunt. Motu proprio
t ex certa scientia. omissis quatuor versiculis, qui ita di-
nt: Nos universalis Ecclesiæ utilitati, quam ex inviolato "
[e]t inconcusso dicti Societatis instituto & religiosæ sobolis "
[ed]ucatione sentimus, & majorem in dies speramus, prospicien- "
[te]s, & præterea ejusdem Societatis indemnitati, paci, quieti "
[et] incremento consulere volentes, motu simili et ex certa "
ientia.
Ista variatio Annorum, magnam apud me fecit perplexi-
tem & dubitationem; an hoc ipsum non sit motivum, quod
cusq Constitutiones Societatis, tanto Studio & artificio oc-
ltarentur. Ne igitur arcanum istud majora indies pari-
t scandala, aliquas principales Constitutiones publicare constitui,

ad M.D.G. de Instituti S. Ignatii commendationem, et
adversariorum confusionem.

Constitutiones Principaliores
Institutum S. Ignatii declarantes
juxta intentionem Julii 3tij Romani Pontificis
Bulla: Exposcit Aº 1550., et Gregorii 13tij
Confirmationem, Bulla: Ascendente Dño. 158

IV. de Paupertate.

Paupertas ut murus Religionis firmus, diligenda, et in sua pu-
ritate conservanda est, quantum Divina gratia aspirante fie-
ri poterit. Et quia humanæ naturæ hostis ad hoc propugnacu-
lum ac refugium debilitandum (quod Deus Dñus noster Reli-
gionibus inspiravit contra illum, aliosq religiosæ perfectionis
28. adversarios) niti solet, ea, quæ à primis fundatoribus, bene or-
dinata fuerant, innovare per declarationes vel innovationes
primo illorum spiritui minimè consentaneas: ut quod in nobis
situm fuerit, huic parte Societati prospiciamus; quicunque
29. ea professionem emiserint, se ad innovationem Constitutio-
num in ijs, quæ ad paupertatem pertinent, nihil facturos
promittant: nisi aliquo modo pro rerum occurrentium ratione
eam in Domino magis restringendam judicarent. Const. par. 6.
Cap. 2. §. 1.
30. "In Domibus vel Ecclesijs, quæ à Societate ad auxilium a
"

narum admittentur, reditus nulli, ne Sacristiæ quidem "
ut fabricæ applicati, haberi possunt: sed neque ulla alia ratione"
ut penes Societatem illorum sit ulla dispensatio, sed in
solo Deo, cui per ipsius gratiam ea inservit, fiducia constitu-
atur, sine reditibus illis ipsum nobis prospecturum de re-
bus omnibus convenientibus, ad ipsius majorem laudem &
gloriam. Ibidem §.2.

Professi vivant ex eleemosynis in domibus, cum aliquo non
mittuntur: nec officium Rectorum ordinarium in Collegiis
vel Universitatibus Societatis habeant, (nisi ipsorum necessi- "
tas vel magna utilitas id exigeret) nec reditibus eorum, "
in domibus utantur. Ibidem §.3. "
3

Non solum reditus, sed nec possessiones ullas habeant in
particulari, nec in communi, Domus vel Ecclesiæ Socie-
tatis, præterquam quod ad habitationem vel usum neces- "
sarium sit, aut valde conveniens fuerit: cujusmodi du- "
ceretur, si in usum convalescentium, vel eorum, qui ut re-
bus spiritualibus vacent, se ab hominum frequentia re-
cipiunt, locus aliquis à communi habitatione separatus,
qui aëre salubriori &. aliis commodis polleret, admitte-
retur: et tunc hujusmodi ille sit, ut nec aliis locetur,
nec fructus, qui redituum locò esse possint, habeant.
Inst. par. 6. Cap. 2. § 1. 2. 3. et 5.

de Abstinentia ab accipiendo. 3

Quia Paupertas velut propugnaculum est Religioni ut eas in statu suo et disciplina conservet & à complur hostibus defendat (unde etiam daemon enititur illud variis ra nibus evertere) refert plurimum ad conservationem et aug tum totius hujus corporis, procul admodum omnem avaritia
34. ciem ablegasse; nullos reditus, vel possessiones, vel stipe pro verbi Dei praedicatione, aut lectione, aut Missis, aut adm stratione Sacramentorum, aut demum rebus quibuslibet spiri libus (ut est in 6ta parte dictum) admittendo, nec ad sua utilitatem reditus Collegiorum applicando. Constit. par. 10. §

35. Omnes qui sub obedientia sunt Societatis, meminerint, se g tis debere dare, quae gratis acceperunt, nec possidendo, n admittendo stipendium, vel eleemosynas ullas, quibus Mi vel Confessiones, vel praedicationes, vel lectiones, vel visitat vel quodvis aliud officium, ex eis, quae Societas juxta strum institutum exercere potest, compensari videatur, ut majori cum libertate possit et proximorum aedificatione in Divino servitio procedere. par. 6. Cap. 2. §. 7.

36. Ut omnis avaritiae species evitetur, praecipuè in piis mi steriis, quibus ad animarum auxilium Societas utitur, n sit in Ecclesia arca, in quam eleemosynae ab iis, qui ad Con nes, Missas, vel Confessiones, & reliqua spiritualia, ad e conveniunt, conjici solent. Ibidem.

37. Ad hunc finem meliùs consequendum, tria vota in e dientiae, Paupertatis et Castitatis emittuntur: sic paupertat accipiendo, ut nec velit nec possit reditus ullos ad suam

stentationem, nec ad quidvis aliud habere, quod non tantum in particulari de unoquoq; sed etiam de Ecclesijs & Domibus Societatis Professae est intelligendum. 3

Nec etiam (quamvis alijs sit licitum) pro Missarum Sacrificijs, vel praedicationibus, vel Lectionibus, vel ullius Sacramenti administratione, vel quovis alio pio officio, ex ijs, quae juxta suum Institutum Societas potest exercere, stipendium ullum vel eleemosynam, quae ad compensationem hujusmodi ministeriorum dari solent, ab alio, quam a Deo (ob cujus obsequium omnia pure facere debent) possunt admittere. Exam. Gener. Cap. 1. §. 3. 3

Missarum etiam Sacrificijs juvare possunt & alijs Divinis Officijs, nullâ pro eis eleemosynâ acceptâ: praecipue in audiendis Confessionibus, & in Sancto Eucharistiae Sacramento, extra Paschae tamen festum, sua in Ecclesia administrando. par. 7. C. 4. §. 4. et 5.

Quamvis ad bona & sancta opera, & maxime perpetuo duratura, incitare laudabile sit: ob majorem tamen aedificationem, nullus de Societate debet, nec potest, quemquam ad eleemosynas perpetuas Domibus, vel Ecclesijs ejusdem Societatis relinquendas, incitare; & si aliqui sponte sua eas relinquerent: nullum jus Civile ad eas petendas in judicio acquiratur, sed cum ad id charitas propter Deum eos moverit, tunc eas elargientur. part. 6. C. 2. §. 6. 4

de Abstinentia ab ambitione, & rebus mundanis.

Praeterea diligenter animadvertant, oportet, qui examinantur, magnifaciendo, summiq momenti id esse ducendo in Conspectu 4

Creatoris ac Domini Nostri) quantopere juvet ac conferat, ad
vitae spiritualis profectum, omninò et non ex parte abhorrere
ab omnibus quae mundus amat, & amplectitur; et admittere &
concupiscere totis viribus, quidquid Christus Dominus Noster ama-
42. vit et amplexus est. Quemadmodum enim mundani homines
qui ea, quae mundi sunt sequuntur, diligunt & quaerunt magna
cum diligentia honores, famam, magni nominis existimationem
in terra, sicut mundus eos edocet; sic qui procedunt in spiri-
tu, & seriò Christum Dominum Nostrum sequuntur, amant, & ar-
denter explorant, quae iis omnino contraria sunt; indui nimirum
eadem veste ac insignibus Domini sui, pro ipsius amore ac
reverentia; adeò ut si sine offensione ulla Divinae maje-
43. statis & absq; proximi peccato foret, vellent contumelias, falsa te-
stimonia & injurias pati, & stulti haberi ac existimari (nul-
la tamen ad id per eos data occasione) eò quod exoptent assi-
milari ac imitari aliquo modo Creatorem Dominum Nostrum
44. Jesum Christum, ejusq; vestibus & insignibus indui: quandoq;
ille ipse propter majorem profectum nostrum spiritualem indu-
it, nobisq; exemplum dedit, ut in omnibus quoad ejus fieri poterit, di-
vina gratia aspirante, eum imitari & sequi, cum vera sit
via, quae ducit homines ad vitam, velimus. Igitur interro-
gentur, an hujusmodi desideria tam salutaria, & ad perfe-
ctionem animarum suarum tam fructuosa, in se sentiant.
45. Ut melius ad hunc perfectionis gradum, in spirituali vi-
tam pretiosum perveniatur, ejus majus ac impensius studi-
sit, quaerere in Domino majorem abnegationem & continuam

rebus omnibus, quoad poterit, mortificationem. Exam. c. 4.
S. 44. et 46. 4

Ut praecludatur ostium ambitioni, nullis locis certis, eis, qui gradus promoventur, assignatis; quin potius honore se invicem praevenire, nulla locorum differentia observata, curent: quemadmodum gratis docet, ita ad gradus Societatis gratis promoveat: et nonnisi admodum exigui sumptus (licet voluntarii sint) externis permittantur: ne consuetudo vim legis tandem obtineat, & in ea parte temporis excessus fiat. ...r. 4. c. 15. S. 4. ad fine. 4

Erit etiam summi momenti, ut perpetuo felix Societatis status conservetur, diligentissime Ambitionem, omnium malorum in qualibet Respubl. vel Congregatione matrem, submovere; aditum ad dignitatem vel praelationem ullam directe vel indirecte quaerendam, in Societate praecludere. Quod ut fiat, omnes Professi, se nihil unquam ad eam obtinendam acturos, et quos hoc agere animadverterint, delaturos, Deo ac Domino nostro voveant: et incapaces ac inhabiles ad praelationem; quamvis habeantur ij, de quibus probari posset, quod eam ambierint. Promittant etiam Deo ac Domino nostro, ad nullam etiam extra Societatem, Praelationem vel dignitatem obtinendam, se quidquam acturos; nec ad sui electionem ad hujusmodi munus, quoad ejus fieri poterit, consensum praestituros; eius obedientiae, qui sub poena peccati potest praecipere, eos compulerit; sed unusquisque videat, qua ratione animarum

saluti, juxta nostrae professionis humilitatem & submissionem inservire possit: & ne Societas his hominibus, qui ad propositum sibi finem sunt ei necessarii, privetur. part. 10. §. 6.

de Abstinentia a conversatione Magnatum, & secularibus negotijs.

4 49. Eadem de causa, munuscula, quae magnatibus ad res maiores ab ipsis obtinendas, offerri solent, ne afferantur: nec hujusmodi primarios viros invisere nostri consuescant: nisi studio piorum operum ducerentur: vel quando intima benevolentia in Domino tam essent conjuncti, ut hujusmodi officium quoties eis deberi videretur. par. 6. c. 2. §. 9.

4 50. Ut plenius possit Societas rebus spiritualibus juxta suum institutum vacare, quoad ejus fieri poterit, a negotijs secularibus abstineat (quales sunt, Testamentorum vel Executorum vel Procuratorum rerum Civilium aut id genus officia) nec ea ullis precibus adducti, obeunda suscipiant, vel illis se occupari sinant. par. 3. c. 3. §. 7.

4 51. Quod in universum in 6. par. c. 3. dicitur, eos qui in Societate sunt, negotiis secularibus licet pia alioqui essent implicari non debere; id Generali magis quam reliquis minimis convenit, ne in eis vel alijs etiam rebus, piis quidem, sed ad Societatem non pertinentibus occupari se sinant. par. 9. c. 6. §. 4.

4 de Abstinentia a susceptione haereditatis

52. Quo melius paupertatis puritas et quies illa

eum affert, conservetur; non solum particulares Professi vel
Coadjutores formati, hæreditariæ successionis non erunt capaces,
verum nec Domus, nec Ecclesiæ, neque Collegia eorum ratione. Hic
ime omnibus litibus & controversiis præcisis, charitas cum o-
ibus, & Dei Gloriam melius conservabitur. par. 6. C. 2. §. 12.

de Abstinentia ab inquisitione in facta aliorum: & de omnium amore conciliando. 53

Eadem de causa, ut inquietudinis à nostra Professione
iena, occasiones evitentur, & melius pax ac benevolentia
n omnib. ad majorem Dei Gloriam conservetur; nemo ex
ofessis vel Coadjutoribus etiam Scholasticis Societatis in
ausis Civilibus nedum criminalibus (se examinanti [nisi
peccatum obligare potest, compelleret) sine licentia
perioris permittet. Superior autem eam minimè dabit, 5.
isi in causis, quæ ad Religionem Catholicam pertinent, vel alio-
i in piis, quæ sic cedunt in hujus favorem, ut in alterius
trimentum non cedant: quandoquidem instituti nostri est si-
e cujusquam offensione, quantum fieri potest, omnium in Do-
mino commodis inservire. par. 6. C. 3. §. 8.

Ad eundem finem faciet, generatim curare, ut amor & chari- 5
s omnium etiam externorum, erga Societatem conservetur,
ed eorum præsertim, quorum voluntas benè aut malè in
os affecta, multum habet momenti, ut aditus ad Divinum
bsequium & animarum auxilium aperiatur. In ipsa ve-
ò Societate nec sit nec sentiatur animorum propensio
n partem alterutram factionis, quæ esset fortassis inter

Principes vel Domino. Xtianos: sed sit potius quidam uni-
salis amor, qui partes omnes (licet sibi invicem contraria
sint) in Domino nostro complectatur. par. 10. §11.

de Abstinentia à Bonis proprijs, & Beneficijs Eccle

7. Quicunq Societatem ingredi volent, antequam in Domo
ligua vel Collegio ejus vivere sub obedientia incipiunt, de
omnia bona temporalia, quæ habuerint, distribuere, & renun
re ac disponere de ijs, quæ ipsis obvenire possent: eaq di
butio primum in res debitas & obligatorias, si quæ fue
(& tunc quàm citissimè fieri potest, providere oportebit) si
rò tales nullæ fuerint, in pia & sancta opera fiet, juxta
8. Christi: si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ
da pauperibus, & sequere me: dispensando tamen hæc
na juxta propriam devotionem, & à se omne
fiduciam submovendo, eadem ullo tempore recuperandi.
Exam. Gen. C.4. §.1.

9. Admoneantur itidem si Ecclesiastici sint, quod postq
in Societatis corpus, ut professi vel coadjutores cooptati f
rint, nulla Ecclesiastica beneficia retinere possunt. Et q
tempore probationis post primum annum absolutum (ut
riùs diximus) quandocunq Superiori visum fuerit, ea reli
quere debent juxta suam devotionem, vel ei qui contulit
signando, vel ad pia opera applicando, vel aliqui dignis
quibus hæc instrumenta sint ad Dei obsequium, conferri
rando. Quod si consanguineis conferenda esse viderentur
non faciant, nisi ab uno, duobus, aut tribus judicetur

quod id magis conveniat, & ad majus Dei obsequium sit futurum. Exam. Gen. C. 4. §. 15.

de Abstinentia à Rebus et Bonis dimissorum.

Quod ad dimissum attinet, hoc observetur, ut recedat [e] domo, quantum fieri possit, sine dedecore vel ignominia, [s]ecum omnia sua ferat. par. 2. Cap. 4. §. 5.

de Abstinentia Prædicatorum à læsione externorum, tam Spiritualium, quàm Sæcularium.

Cum experientia doceat, & s. memoriæ P. Ignatius scri[pto]m reliquerit, nihil utilitatis percipi ex ijs Concionibus, in qui[bus] Principes & Magistratus Reipub., Prælati & alij Ecclesi[as]tici in particulari reprehenduntur, Concionatores nostri ab [e]jusmodi reprehensionibus abstineant. 6a

Caveant, ne Religiosos aliorum Ordinum, quos revereri observare debent, etiam tacitè videantur reprehendere; & [qua]mvis nostros ad majores in virtute progressus excitare [po]ssint, præsertim in domesticis exhortationibus, reprehensi[on]em tamen alicuius particularis, vel ipsius Societatis [n]e attingant. 6a

Ne rumoribus populi moveantur, ut nova & parum con[f]irmata in publicum proferant: & multò minus ea populo [pr]oponant, quæ alioqui dubia & incerta sunt. 6.

Ne sint affectati, aut verborum lenocinia sectentur, [n]e studio politionis sermonis eos libros habeant famili[a]res, ex quorum lectione detrimentum in spiritu accipiant,

et Saeculare aliquid redoleant.

65. In Laudibus et reprehensionibus à nimijs exagerationibus [...]
ab omni specie adulationis abstineant. Ex regulis Concionat. in S[...]
§. 12. 13. 14. 20. 21.

de Abstinentia à medicina & legum studio.

66. Medicina & legum studium, ut à nostro instituto magis rem[otum]
in Universitatibus Societatis, vel non tractabuntur vel [sal]
tem ipsa Societas per se id oneris non suscipiet. Canonu[m]
etiam illam partem, quae foro contentioso inservit, non attin[gent]
par. 4. c. 13. S. 1. et 4.

de Abstinentia. à Jurisdictione.

67. Quia religiosae quies et Spirituales occupationes, ni[...]
animi distractionem, nec alia incommoda, quae judicandi in re[bus]
Civilibus vel criminalibus officium sequi solent, Societati per[...]
mittunt: jurisdictio hujusmodi, quam per se vel per alios à [se]
dependentes, exercere debeat Societas, non admittatur: quam[vis]
ad ea, quae ad bonum statum Universitatis proprie pertinent
conveniat justitiae ordinariae sive saecularis sive Ecclesiasti[cae]
ministros, circa punitionem scholasticorum, voluntatem Rector[is]
Universitatis sibi significatam exequi, & generatim res [stu]
diorum favore suo, praesertim cum à Rectore fuerint com[men]
datae, promovere. Const. par. 4. c. 11. S. 3.

de Abstinentia à commoditatibus, id est de victu & ve[stitu] ratione

68. Qui victus, somni, vestitus, et lecti rationem, si Societas [...]
sequi velit, sibi persuadeat fore, ut pauperibus accommoda[...]

modi quæ vilissima erunt ex ijs, quæ domi sunt, ei tribu-
antur, propter ipsius majorem abnegationem & spiritualem
profectum; & ut ad quandam æqualitatem, & veluti mensuram
omnibus perveniatur. Cum enim, qui primi in Societatem con-
venerunt, per hujusmodi indigentiam, ac penuriam majorem re-
rum corpori necessariarum probati fuerint, qui post eos acce-
dunt, curare debent, ut quoad potuerint, eò pertingant, quò illi per-
venerunt, vel ulterius etiam in Domino progrediantur. Exam. Gen.
4. §. 26. 6.
In vestitu itidem ratione, tria observentur. Primum ut honestus
sit, alterum ut ad usum loci, in quo vivitur accommodatus. 3um
professioni paupertatis non repugnet. Videretur autem re-
pugnare, si sericis vel pretiosis pannis uteremur, à quibus ab-
stinendum est: Ut in omnibus, humilitatis et submissionis de-
bita, ad majorem Dei Gloriam, ratio habeatur. Par. 6. C. 2. §. 15. 7
In ijs, quæ ad rationem victus, somni ac usus reliquarum re-
rum vitæ necessariarum vel convenientium spectant, quamvis
communis illa sit, minimeque diversa ab eo, quod medicus illius
regionis, in quo vivitur, judicabit: ita, ut quod quisque inde sibi sub-
traxerit, ex devotione, non ex obligatione subtrahat. habenda
tamen semper erit ratio humilitatis, paupertatis ac spiritualis
ædificationis, quod semper nobis in Domino ob oculos versari
debet. ibidem §. 16.

Ac Abstinentia à sumptuoso vehiculo, quale est
Ridwam, cum 4. equis.

71. Ut in hac etiam parte modo conventaneo debitæ paupertati s.- cedatur, Nullum in domibus Societatis jumentum ad equitandum aut usum alicujs de ipsa Societate (Sive præpositus sive Subditus ille sit) ordinarie habebitur. part. 6. Cap. 2. §. 14.

72. Indigentia et penuria rerū corpori necessariarū probari exoptent, ut ad incommoditatem Cibi somnive capiendi libenter assuefiant. Injurias vero, illusiones et opprobria, quæ illis in itinere inferri contigerit, patienter cum Dei Gratia ferant, gaudeantq. Materiam præberi sibi imitandi aliquo modo Christum Dominum, ejusq vestibus et insignibus induendi seipsos. In Sum: regul: peregr: §. 5.

73. Qui Majoribus pollent ad viam peragendam viribus, eos, qui sunt infirmiores, subsequi, et non præcedere debent et iter ejusq diei horum debilium infirmitate commensuretur. Quod si quis viribus destitueretur, jumento aut alia ratione juvari debet. Qua in re non qualitatis personarum sed Necessitatis et Charitatis Fraternæ ratio est habenda. ibid: in Sum: Sub reg: peregr: §. 6.

74. Si quis in Morbum incideret, ita ut ulterius progredi non posset, nec expediret reliquos ibi moram trahere, si vicinum esset Collegium, aut domus Societatis, eo esset (si modo morbus patiatur) deducendus: alioquin aliquis ex Nostris illi erit Socius relinquendus Consolationi et subsidio. Ægro autem viribus re[illegible]

[illegible]

tulo coeptum iter ambo prosequentur, ibidem: §. 7.

De Abstinentia à Mercatura et omni prorsus Negotiatione

Omnia quae speciem habent Negotiationis intelli- 75.
gantur esse prohibita Nostris Congreg. 2. decr. 6.
Illicitum est conducere agros alienos, ut ex illis lucrū
et quaestum faciant, Emere aliqua, ut nostra postea in:
dustria carius vendantur. Typographiam in Collegi
js habere, in qua libri excusi externis divendantur.
Typographis sumptus pro edendis nostrorum libris
suppeditare, exemplaque damno lucroque nostro diven
denda accipere Congr. 7. decre: 84.

Interdictum etiam est Societati, ne quis per se vel per 76.
alios in Collegijs ac domibus, vel alibi in quocunque lo
co exerceat ullam venalem artem, sive aromatariam,
pictoriam, lanificium, textrinam, aut aliam quam:
libet, praeterquam pro suorum Religiosorum aut alumno
rum usibus, nec ullo modo Saecularibus aut alijs Reli:
giosis et Ecclesiasticis pharmaca, panem, Cerevi:
siam carnes, aut alia quaelibet opificia, quando:
cunque elaborata et conata vendat etiam praetextu
amicitiae et familiaritatis. Congreg: Apostol: visit: 29.
August. 1637.

De Abstinentia pretiosis.

Nulla ratione permittatur ut nostri apud se ha- 77.
beant.

[illegible] [illegible] ferant [illegible], [illegible], quales non [illegible] [illegible] conveniant [illegible] [illegible] tota et affabre facta [illegible] [illegible] [illegible] curiosa et pretiosa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], aliaq[ue] id genus. [illegible] n. 4.

78. [illegible] aut petere aut accipere quidquam [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel in pauperes [illegible], vel [illegible] [illegible] Romanae [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. Regul. [illegible] 12.

79. [illegible] permittatur [illegible] iter agentibus pecuniis detur [illegible] superflua commenda, quae [illegible] paupertati minime consonant, ut sunt curiosa et pretiosa, multoq[ue] minus ut ab externis seu consanguineis cum aedificationis jactura conquiratur. Ord: Gener: C. 4. n. 13.

De Castitate.

80. [illegible] quae ad votum castitatis pertinent, interpretatione [illegible], cum [illegible] [illegible] per [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6. C. 1. §. 1.

81. [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] convenit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Etiamsi nulla nec instrumenta [illegible] [illegible] [illegible] habere, [illegible] [illegible] [illegible] officium illum divini Servitii et [illegible] [illegible]

In

[illegible] Servitas. part: 3. Cap. 1. §. 14.

Cum homines [illegible] esse debeant, [illegible] in [illegible] quos [illegible] tes [illegible] vel aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

part: 6. C. 8. §. 5

[illegible] [illegible] [illegible] extra [illegible] nem vero [illegible] alloqui, longum Sermo nem [illegible] [illegible].

Quando quis a Superiore [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] ei assignabit quamdiu cum Feminis Sacerdos loquetur, eo in loco erit, unde videre eos, sed non, quae Secreta esse oportet, audire possit quantum loci dispositio patitur, quod si non pateretur, curet omnino Sacerdos, ne ostium sit Clausum nec locus obscurus. Sacer: Reg: 10.

De Obedientia

95. Ut omnes constanti animo incumbamus, ut Nihil
perfectionis, quod Divina gratia consequi possimus,
in absoluta omnium Constitutionum observatione
Nostriq; instituti peculiari ratione adimplenda, ~
prætermittamus: et exactissime omnes nervos virium
Nostrarum ad hanc Virtutem Obedientiæ, imprimis
Summo Pontifici, deinde Superioribus Societatis
96. exhibendam intendamus: ita ut omnibus in rebus
ad quas potest cum charitate obedientia se extendere
ad ejus vocem perinde ac si a Christo Domino
egrederetur, quandoquidem ipsius loco ac pro ipsius
amore et reverentia Obedientiam præstamus, quam
promptissimi simus, re quavis atq; adeo litera a
nobis inchoata, necdum perfecta relicta, ad eum
scopum vires omnes ac intentionem in Domino con-
97. vertendo ut sancta obedientia tum in executione
tum in voluntate, tum in intellectu sit in Nobis
semper omni ex parte perfecta, cum magna celeritate, spirituali
gaudio et perseverantia, quidquid nobis injunctum
fuerit obeundo: omnia justa nobis esse persuadendo:
omnem sententiam ac judicium Nostrum contrarium
cæca quadam obedientia abnegando, et id quidem in
omnibus, quæ a Superiore disponuntur, ubi definiri
non possit aliquod peccati genus intercedere
98. Et Sibi quisq; persuadeat, quod qui Sub obedientia vi-

vunt

sunt se ferri, ac regi a divina providentia per superiores suos sinere debent, perinde ac si Cadaver essent, quod quoquo versus ferri et quacunque ratione tractari se sinit. Vel similiter atque senis baculus, qui ubicunque et quacunque in re velit eo uti, qui eum manu tenet ei inservit.

Sic enim obediens rem quamcunque, cui eum Superior ad auxilium totius corporis religionis velit impendere cum animi hilaritate debet exequi, pro certo habens, quod ea ratione potius, quam re alia quavis quam praestare possit, propriam voluntatem ac judicium diversum sectando divinae volunta ti respondebit. par: 6. c: 1 §. 1.

De Missionibus propter quas non cantant In Choro et non Habent Curam Animarum

89. Quoniam Occupationes quae ad Animarum auxiliū assumuntur magni momenti sunt ac nostri instituti propriae et Valde frequentes cumque alioqui Nostra habitatio tam sit in loco incerta, non utuntur nostri Choro ad horas Canonicas, vel Missas et alia Officia decantanda quandoquidem illis, quos ad ea audienda devotio moverit abunde suppetet ut sibi ipsis Satisfaciant, per Nostros autem ea tractari Convenit, quae Nostrae vocationi ad Dei gloriā magis sunt ppria, par: 6. c: 3. §. 4.

90. Obligari etiam ad Missas perpetuas in suis Ec=
clesijs dicendas, vel ad curam similem quam libertas
nostro procedendi modo in Domino, necessaria non pa
titur minime convenit. par. 6. C. 3. §. 6.

De Collegijs.

91. Ad Collegia, quae libere Societati offeruntur ut iuxta
suas Constitutiones omnino iis utatur admittenda, prae=
positus generalis plenam potestatem habeat. par. 4.
C. 2. §. 4.

92. In Collegijs Societatis, nec curae animarum nec obligati
ones ad Missas celebrandas, neque aliae huiusmodi ad
mittuntur, quae a Studijs distrahere admodum, et
ea quae in illis ad Divinum Obsequium quaeruntur
impedire videntur: Quemadmodum neque in domibus
alijs vel Ecclesijs Societatis professae, quaeque ut e
ius fieri potest, expedita ad [illegible] Apostolicas mis
siones obeundas, aliaque opera ad Dei obsequium et Pro
ximorum auxilium esse debet. part. 4. C. 2. §. 4.

93. [illegible] Collegiorum cum rebus temporalibus. ~
[illegible] Societas et Rectores, qui
[illegible] habeant [illegible]
[illegible] Conservandi, ad administran
[illegible] temporales, ac [illegible]
[illegible] qui in [illegible]
[illegible] ut ad illa [illegible]

tantis

[illegible], atq eorū etiam qui extra Collegia gerunt illorum Negotia.
Totius vero Administrationis ratio Rectoribus constet, ut eam reddere, quando, et cui, per prepositum generalem Constituetur, possint. At generalis cum nec in suum. nec illorū Consanguineorū suorū nec in Professæ Societatis Usum bona temporalia Collegiorum [illegible] Convertere eo plerius [illegible] in eorum Superin[ten]tentiā ad majorem gloriam et Servitium Dei gerere poterit. ibidem S.5. 94.
In ijs Collegijs, quæ duodecim Scholasticos (præter Preceptores) ex proprijs reditibus alere possunt, ob majorem [illegible] ædificationem; nec petantur eleemosynæ nec illæ aut dona ulla oblata admittantur. Si reditus minores fuerint quam [illegible] numero [illegible] sufficiant admitti quidem, non autem peti aliquæ [illegible] possent nisi tanta paupertate Collegium premeretur, ut etiam petere saltem a quibusdam esset Necessarium. 95.
[illegible] etiam [illegible] Divinum obsequium et universale bonum præ oculis semper habentes, ubi Clausura, [illegible] et Ostiatim [illegible] tempus quocunq[ue] Necessitas id exigerit emendicari poterunt ibid. S.6.
Cum tamen [illegible] sit [illegible] [illegible] tud [illegible] temporale premium [illegible] pro Spiritualib[us]

Ministerys, in quibus juxta Nostrum institutum in proximorum auxilium occupamur, non convenit ulla Collegy dotationem admittere, per quam ad dandum Concionatorem, aut Confessarium, lectorem aliquem theologiae, Societas obligetur. Quamvis enim aequitatis et gratitudinis ratio, Nos ad serviendum cum majori diligentia in dictis Ministerys, quae Nostri instituti sunt, propria moveat, in Collegys quae majori cum libertate et donatione fundata sunt; non tamen sunt recipiendae obligationes vel Conditiones, quae sinceritatem impediant Nostri in procedendo modi, qui est dare gratis, quod gratis accepimus, quamvis pro eorum Sustentatione, qui communi bono Collegiorum serviunt, vel propter illud Student, dotatio, quam Fundatoris Charitas assignare ad gloriam Divinam solet admittatur. par: 4. c: 7. N. 3.

98. Quemadmodum gratis docet, ita et gradus Societas gratis promoveat; et non nisi admodum exigui sumptus, etiamsi voluntarii sint, externis permittantur; ne consuetudo vim legis tandem obtineat et in eo parte temporis decursu excessus fiat.

99. Videat etiam Rector, ne Magistris vel ullis alys de Societate, Sibi aut Collegio pecuniam, aut dona quaevis ab ullo pro re quavis in ipsorum utilitatem facta, accipere permittat, Quandoquidem praemium Nostrum Solus Christus Dominus juxta Nostrum institutum

[illegible]

futurus est, qui est Merces nostra Magna nimis.
par: 4. C: 13. §: 4.
Rectoris officium erit imprimis in oratione et San: 100.
ctis desiderijs totum Collegium velut humeris su:
is sustinere: deinde Curare, ut Constitutiones obser:
ventur &c. Et generatim loquendo, curet ut quæ in
Superioribus Capitibus dicta sunt, quæ quidem ad
Collegia spectant, Observentur par: 4. C: 10. §. 5.
Hæc omnia principaliora ex Constitutionibus Ignatij 101.
et suæ Societatis de prompta sunt, ad quorum ob:
servationem tali vot se obligant.

Formula Voti.

Omnipotens Sempiterne Deus. Ego N. licet 102.
undecunque Divino tuo Conspectu indignissimus, fre
tus tamen pietate ac Misericordia tua infinita, et
impulsus tibi serviendi desiderio, voveo coram Sa
cratissima Virgine Maria et Curia Cœlesti tua
universa obedientiam perpetuam in Societate Jesu,
et promitto eandem Societatem me ingressurum, ut vitam
in ea perpetuo degam, omnia intelligendo, juxta ipsius
Societatis Constitutiones. A tua ergo Immensa bo 103.
nitate et Clementia per Jesu Christi Sanguinem peto
Suppliciter ut hoc holocaustum in Odorem Suavitatis
admittere digneris: et ut largitus es ad hoc desiderandum
et Offerendum, sic etiam ad explendum gratiam uberem largiaris.

Votum aliud Decisivum, pro meliori paupertatis assecuratione.

104. Ego N. Professus Societatis Jesu promitto Deo Omnipotenti, coram ejus Virgine Matre et tota Curia Cælesti et coram R. Patre præposito Generali, vel coram N. locum præpositi Generalis tenente, nunquam me acturum quacunque ratione, vel consensurum, ut quæ Ordinata sunt circa paupertatem in Constitutionibus Societatis, immutentur: nisi quando ex Causa justa rerum exigentium videretur paupertas restringenda magis. Quod Ordinatum est, par: 6. C. 2. §. 1.

Declaratio hujus Voti.

105. Innovari quod ad paupertatem attinet, est relaxari eam, admittendo reditus, vel possessionem ullam in proprium Usum, vel ad Sacristiam vel ad Fabricam vel ad aliquem alium finem, præter id, quod ad Collegia domosq probationum attinet, admittendum.

106. Et quia in re quæ tantum habet momenti, constitutionum intentio tenetur, post emissam professionem Unusquisq promittat coram præposito Generali et iis qui apud eum erunt, et erat, in præsentia Creatoris et Domini Nostri, quod nunquam assentietur ad immutandum.

mittandum quod ad paupertatem in constituti
onibus pertinet, nec in Conventu totiq Societatis
congregatæ, nec per se ipsum ulla ratione id curan
do. part. 6. C. 2. ad Literam A.

Renovatio Votorum

Ad Devotionis augmentum et ad excitandam, qua Deo 107.
obstricti sunt, obligationis memoriam et ad majorem
certiorem in sua Vocatione Confirmationem,
bis annis singulis, in festis videlicet Resurrectionis
ac Nativitatis simplicia Vota (ut supra) Congruum
erit renovare: Et qui ea non emisisset, exacto biennio
probationis ut in examine proponitur, emittet. part.
4. C. 4. D. 5.
Quod si quis propria impulsus devotione ante id tem- 108.
pus bienniј vellet Deo votis se offerre eanque formulam
sequi poterit, et unum Voti sui scripti exemplo tradito
Superiori, alterum penes se retineat ut quod Deo ac Do
mino Nostro obtulerit, recordetur.
Et ad hoc ipsum simulq. ad Devotionem augendam ten 109.
teret: Statutis quibusdam temporibus, quæ Congrua vi
debuntur vota sua renovare. Quod quidem non est obli
gatione nova se obstringere, sed ejus, qua obstricti sunt,
memoriam recordari, itq. eam Confirmare. part. 5. C. 4. D. 6.

Declaratio.

Quod ad Scholasticos attinet, jam in quarta parte dictum 110.
est (ut supra) quibus temporibus sua vota renovare de
beant. Eadem erit ratio eorum, qui in domibus habi
tant, et vota emiserunt. In duobus enim festis Solenni
bus.

bus Singulis Annis ea renovare debent et in illo vel
111. alio si superiori videretur expedire: nec tamen in eius Ma
nibus, sed unusquisque suum votum legente coram Sanctis:
simo Sacramento reliquis vel nonnullis de Societate prae
sentibus, ut Magis ad Devotionem observandi quod Deo
ac Domino Nostro promiserunt, Magisque Fructus haben
dum id quod ex Obligatione debent, eidem Domino exciten
tur. par: 5. C. 4, ad literam H.

Et haec Sunt principaliora deprom.
pta ex Constitutionibus Societatis

112. Annon haec pia annon omnia Sancta? Sed arcana
publicasse, quae Summo Studio et magno Artificio
huiusque occultabantur, reputabitur mihi grande nefas
et morte piandum. Quo me verterem nescio: duplex
mihi instat pugna una cum quodam Alberto Nieuelski,
famosissimi libelli Contra me Autore, altera cum Ludovi
co Lucio, Romani Pontificis et S. Ignatij ex falsis fun
113. damentis magno hoste. Antequam simul me op
pugnent, paciscor inducias cum Ludovico et rem aggre
dior cum Alberto. Ubi hic Victus fuerit, et alterum
convincere non despero rationibus Manifestis et eviden
tibus. Quibus ad oculum patebit Siquid merito in
Societate displiceat, id non Romano Pontifici neque S.
Ignatio sed alijs Autoribus esse imputandum.

Pars Secunda
De Declarationibus Constitutionum

114. Caeteri et aliqui J. Piaseczki patronus Jesuitarum

non

non Majoris apud illos esse Autoritatis institutum Societatis et Constitutiones quae, quam illarum declarationes quod probat his verbis; Visum est Nobis in Domino has Declarationes esse adjiciendas quae cum non majoris sint autoritatis, quam reliqua Constitutiones, magis descendendo ad particularia juxta voluntatem Superioris qui praefuerit, sunt observandae Declarat: C. 1. ad literam A.

Item Hae primae Declarationes quae simul cum Constitutionibus promulgantur, eandem quam illae authoritatem habent, et ita in utrarumque observatione eandem curam adhiberi oportet. Declarat: part: 6 C. 1. ad liter A. 115.

Respondeo.

Quo melius haec intelligantur, tria debent esse in consideratione. Primo institutum S. Ignatii secundo Constitutiones declarantes et explicantes hoc institutum. Tertio Postremas Declarationes sive Annotationes, sive Dispensationes supra Constitutiones 116.

Institutum S. Ignatii

Institutum est illud quod S. Ignatius generaliter exposuit Paulo III. velle se fundare Societatem Omnium pauperrimam, sedi Apostolicae obedientissimam; ad missiones de propaganda fide promptissimam; et ad Juventutem in literis vita et moribus erudiendam, aptissimam et super hoc obtinuit primam confirmationem; prout continetur in Bulla Regimini a § 4. usque ad § 13. 117.

B

118. Ubi Socijs datur facultas, quod particulares inter eos Constitutiones quas ad Societatis hujusmodi finem et Jesu Christi Domini Nostri Gloriam, ac proximi utilitatem conformes esse judicaverint, Condere libere et licite valeant §. 14. ad finem de Anno 1540.

119. Per Annos decem subsequentes hujusmodi Constitutiones nondum erant factae Ignatius cum eos (ut supra) Instituto accedit ad Julium III. Pontificem Romanum Pauli Successorem, et obtinet Secundam sui Instituti approbationem, Bulla.

120. Exponit de Anno 1550. Ubi haec Verba. Quiquid Generalis Praepositus de Consilio Consociorum Constitutiones ad Constitutionem hujus propositi Nobis finis Conducentes condendi, majori Suffragiorum parte Semper Statuendi jus habente, et quae dubia esse poterunt in Nro instituto hac formula Comprehensa declarandi autoritatem habeat: ubi ad finem, prout in Constitutionibus eius explicabitur §. 4. item qui in Constitutionibus declarabitur §. 8. item prout in Constitutionibus declarabitur §. 14.

Constitutiones.

Sunt primae Declarationes Instituti.

121. Ex supradictis manifeste apparet. Constitutiones nihil aliud esse, quam primas Declarationes et Instituti S. Ignatij a duobus Pontificibus

Romanis

Romanis Paulo III. et Julio III. Ordinatas
Et istæ Constitutiones sunt distinctæ in partes decē 122.
Qualibet pars habet sua Capita quodlibet Caput habet
suos paragraphos: impressæ Romæ in Collegio ejusq,
Societatis cum facultate Superior. Anno 1583.
Confirmatæ autem a Gregorio XIII. in Bulla: ad
scendente Domino S. 19. sub titulo Approbatio
tertia Instituti et Constitutionum Societatis data 8. 123.
Calend: Juny Anno 1784. Et sic Instituti S. Igna:
tij et Constitutionum eorum declarantium et expla:
nantium, habemus evidentem approbationem et
confirmationem per Summos Pontifices Paulum
III. Julium III. Gregorium XIII., et ideo illis tribu:
imus authoritatem et Venerationem.

Secundæ Declarationes Con:
stitutionum.

Quoniam contraria juxta se posita magis elucescunt. 124.
ideo visum est aliquas Constitutiones cum suis Se:
cundis declarationibus hic apponere, ut lector anim:
advertat melius illorū contrarietatem
Constitutio. Antevertere oportet tentationes, ad 125.
hibitis earū contrarys: ut cum quis animadvertitur ā
superbiam esse propensus exerceri is debet in re:
bus abjectioribus, quæ ad humiliandum ipsum utiles
futura videantur et sic de alijs pravis animæ propen
sionibus, Præterea honestatis et decentiæ ratione

observent fœminas non ingredi domos Nostras nec
Collegia, sed tantum Ecclesias. Constit: 3. C: 1. §. 13. et 14.

126. Hujus Declaratio. ut fœminæ non ingrediantur domos,
nec Collegia Societatis, fere semper debet observari,
sed, si illæ eximia Charitate vel Authoritate simul
cum Charitate essent conspicuæ, prudentia Superio
ris justas ob Causas ut illæ ipsi ingrederentur videndi
gratia ingrederentur, posset dispensare. ibique ad Lit. L.

Constitutio de Paupertate Collegiorum.

127. In ijs Collegijs quæ duodecim Scholasticos (præter
Præceptores) ex proprijs redditibus alere possunt, ob
Majorem Populi ædificationem, nec petantur Eleemo
synæ nec illæ aut dona ulla oblata admittantur.

128. Si redditus minores fuerint quam hunc numerum alendo
sufficiant; admitti quidem non autem peti usque Ele
emosynæ possent; nisi tanta paupertate alicubi [illegible]
emergeretur, ut etiam petere saltem a quibusdam esset
necessarium, tunc enim majus (majus divinum
obsequium et universale bonum præoculis semper
habendo) peti Eleemosynæ, imo et ostiatim ad tempus,
quandocunque necessitas id exigeret, emendicari poter
runt. Constit: parte 4. C: 2. §. 6.

129. Hujus Declaratio. Quamvis hoc ita se habeat, si ta
men benefactores essent, qui possessionem aliquam vel
redditum quale dare vellent admitti illa possent; ut
tanto major numerus Scholasticorum ac Præceptorum ad majus
divinum obsequium possent sustentari ibique ad Liter. D.

Constitutio

Constitutio de Turba non admittenda ad Societatem

Ex parte Subiectorum, juverit, magnam turbam 130.
hominum ad Professionem non admitti; nec quoscunque
seu selectos homines etiam inter Coadjutores forma
tos, aut scholasticos, retineri. multitudo enim magna
eorum qui Vitia sua non bene domuerunt, ut ordinem non
fert, ita nec Unionem, quae in Christo Domino No
stro tam necessaria est, ut bonus Status ac proceden
di modus ejus Societatis conservetur. Constit. part.
8. Cap. 1. D. 2. Non enim alij quam Spiritus et 131.
doctrina selecta Viri et multum diuque exercitati in
varijs probationibus Virtutis, et abnegationis sui
ipsorum, cum omnium aedificatione et satisfactio
ne perfecti ad Professionem admitti debent: Const.
par. 10. §. 7.
Hujus Declaratio. Quamvis rationi consentaneum 132.
Visum est, ut qui in Nostram Societatem sunt ingres-
suri Viri sint probitate vitae, et literarum eruditione
ad id officium idonei; quia tamen boni simul et
eruditi pauci inveniuntur; si cum alijs comparentur,
et ex paucis major pars jam a susceptis laboribus vel- 133.
let conquiescere, perdifficile fore deprehendimus, hu-
jusmodi hominibus qui boni simul ac literati essent,
hanc Societatem augeri posse, tum propter magnos
labores quos ejus institutum exigit, tum propter magnam
suiipsorum abnegationem. Ideo Nobis omnibus qui

conservationem et incrementum ejus ad Majorem lau
dem et Obsequium Dei ac Domini Nostri cupiebamus.
134. Alia Via Tenenda Non est. Admittendi
Minimum Juvenes qui bonor[um] mor[um] et ingenii [illegible]
dole spem facerent, quo in probos simul ac doctos
viros ad Culturam Christi Domini Nostri vineam es:
sent evasuri: Declarat: par: 4. Suproem: ad liter[am] A.
135. Qui enim hujusmodi essent. Turba existimari non debe
rent sed potius Deus electa; tametsi magna ea esset.
Declarat: par: 8. C. 1 S. 2. ad Literam B. ad finem
136. Hae sunt Benevole Lector tibi ob oculos posita aliq[ua]
Constitutionum Secundae Declarationes, vel potius
derogationes quas Patres Societatis [illegible] S. Igna
[illegible] Instituto, et [illegible] habitis primis Constitutionibus)
Communiter sequuntur et secundum istas Vitam su
am ducunt, cum Scandalo Hereti[corum] [illegible] offendiculo to
tius Christianitatis, Clare id docent, totiq[ue] mundo discus
137. sus, et publica Scripta: P. Mariane in Hispania
Magni Aurelij in Gallia, Romani Hay. Astrum in
extinctum in Germania. P. Magni Capucini p[ro] Caroli
na in Bohemia P. Nicolaj a Jesu Maria Apologia
perfectionis in Polonia. Julij Scoti Placentini pre
clarum Opus in Italia. Quorum omnium Causa cum istae
Maledictae declarationes extiterint, et Societatem Corru
perint, de eaer validitate inquiramus
Gregorius XIII. Pontifex Romanus Instituto et Constitu
tionibus Societatis Contrarias Declarationes, nisi quan
tum.

tunc verba ipsa sonant) prohibuit fieri sub
poena Excommunicationis.
Et ut Contradicendi audacia coerceatur, omnes et 138.
quasvis contradictae Societatis institutum, vel
quomodolibet in illius praejudicium assertiones pro
nuntiatas aut scriptas, falsas omnino et temera
rias esse et censeri debere Bulla Ascendente
Domino §. 23.
Praecipimus igitur in virtute S. Obedientiae ac 139.
sub poenis Excommunicationis latae sententiae
necnon inhabilitatis ad quaevis Officia et Beneficia
Secularia et quorumvis Ordinum Regularia, eo ipso, absque
alia declaratione incurrendis, quam Absolutionem
Nobis et Successoribus Nostris reservamus, ne quis cujuscunque
status, gradus et praeeminentiae existat, dictae Socie
tatis Institutum, Constitutiones vel etiam Praesentes,
aut quemvis earum vel supradictorum omnium articulum,
vel aliud quid supradicta concernens, quovis disputan
di vel etiam veritatis indagandae quaesito colore, di 140.
recte, vel indirecte impugnare vel eis contradicere
audeat, districtius inhibentes, ne quis sive extra, si
ve intra dictam Societatem, nisi de illius Generalis,
aut inferiorum praepositorum licentia, Notationes, Decla
rationes, glossas vel Scholia ulla super praemissis facere,
vel ea nisi quantum verba ipsa sonant, inter
pretari, aut aliis disceptare, seu scrupulum quem

quam.

quam injicere, vel Controversiā aut dubium revoca re audeat quoquo modo. nec glossas aut interpreta tiones seu impressas, seu scriptas ad ea pertinentes legere, docere, aliisq tradere, vendere, vel apud se reti tinere præsumat ibid. D. 24.

141. Sicq in præmissis omnibus et singulis per quoscunq Judices et Commissarios etiā Causarū Palatii Apostolici Auditores ac S. R. E. Cardinales in quavis Causa et Instan tia, sublata eis et eorum cuilibet aliter judicandi et inter pretandi facultate et autoritate, judicari et definiri debe re nec non irritum et inane, quicquid secus super his, a quoquam quavis authoritate scienter vel ignoranter, contigerit attentari. ibid. D. 26.

Idem Gregorius XIV in Bulla.
Ecponit. Quæ est Approbatio quarta In
stituti Societatis.

142. Considerantes insuper quod in Regularis disciplinæ ac spiritualis perfectionis non exiguum detrimen tū totiusq Ordinis perturbationem maximam atq perniciem vergeret, si ea quæ a Fundatoribus sanctè statuta sunt, atq ab universo Ordine ejusdem in suis generalibus Congregationibus recepta et approbata et quod præcipuum est, ab hac Sancta Sede Sancita et confirmata sunt, non solum mutari, sed quocunq præ textu impugnari ac labefactari contingat.

143. Omni studio curandū esse duximus, hujusmodi novita tibus, ac temerariis impugnantium præsumptionibus

cannum.

omnem aditum praecludere ac Societatis ini emnitati
providere, ut hac ratione Societas ipsa Nostra et
Apostolicae Sedis praesidio munita, atq in sui Instituti
puritate et Regularis disciplinae integritate quiete
ac pace conservata, uberiores in dies fructus in agro
Domini pergat ipso Domino adjuvante alacriter
et absq impedimento proferre. Bulla Capacit §. 4. ad fin.
Motu igitur proprio et ex certa scientia, Nostra deq Apo-
stolicae potestatis plenitudine Laudabile ipsius So
cietatis Institutum, Constitutiones omnes ac sta
tuta et Decreta & quae illud concernunt &c. approba
bamus et confirmamus supplentes omnes juris et fa
cti defectus si qui intervenerint in eisd. ibid §. 5. 144.
Et Constitutiones ac dispensata praedicta hac etiam in parte
omnino observari volumus et mandamus, quae statuunt 145.
Selectos tantum spiritus et doctrinae viros et multum diuq exer
citatos, ac in variis probationibus virtutis et abnegationis sui ip-
sorum cum omnium aedificatione et satisfactione satis cogni
tos ad professionem esse admittendos. Et denique non nisi eli Soci
tate veteris praeposito Generali fuerit ab eis plene in Dno
satisfactum. ibid §. 11. Et ut perturbatorum et contradicen- 146.
tium audacia coerceatur, ac ne ipsi vel pernicioso eorum e-
xemplo alii impostores quae ab hac Apostolica Sede semel sta-
bilita sunt, praesertim circa Regularium Ordinum Institutionem
in quibus alioquin ad eandem Sedem manus apponere spectat,
impugnare aut enervare impune praesumant aut ullo modo
valeant. Praecipimus in virtute S. Obedientiae Universis et sin 147.
gulis personis tam secularibus quam quorumvis Ordinum Regula
ribus.

nibus cujuscunque Status, gradus et praeeminentiae ac; existant, etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, aut alia majori Ecclesiastica Dignitate seu Cardinalatus honore vel mundana quavis Authoritate seu Excellentia fulgeant, ipsis vero Regularibus etiam dictae Societatis Religiosis sub poenis Excommunicationis latae Sententiae nec non inhabilitatis ad quaevis officia et dignitates eousque tam activae quam passivae, eo ipso absque alia declaratione incurrendis, quarum absolutionem Nobis ac Successoribus Nostris duntaxat reservamus, Ne dictae
140. Societatis Institutum, Constitutiones aut Decreta, vel ex eis quidpiam, aut ex praemissis omnibus articulum quemlibet vel aliud quid supradicta concernens, Majoris Boni aut Zeli seu quovis alio quaesito colore aut praetextu directe vel indirecte impugnare, vel immutari, alterari aut formam aliam seu rationem, circa ea inducere curare, aut contra vel praeter ea seu quaevis alia ipsius Instituti substantialia agere, vel quid quam illi alii, praeterquam Nobis aut Romano Pontifici pro tempore existenti, seu immediate, vel per Nostrum aut Sedis Apostolicae Legatum seu Nuntium,
149. vel ipsius Societatis Generali Congregationi, aut Praeposito Generali Immutandum aut ei mutandum sive alterandum proponere, quoquo modo audeant vel praesumant Ibid. §. 20. & 21.
150. Poenas denique omnes in Gregorii XIII. Praedecessoris praedicti Constitutione adveniente Domino contentas ac Constitutionem eandem, eius omnibus et singulis in ea contentis, ac si ea omnia ad verbum praesentibus insererentur, per praesentes approbamus et innovamus Ibid. §. 22.
151. Decernentes praemissa omnia & singula nec non praesentes ac in eis Contenta quaecunque, nullo unquam tempore et iam ex eo, quod interesse habentes ad id vocati non fuerint vel alio quocunque praetextu & ex quavis Causa, quantumvis Urgenti, legitima et rationabili, de subreptitionis vel obreptitionis vitio, aut intentionis

nostrae

Nostrae, et alia quovis defectu notari, impugnari, invalidari, retractari, annullari, revocari, ad viam Juris reduci, in dubium et Controversiam revocari, aut adversus illa quodcunque Juris, facti et gratiae remedium impetrari posse et debere. Ibid. §. 23.
Sicque in praemissis omnibus et singulis, per quoscunque Judices et 152.
Commissarios, etiam Causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S. R. Ecclesiae Cardinales, etiam de Latere Legatos, in quavis Causa & instantia, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi et interpretandi facultate et Authoritate, judicari et definiri debere: necnon irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Ibid. §. 25. de Anno 1591.
Haec sunt contra Declarationes Instituto S. Ignatij et Constitu- 153.
tionibus Societatis contrarias, a Summis Pontificibus Gregorio XIII. & XIV. promulgata, simul cum Censuris contra Promotores illarum fulminatis.
Quibus ipsum licet Nobis Summi Pontifices ita ob oculos non 154.
posuissent, sufficeret illud, quod contra Declarationes Instituto suo contrarias S. Ignatius memoriae reliquit, his verbis.
Et quia Natura humana hostis ac Paupertatis propugna- 155.
culum ac Religionis debilitaret, [illegible] Deus Dominus Noster Religionibus inspiravit contra illud, aliorum [illegible] [illegible] perfectionis ad versarios) eniti solet, ea quae a primis Fundatoribus bene ordinata fuerant, immutare per Declarationes et innovationes primo illorum Spiritui minime Consentaneas: ut quod in Nobis situm fuerit, hac parte Societas prospiciamus: quicunque in ea professionem emiserint, se ad innovationem Constitutionum in ijs quae ad paupertatem pertinent, nihil facturos promittant. Ut supra Num: 104.
Et alibi: Quia paupertas velut propugnaculum est Religionibus 156.

ut eas in Statu suo & disciplina Conservet, & cũ pluribꝰ hosti bꝰ defendat (unde etiã dæmon enititur illud varijs rationibꝰ evertere) refert plurimum ad Conservationem et augmentũ totiꝰ hujus Corporis, prout admodum omnem avaritiæ speciem ablegaste, ut supra Nũ: 33.

Objicit 1. Quintinus a Pawlowskie

157. Non omnia recenuisti, unde scire debes apud nos esse quintum votum, cujꝰ Paragraphꝰ quintꝰ ita sonat. Insũp promitto si quando acciderit ut in præsidem alicujꝰ Ecclesiæ promovear; et cura qm de anima mea salute ac recta muneris mihi impositi administratione gerere debeo, me eo loco ac numero habiturꝰ Præpositũ Societatis Generalem, ut nunqm Consilium audire detrectem, quod vẽ ipse pꝰ se vẽ quivis aliꝰ de Societate, quem ad id ipse sibi substituerit, dare mihi dignabitꝰ

158. Consilijs vẽ hujusmodi ita me pariturꝰ sempr esse promitto, si ea meliora esse, quam quæ mihi in mentem venerint, judicabo. Omnia intelligendo juxta Societatis Jesu Constitutiones & declarationes. In tali, loco, tali die mense et anno &c. Non reprehendas ergo Declarationes, quæ huic quinto voto nostro pro Coronide adjectæ sunt, juxta quas omnes actiones nostras dirigere debemus.

159. Vidi et Contrarii hoc punctũ quintũ, in quinto vestro voto sed quia animadverti esse Extravagans, idest pt omnes Constitutiones Vestras positũ, ideo tanqm Nulliꝰ momenti imo totiꝰ orbis Christiani & Ecclesiæ Catholicæ deceptorꝰ praeter misi. Vidi et fundamentum illiꝰ, par: 10. inter §. 6. & 7. quod ipsum denotat aliquid esse suspectum, sive intrusum.

160. Et tanto magis quod in Bulla Gregorij XIII hoc punctũ § 13. nõ inveniatꝰ, ubi hæc verba quæ sequuntꝰ, de isto vestro quinto voto nullam fatiunt mentionem.

Pat:

Post emissam vero professionem, sive trium, sive quatuor votorum 161.
Professi ad paupertatis, quae Regularis Instituti murus est
& propugnaculum perfectionem tuendam omnemque Ambitionis Oc:
casionem excludendam, nonnulla alia Simplicia vota emit
tunt, quibus promittunt se nunquam quacunque ratione acturos vel
Consensuros. ut quae in Constitutionibus Societatis circaque
paupertatem ordinata sunt, immutentur, nisi quando ex justa
rerum exigentium Causa paupertas magis restringenda videretur.
Neque praetensuros ne indirecte quidem, ut quam praelationem vel 162.
dignitatem intra vel extra Societatem eligantur, nec extra Socie:
tatem in sui electionem quantum in eis fuerit Consensuros,
nisi coacti obedientia ejus qui id jubere potest sub poena peccati
praecipere. Item Societati vel ejus praeposito manifestaturos si
quem sciant aliquid hujusmodi moliri. Greg: XIII. Bull. As:
cendente Domino §.13. de Anno 1584.
Considera benevole lector, quid Pontifex dicat, de isto quinto vo 163
to, placeat iterum repetere lectionem; et nullam mentionem
de Declarationibus, nullam de vocatione ad dignitates Ecclesia
sticas, nullam de Consultore generali vel alio Jesuita, illius
substituto invenies? quod quintum quinto sumto, in quinto
suo voto addiderunt. Et quo magis ab ambitione separata 164.
se crediderunt, tantopere in eam immersi sunt, ut modo ve
lint esse in omnibus negotiis tam Ecclesiasticis quam [illegible]
[illegible] consultores, Ut jam de Monachis olim
dictum cessare videatur immutato versiculo, Quicquid agit 165.
Mundus vult esse Jesuita Secundus. Et tamen aliter ordinatum
est prout sequitur. Quod in universum in Sexta parte C.3. dicitur,,
eos qui de Societate sunt, negotiis Secularibus licet pia alioqui
essent implicari non debere: Id generali magis quam reliquis o:
:mnibus convenit. Par: 9 C.6 §.4.

166. [illegible] videtur, quo motivo [illegible]
[illegible] Obedientiæ & sub pœna peccati, (: prout quintum præ-
ceptu in quinto voto apud Quintinos sonat :) tale cadaver, aut
baculum, (: Nobilitatis Poloniæ inquadam in Concione publi
cum opprobatum :) prout par. 6. C: 1 §: 1. ad finē describitur, ad digni-
tatē Ecclesiastica vocaret, qui baculus in Officio suo procederenc[illegible]
ret nisi generali Consultore manuductore sive alio Jesuita
167. illius substituto consultore? Et sic ignoraret in qualibet dioece-
si esse senatū videlicet Capitulum Prælatos et [illegible] cuj-
libet Ecclesiæ Cathedralis & [illegible] Sæcularem a quibus Consilium
esset petendū, si quid dubitationis occurreret. Non vero a Jesuiti:
[illegible] quos nō pertinet immiscere se in rebus alienis, etiam piis
ut supra Num: 165.
168. Hic considerans [illegible] lectori meo relinquo et a meo tenui judi
cio abstineo, quia magnam commotionem in me [illegible]
tra tantam præsumptionem. Illud tantum commemorare
liceat, quod S. Augustin. rescribit Aurelio.
169. Legi Epistolam benignitatis tuæ de Donato et fratre ejus diu
fluctuavi. Sed tamen etiam atque etiam cogitanti, quid sit utile
saluti eorum, quibus in Christo [illegible]
[illegible] occurrere potuit, nisi non esse via danda servis Dei
ut se facilius putent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint
170 deteriores, Et ipsis etiam facilis lapsus [illegible] [illegible]
indignissima injuria, si desertores Monasteriorum ad militi-
am Clericatus eligantur, cum ex eis qui in monasterio perma-
nent, non tamen nisi probatiores atque meliores in Clero assume-
re soleamus: Nisi forte sicut vulgares dicunt [illegible] Cho-
raula bonus [illegible]
171. [illegible] [illegible]
[illegible] Clericus sit. Nimis [illegible]
ruinam

minciari superbiam Monachos surrigamus et tam gravi contumelia clericos dignos puremus, in quo tamen: ... cum ... bonus monachus vix bonum Cleri: cum faciat si adsit ei sufficiens continentia, et tamen desit instructio necessaria aut persona regularis integritas.

Sed de istis credo arbitrata sit, beatitudo tua nostra volun 172.
tate [: ut suis potius Correctionalibus utiles essent; ... seu falsum est; Sponte abierunt, ... se deservierunt, ... quantum potuimus, pro ... sa: lute renitentibus. 16. q. 1. c. 36.

Hinc discant Quintini, quid sit ad dignitatem Ecclesia 173.
... quintum votum, puncto quinto emittere. Ad quas ... in Polonia ... vehemens est suspicio, quando jam illa ... ad prelaturas inter ... subjecta quae: ri oportere. Hoc solum deest, quod nondum natus sit, qui id illis perit sub poena imperare. accipe onus pro peccatis.

Objicit 2. Quintinus

Quid tantopere voca ... examinas & exaggeras, quae 174.
... simplicia esse, et a Sede Apostolica approbata si quid contra Institutiones Nostras exorbitare nos animad: verteris, Seias excepto voto, Summo Pontifici debito & alijs tribus essentialibus, videlicet paupertatis, castitatis, et obe 175.
dientiae, annuo nos nullas Constitutiones vel Ordinem ullum vivendi posse Obligationem ad peccatum mortale vel venia le inducere, nisi Superior ea in Nomine Domini Nostri Jesu Christi, vel in virtute obedientiae juberet ut habetur par: 6. C. 5. Quod ergo in se ... obligationis peccati non habet non exaggerans pro tan to ...

Responsio

176. Tria prima vestra simplicia vota & quartū Sumo
Pontifici debitū et laudo et venereor. Votum quintum
in §. suo quinto et ultimo, tanquam duplex improbo &
despicio, quod promittitur coram tota Curia Cœlesti, omnia intelligen
do jam simpliciter juxta constitutiones Societatis vero dupli
citer etiā juxta declarationes quæ sunt illis Contrariæ. Un:
de ista provenerint, et quanti sunt momenti supra dictum
est. Num.° 162. 163. & cæt.
177. Quod apud vos extra vota illa quatuor simplicia nullæ Consti
tutiones, vel ordo ullus vovenci, possit obligationem ad pecca
tum inducere nisi superior; Durus mihi videtur sermo iste
quem ita Confundunt Sacri Canones.
178. Si inter homines solent bonæ fidei contractus nulla ratione
dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cū Deo pepigi:
stis, solvi sine vindicta non poterit: 27. q.1. c. Viduas
179. Sunt quædam quæ etiā non voventes debemus: quædam etiā, quæ
nisi voverimus non debemus. Sed postquam ea Deo promittimus
necessario reddere constringimur 17. q.1. c.1.
180. Ananias pecunias Deo voverat quas postea Diabolica victus per
suasione subtraxit, sed quia morte mulctatus est scis. Si ergo ille
mortis periculo dignus fuit qui eos quos dederat nummos,
Deo abstulit, considera quanto periculo in divino judicio di
gnus eris: qui non nummos sed te met ipsū Deo omnipotenti
(cui te sub monachali habitu devoveras) subtraxisti. q.1. C.3.
181. Cavere fratres mendacium, quia omnes qui amant mendaciū
filii sunt Diaboli & infra. Non solū in falsis verbis sed etiā
in simulatis operibus mendaciū est, mendaciū namque est Christi
anum se dicere & opera Christi non facere, Mendacium est Episco
pum, Sacerdotem, Clericum, vel Religiosum se profiteri et con
trarium huic ordini operari 22. q. 5. c.10.

Quisquis

Quisquis autem esse aliquod genus mendacii, quod peccatum 102.
non sit, invenit decipiet seipsum turpiter, cum honestum se
deceptorem arbitratur aliorum 2a. 2. C. 8.
Haec sufficienter sed curiositatis causa liceat inquirere an 103.
sint atque Constitutiones S. Ignacij, quae sub peccato non O:
bligant. Forlassis erunt contraria illis Vitijs, de quibus duo 104.
magni viri mediocriter generales conquesti sunt. Primum
Quod socij Superbi sint, Honoris amantes, ac propriae existima
tionis; Huc ipsi tendunt ut omnia per eos administrentur, ex
ipsis pendeant universa: De sua sapientia ample Magnifi
ceque sentiant Caeteros parvi faciant modico in pretio habeant.
Secundum Quod socij vitae commoditates impense sectentur.
Tertium Quod cupidi habendi & avari. Quartum quod de aliorum mo
ribus, factisque facile loquantur et iudicent. P. Claud. de tribul. Soc:
29. Julij 1602. P. Mut. de ration. cons. Soc. 2 Januar. 1617.
Medici ... praeintra parentum, & scribant, talis enim epi 105.
stola anno ... ad manus meas venerat, quae inter alia
haec continebat. In civitate N. dicatur peperisse Catholicam se Virgo
... ... affixos, cum nostris iter conversari. Ne
scio quid causa quod ex vicino collegio nihil scribitur, Nec scio
quis patri N. rector successerit; Utinam illum melius dedo
... nihil remittit, a suo agendi modo ... ut semper
celat. N. 14. May 1653.
Eo fine haec epistola posita est. ut cognoscat, quid Quintino 106.
peccatum non esse Ecclesiasticis personis ... detrahere sed
etiam tales rectores ... De detractione satis dixit. ...
... periculosi, Socios hoc morbo, qui contra castitatem ten.
tari, ... C. 17.
De promotione ... rectoris ... 107.

aut, ut ille cui rectoris officii imponitur, magni sit
exempli, magnae aedificationis magnae etiam mortifica-
tionis in omnibus pravis inclinationibus et in obedien-
tia praecipue ac humilitate probatus, qui donum discre-
tionis habeat, ad gubernandum idoneus, in rebus agendis
versatus in spiritualibus exercitatus sit. Et Const. par. 4. c. 10. §. 4.
188. Et sic habemus bonum exemplum Constitutiones, cum non sint
de Paupertate, Castitate et Obedientia sed de Rectore earumque,
ideo non observari quia non obligant sub peccato mortali nec
veniali. Ideo Rector ille qui debuit esse omni exemplio
ne major promotus est. Nihil remittens a suo agendi modo,
crassus ut semper, et non bene dedolatus. Si talis Rector, quid di-
cemus de subditis, quorum multitudo infinita? Sed excusari
189. puto socios, quia et illi existimant, quia absolvuntur a suis
superioribus, in quorum manibus vota haec emittunt sine scru-
pulo alicujus peccati in casu transgressionis, nisi hoc obstet
quod legitur in Sacris Canonibus.
190. Si is qui praelatus est, debitori Dominico culpas impune di-
mittit, non mediocriter profecto offendit, qui debita coelestis Regis
et Domini sua praesumptione remittit. Ea namque quae in nos
committuntur facile possumus dimittere. Ea vero quae in Deum com-
missa sunt, cum magna discretione, nec sine poenitentia debe-
mus relaxare. 23. q. 4. c. Si is qui praelatus est.
191. Unde Dionysius Papa: Alieni erroris socium esse, qui a suis parentibus
tramite recedentem, aut Sacris Patrum regulis et Constitutioni-
bus non obedientem suscipere non possumus nec debemus. Quia
infames omnes esse censemus, qui vel Christianam praevari-
cantur legem aut Apostolicam vel regularem libenter postpo-
nunt auctoritatem. 2. q. 7. c. 83.

Si

Si quis enim à suo proposito retrorsum exorbitaverit, et jussu Apostolicæ Sedis libenter transgressus fuerit, infamis efficitur. Ut ait Pius Papa 3. q. 4. C. 3. 192.

An vero declarationes à proposito instituti retrorsum non abierint et jussum Apostolicæ Sedis non sit transgressum: legantur supra posita institutiones institutum declarantes et Bulla Ascendente Domino Gregorij XIII. et Bulla exponit. Gregorij XIV. Quæ cum lector bene perpenderit, facile judicabit, quo honore transgressores digni sint. 193.

Obijcit 3. Quintinus

An nescis quod diuturni mores consensu utentium approbati [illegible] imitantur. Instit. lib. 1. tit. 2. et distinct. 12. C. 6. Ante nos, [illegible] tum est, quod [illegible] reprehensio [illegible] fere sexaginta annis [illegible] ex quo sumus in tali usu vivendi, et in paupertate declara[illegible] [illegible] Contra tuas Declarationes [illegible] [illegible] 194.

Responsio.

Optime scio jam à multo tempore à primo instituto Societatis vestræ exorbitatum esse et illud in memoriam revoco usque ad Annum 1570. quo vixit p. m. Franciscus Borgia Tertius vester generalis et ita de Socijs Conquestus. O quam multi ad nos veniunt ut fiant Ditiores! Quam pauci, ut fiant meliores Quod refert R. Mutius in litt. de orat. ad univers: Soc. 2. Jan: 1617. Jul. Scot. de Pot. Pontif. in soc. par. 6. C. 11. de expuls. vitior: gravis. fol. mihi 153. 195.

Quid de ista vestrâ Antiquitate Sacri Canones dixerint ex his discet lector quæ sequuntur 196.

Consvetudinis usus longævi non vilis auctoritas est, verum non usque adeo sui valituro momento ut aut rationem vincat aut legem. Distinct. 11. C. 4. 197.

198. Usus Authoritati cedat, pravum usum lex et ratio vincat Distinct: 11. C:1.

199. Mala Consvetudo, quae non minus quam perniciosa corruptela vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur: et incipiunt praevaricationes et variae praesumptiones celerrime non compressae pro legibus venerari et Privilegiorum more perpetuo celebrari. Dist. 8. C.3.

200. Si Consvetudinem fortassis opponas advertendum est, quod Dominus dicit (: Ego sum veritas et vita:) Non dixit ego sum Consvetudo sed veritas. Et certe (ut B. Cypriani utamur sententia) quaelibet Consvetudo quantumvis vetusta quantumvis vulgata veritati omnino est postponenda: Et usus qui veritati est contrarius abolendus Dist. 9. C.5.

201. Cum Christus veritas sit magis veritatem quam Consvetudinem sequi debemus: quia Consvetudinem ratio et veritas semper excludit. ibidem C.6.

202. Consvetudo quae apud quosdam obrepserat impedire non debet, quominus veritas praevaleat et vincat: Nam consvetudo sine veritate, vetustas erroris est, propter quod relicto errore, sequamur veritatem scientes, quia et apud Esdram veritas vicit, sicut scriptum est: (: Veritas manet et invalescit in aeternum et vivit, et obtinet in saecula saeculorum:) ibidem.

203. Ignosci potest simpliciter erranti, sicut de se ipso dicit Apost. Paulus (: qui prius inquit, fui blasphemus et persecutor et injuriosus, sed misericordiam merui quia ignorans feci:) Post inspirationem vero et revelationem factam qui in eo quod erraverat perseverat prudens et sciens, sine venia ignorantiae peccat. Praesumptione enim atque obstinatione quadam nititur, cum ratione superetur. Dist. 9. C.8.

Uti

Uti possidetis ex digestis, p vobis allegata n volentis quia legum doctores n estis, Const: par 4. C. 12 §. 4. Ex jure Canonico discatis, qd Possessor malæ fidei ullo tempore n pscribit. reg. 2. de reg. jur. in 6to. 204.
Ille autem malæ fidei semp esse censetr, qui aliquid stra legis interdictum mercatr. L. quemadmodum. C. de agric. et Censib. Rota apud Doran: decisi: 256. num: 4. Menoch de Arbitr: jud: lib: 2. casu 225. Num 7. 205.
Interdictum V.e P. legis vestræ est, ne Collegia majores pro ventg ex bonis Stabilibg habeant, qm qui sufficiunt pro solis duodecim Scholasticis sustentandis. Ampliq ob majorem populi ædificationem nec petantr eleemosynæ, nec illæ aut dona ulla oblata admittantur, Const. par 4. C. 2. S. 6. 206.
Item interdictum legis vestræ est priori conveniens ne turbam magnam ad Societatem admittatis, quia ordinem n fert, ut beng statg ac pcedendi modg Societatis conservetur. Const. par 8. C. 1. S. 2. & par 10. C. 7. 207.
De fructu istig turbæ satis expressit p. m. P. Francisceus Borgia tertig Generalis, quando lamentabili voce conquestg est, O quam multi ad nos veniunt, ut fiant ditiores, qm pauci ut fiant meliores. ut supra num. 195. 208.

Pars III.

De Bonis Jaroslaviensibus.

Objectio Quintino.

Scimus, quo collimes, patronorum tuorum Lubomirsciorum et Zamosciorum causam agis, qui sibi injuriæ loco ponunt, quod P. M. Illustrissima D. Palatina Vilensis, Ducissa 209.

in Ostrog et Jaroslaw fundatrix nostra, ad quadraginta millia florenor. annui proventus collegijs Ostrogiensi et Jaroslaviensi in vita donaverit, nunc ultimo Causa mortis, preteritis illis suis heredibus, sortem suam in Ducatu Jaroslaviensi triginta millium florenor. annui proventus
210. nobis resignaverit. Mi doctor Arduum negotium inte Suscepisti, antequam illud plurius patronis evincas, citius te vita deficiet, quam nos fundatricis et benefactricis nostrae tam opulentas possessiones nobis eripi patiemur, Quod enim nobis sponte oblatum est, nemo nobis auferet, nisi gloriae Dei et Communi bono totius Christianitatis aperte inimicus. Tu cujus talis ja pia ista donationem impugnavi pote

Responsio et ejus ratio prima.

211. Non Utar ambagibus respondeo directe et iterum allego S. Ignatij Constitutionem de proventu Collegiorum, ut sequitur.
212. In ijs Collegijs, quae duodecim Scholasticos (praeter praeceptores) ex proprijs redditibus alere possunt, ob majorem populi aedificationem, nec petantur eleemosynae, nec illae, aut dona ulla Oblata admittantur. Si redditus minores fuerint, quam huic numero alendo sufficiant, admitti quidem, non autem peti aliquae eleemosynae possent, nisi tanta paupertate Collegium premeretur, ut etiam petere Saltim a quibusdam esset Necessarium. Tunc enim (: majus Divinum obsequium, et Universale bonum, prae oculis semper habendo) peti eleemosynae, imo et ostiatim ad tempus quandocunque necessitas id exigeret, emendicari poterunt. Const. par. 4. c. 2. §. 6.

Sed hujus.

Ad hujus observationem tale votum emittunt ut supra 104.

Ego N. professus Soc. Jesu, promitto Deo omnipotenti coram ejus Virgine Matre, et tota Curia Caelesti, et coram R. P. praeposito Generali vel coram N. locum tenente, nunquam me acturum quacunque ratione vel concessurum ut quae ordinata sunt circa paupertatem in Constitutionibus Societatis immutentur nisi quando ex causa justa rerum exigentium videretur paupertas restringenda magis. 213.

Obstaculum supradictae Constitutioni.

N. [illegible] constitutio [illegible] multo magis, quid dicat ejusdem declaratio, quae est talis. Quamvis hoc ita se habeat, si tamen benefactores essent, qui [illegible] aliorum vel redditum dare vellent, admitti illa possent: ut tanto majori numero Scholasticorum et praeceptorum ad majus Divinum obsequium possent sustentari Const: par: 4. C. 2. S. 6. ad Literam 2. 214.

Obstaculum voto supradicto.

Votum illud intelligendum esse pro domibus professis non vero pro collegiis quae amplissimos possunt habere redditus de consuetudine totius mundi 215.

Dico 1. Obstaculum Constitutionis subsistere non posse quia illud S. Ignatius dixit procedere ab hoste naturae humanae ad debilitandum propugnaculum religionum videlicet paupertatem ut supra num: 27 Const. vero fol. 198. et 304. 216.

Dico 2. numerum augeri prohibuit S. Ignatius quando non [illegible] in [illegible] admitti, ut supra num. 130. et Const. fol. 240. et 306. 217.

218. Dico 3. in Approbatione constitutionū Societatis, Summi Pontifices sub pœna Excommunicationis præceperunt ne aliter interpretarentur, nisi prout verba earum sonant, Gregor: XIII. Bulla Ascendente Dño §: 24. Seq. ꝑ quoscunq. judices judicari debere, alias irritum et inane. §: 26. Ut supra fusiꝰ Num: 151. Ita Gregoriꝰ XIV. Sub eâd. pœna ex:
communicationis prohibuit, ne quodcunq. Constitutionum
219. punctū aut articulū alteraret, immutaret, etiam ex Causa majoris boni ac Zeli: Bulla expositi §: 6.
220. Turbam vero omnino damnavit, quando n̄ nisi selector Spiritꝰ et doctrinæ viros, et diu multumq. exercitatos ad Societatem admitti jussit. Ibid §: 11. Et sic ꝑ quoscunq. judices judicari debere, alias irritum et inane §: 25. Non valet ergo contra hanc obstaculum constitutionis.
221. Quantum ad obstaculum voti, aperte S. Ignatius declaravit, etiam ad Collegia pertinere; quando in Casu defectus collegiorū, id est si minor sit proventꝰ qm. duodecim Scholasticis sufficiat mendicare jussit ut supra num: 94.
222. Communem omnibꝰ esse paupertatem declarat sequens Constitutio: Quo meliꝰ paupertatis puritas et quies illa, qm secum affert conservetur, n̄ solum particulares ꝑfessi, ꝟ coadjutores formati, hæreditariæ successionis n̄ erunt capaces, verū nec domꝰ, nec Ecclesiæ, nec Collegia eorū ratione. Sic enim omnibꝰ litibꝰ, et Controversijs ꝑcisis, Charitas cū omnibꝰ ad Dei gloriam meliꝰ Conservabitur. Par. 6. C: 2. §12.
223. Si enim S. Ignatius collegia proventibꝰ abundare voluisset incapacitatem hæreditatis de jure naturæ; gentium; Civili; Canonico: et divino debitam, n̄ prohibuisset.
224. Et n̄ Patres existiment ratione Collegiorū se posse esse Ita
mmm

rones, Comites Marchiones, Duces Principes, Præpotentes terrar. Dominos, put in Imperio alicubi præsumunt. Pius V. declarabit hos titulos minime illis convenire dicta sanccivit.
Quia Societas Mendicans existit, quippe, quæ ex ejus Institutio, et Constitutionib. Apostolica autoritate Confirmatis bona stabilia possidere nequit: sed in certis eleemosynis fidelium largitionib. et subventionib. vivit. Cum tamen illud in controversiam deduci posset, ex eo quod dicta Societas Collegia habeat secum adjuncta. Nos ambiguitatem hujusmodi omnino amputare volentes motu proprio et ex certa scientia, declaramus, præpositum et singulas personas Societatis hujusmodi vere et non ficte mendicantes fuisse, esse et fore. Et inter aliorum fratrum et Religiosorum Mendicantium Ordines, aliosq. fratres et Religiosos mendicantes, put illos non connumeramus, connumerari debere. Pius V. Bulla, Dum indefessæ §. 1. et 2. tom. 2. fol. 250. 225. 226. 227.
Quod concordat cum Constitutione S. Ignatii supra citata, qui pro duodecim tantum Scholasticis concessit proventum ex bonis stabilib., sed de reliquo in Defectu, omnino voluit esse mendicantes ob majorem populi ædificationem, Baronatus, Comitatus, Marchionatus, Ducatus, Principatus, Terrar. Dominatus nunquam illi venerunt in mentem: mendicantib. enim non conveniunt. 228.
Recte monet S. Augustinus Noli dicere [illegible] tam amplas tuas Possessiones, quia ipsa humana jura renunciasti, quib. tam amplas possidentis Possessiones. Distin: C.C. Quo jure defendis vero illas. 229.
Et alicubi Seneca Ethnicus ita confundit Religiosos, Est intolerabilis res, poscere nummos, et contemnere, Indixisti pecu 230.
nia

nia odium hoc professus es, hanc personam induisti, a
genda est; iniquissimum est, te pecuniam sub gloria ege
statis acquirere, De Benef. Pecuniae autem nomine Pos:
sessiones intelliguntur ut l. 9.3.C. Totum quicquid, Et sic
ratione vitae mendicantis Professionis, Jesuitae Ducales
Possessiones praetendere non possunt.

Secunda Ratio.
Ex Politica illorum

231. Ipsa Politica Jesuitarum non laudat cupiditatem in acqui
rendo cujus Princeps Scribannius ita narrat ex Staple
tono. Th. mus a prima aetate usque ad annum vitae quinqua
gesimum in Repub. versatus, in tota vita sua non auxit cen
sum ultra Sexaginta aureos annuos, aut paulo amplius
Subdit. Et vivit jam in Anglia qui talibus Officiis infra
quinque annorum spatium, Censum ad Sexaginta millia aure:
232. orum acquisivit. Morus omne Studium suum augendis Re:
gni Regiisque opibus Honoribus commodis sedulus impendit
alter in hauriendis Regni et Regiis opibus suis augendis.
Instit. Polit. lib. 1. c. 12.
233. Vos Mori juste vobis Apocosin per 33. annos a viduitate
Palatinae, Ducales proventus consumpsistis, Pro Republ.
pro augendis familiae opibus Honoribus commodis, nihil egistis
exhauriendis illius opibus. et Vestris augendis operam de
distis. Omnem mobilem Ducalem Substantiam ad Vos tra
234. xistis, Quae reliquum e plusquam Septuaginta millia flore:
norum annui proventus in [illegible] Magnorum Vir[illegible] Hae:
reditariis [illegible] et sic Censum Vestrum cum enormi prae:
judicio, non solum [illegible] sed [illegible] Reipubl.

damno; augere vultis? Cogitate Theologi an Meus ille secularis eos Religiosos, et Paupertatem cum tanta Solennitate professos non Condemnabit

Tertia Ratio
Ab Exemplo Gallorum.

Henricus quartus Galliarum Rex, restitutionem Jesuitis Concedens, ut expulsi iterum in Gallias reducerentur inter alias, et has dedit Conditiones. 235.

1. Ne quid Bonorum immobilium, sive emptionis sive Donationis nomine, ad se transferant: Nec ab illis etiam accipiant, qui transitum ad Societatem suam faciunt, sed haeredibus legitimis id omne relinquant. 236.

2. Ut legibus Statutisque Regni, sicut reliqui omnes Clerici, libenter se subjiciant. 237.

3. Ne quid vel Ecclesiasticorum vel Politicorum Negotiorum suscipiant tractentque in praejudicium Episcoporum Capitulorum et Academiarum Regni, sed Ordinarijs Constitutionibus per omnia se conformes gerant. 238.

4. Ut Nulla Sacramenta, et ne paenitentiae, quae alias quam [illegible] ordinis hominibus administrent sine permissu Archiepiscoporum et Episcoporum, quibus singuli subjecti sint. 239

Cum ergo Galli etiam Ordinarias haereditates Jesuitis non permiserint, non est praesumendum de simplicitate Polonorum ut Ducales ab illis occupari patiantur et legitimis haeredibus eripi 240.

Quarta Ratio
Ab Exemplo Bonorum Głebokie

D. Korsak p. m. Palatinus Mscislaviensis usque ad ultimam Senectutem Celebs, Consulendo animae suae volebat ex bonis suis Głebokie dictis Collegium Societatis fundare, in. 241.

proventu Annuo circiter Decem Millium florenorũ
qd suũ piũ desiderium obtulit P. Fabricio Bamfo, tunc
temporis visitatori Societatis in Lithvania, qui P. Bam-
242. fus recusavit acceptare tam amplas Possessiones, cũ
fructu Annuo decem millium florenorũ quasi Pauper
tati Collegiorũ tantꝗ Proventꝗ juxta institutum n̄ conveniret.
Et in ista sua resistentia tantopere perseveravit, ut D.
Palatinus alijs Religiosis videlicet P. Discalceatis su-
pradicta Bona Glebokie resignare debuisset.
243. Hoc mihi retulit lamentabili voce ille P. Theologus, qui
Scripserat Epistolam cujusdam ad quendam Dignatum,
Scire Cupientem, quomodo Bona Sua cum utilitate Ani
mæ suæ, disponere posset: et Cuinam Religioni Nepo
tem suum simul cũ Bonis adiicare. Illius erant forma
lia Verba quod Visitatores Itali, n̄ sunt boni p Societate
Polona et Lithvana: Quorũ unꝗ P. Bamfus suis imper
tinentibꝗ Scrupulis, tam amplis Possessionibꝗ Societa
tem privari et in alios fecit derivari, cum tanto detri
244. mento Societatis. Et Videbatr innuere, qd p dictus
P. Bamfus vix tria millia florenorũ p Fundatione
et dotatione uniꝗ Collegij oblata Acceptasset: ne paupe
ritate derogare v circa illam aliquid ctra Voluntatem
S. Ignatij et suum Votum, immutare videretr.
245. Ab hoc Exemplo Domestico et recenti Jaroslaviense
et Ostrogiense Collegia discere debent, Ducales Posses
siones applicari sibi non posse, quandoquidem Sin:
gulis tria millia florenorũ Annui Proventꝗ Sufficere Vi
dentꝗ juxta illorum institutum.

Objiciens Quintini
Quomodo Collegia possint subsi-
stere in Polonia.

Novus Fundator apparuit in Polonia qui cum trib⁹ 246.
Millib⁹ florenor. Polonicalium Collegia Societatis, vult sus-
tentari, nec amplius promittit ex Bonis stabilib⁹ possideri.
Mi Doctor, dic nobis placita, et audiemus te, pone Cal-
culum et ostende possibilitatem.

Responsio

Stante Interdicto S. Ignatij, Ne Collegia majores proventus 247.
ex Bonis stabilib⁹ habeant, quam quae sufficiunt pro so-
lis duodecim Scholasticis sustentandis. Et quod ob majo-
rem Populi Edificationem ne petant Eleemosynas, nec
illae aut dona ulla oblata admittantur. Ut supra N. 206.
Novum dici non potest, quod ex Constitutione ipsius S. Igna- 248.
tij desumitur, hac enim ratione Oppositores demonstrant,
se suarum Constitutionum omnino esse ignorantes, quando
me Canonicum rigore illarum vult esse Calculatorem. Obe-
dio: Quid enim Promotionis sperare possem nisi assentirer.
Debent ergo esse in Collegijs juxta Institutum S. Ignatij, 249.
non plures quam Duodecim Scholastici; V. G. Sendomiriae
ubi audiunt Rhetoricam, Calissij, ubi Philosophiam
Posnaniae, ubi Theologiam. Pro his et similib⁹ Collegijs
tria millia florenor. sufficere demonstrandum est.
Et quoniam Computus sicut Itali loquuntur fieri non potest, 250.
venia Hoste, volo scire ab uno tali Hoste, quantum sum-
ptum apud illos una persona requirat? Et responsum et hoc 251.
ad amussim explicari non posse, sed discretione committend.

ut Persona Religiosa honeste se possit sustentare, considerando expensas, non solum Ordinarias, sed etiam extraordinarias, quarum certa ratio haberi nequit. Cum aliunde a senio
252. ribus expiscari non possim, unum ex Coadjutoribus veterem meum Amicum (: qui Romae Culinam ingressus Societatis, cum exiguas Assaturas ad ignem applicari vidisset, Confessus est alterius quantitatis Assaturas apud Patres Poloniae esse, videlicet, quas Canis ex impetu vix p[ro]saltaret:) Hunc ergo tanquam veridicum interrogo, qui sumptus apud illos Necessarii sunt pro una persona commode sustentanda? Respondit se ex tempore hoc spatare non posse, sed in Crastino promisit Schedulam, et obtulit tenoris sequentis

Ratio Expensarum pro persona R. P. N. Theologi Confessarii qui Mensam habet Secretam.

253. Pro Prandio debent esse fercula N.ro 12.
Pro Cœna itidem debent esse fercula N.o 10.
Levissime Computando Cocum, Ligna, Vinum Cerevisiam, Aromata faciunt in diem Florenos. . . 8.
In Mensam Florenos 240. in Annum. . . . 2880.
254. Vestitus qui debet esse ex optimo panno Hispanico, id est Sutanna Reverenda Pallium Pilleus. fl. 300.
Pro Veste hyemali pretiosa triginta sex pretiosis vulpibus subducta, qualis illa fuit, quae cuidam ex itinere Gallico cum Legatis redeunti periciat, et Magni Scandali ob errorem Ebrietatis inter Haereticos occasio fuerat, furtum ubi non erat imputando . . . . . fl. 300.
255. Stipendij Ordinarii P. Confessario cum accidentibus non computando, quod promotiones et ex

peditiones.

seditiones inferant . . . . flo. 1000.
Sumptus p 4. equis qui debent esse optimi, unius 256.
coloris, curru eleganti, alias Rydwan, Computan-
do Stipendium famulo Scutari qui debet esse be-
ne comptus, bene vestitus, et bonus Orator, Item p
victu et vestitu Aurigae p omnium expensis fl. 1000.

Provenit Summa p expensis in Confessarium flor. 5400.

Gratias egi illi Amico Coadjutori p tali Computo, et Stipes fa- 257.
ctus dixi, me n hoc scire velle, quos sumptus faciat aliquis
Princeps p Sustentatione sui Confessary, aut Theologi. Sed
quid Collegium expendat p Sustentatione unius Scholastici:
hoc ille dum dixisset, se nescire, tamquam saepius in Aulis, quam
in Collegijs versatus; jam video me à Polonis Patribus, multo
minus à Lithvanis hac de re n posse habere aliquam bonam
informationem
Appello Romam, totius mundi Magistram et inquiro a 258.
Nobilissimo Palaeino dissimulare nescio, quinam sumptus
fiant in Collegijs p Sustentatione unius Scholastici. Et ita since-
re respondet. Dicam rem n tantum Nobis omnibus, sed etiam 259.
quibuscunque nos populo interius calentibus notissimam. Quic-
quid Nostri Singulis alendis vestiendis insumunt septuagena
quotannis scuta Romae n excedit, quae ne vilissimo quidem cir-
cumpedi enutriendo, immodica viderentur. Vindicat C. 14. Contra Scotum
Jam ergo habemus Sumptum unius Scholastici, sive Professi Ro- 260
ma Scuta Septuaginta faciun Ungaricales aureos N. 41. Ju-
lios tres Ex quibus provenient Polonicales floreni. 247. Computan-
do in duodecim, n ascendunt ad perfectam Summam trium Milli
um

261. um florenor polonicalium. Et sic recte judicatz majorem
proventum Collegijs n debere, juxta Institutum S. Ignatij
ad quod etiā Nostri Poloni se accommodari n moleste ferent,
proinde p Ostrogiensi Collegio tribq millibq florenor et totid
Collegio Jaroslaviensi, Contenti esse debent. Quod reliquū
e ex haereditate Ducissae Palatinae, ad legitimos haeredes de
jure et aequitate ptinebit.

Objiciunt Quintini.

262. Egregium computistam utcunq, Contentivumq proventu
... quandoquidem Palavicinq Romanq plura n desiderat. Sed mi Doctor, oblitus es Praeceptor, et Coadjutor, quor magna
pars debet esse in Collegijs. An prtius magna Judicor de Colo-
263. cavet. Non sum oblitq Praeceptor, et Coadjutor vestror quor
scio n postremam esse partem in Collegijs; quod potissimum
e, hoc p illis reservari videlicet fructq industriales. Quanti
sint momenti, declaravit Vir magnq Philosophq & Medicinae
Doctor Academicq postmodū Canonicq Cracoviens ...
in suo Libello, cui titulū dederat, Gratis Jesuitar, ad hoc allu-
dendo, quod cum proclamaretis doctrinā Vestram gratuitā
esse sine aliquo Stipendio, demonstravit magno ptio Costare
vestras artes in promovendo studio literarum
264. Scio phibitum fuisse libellū in Dioecesi Cracovien, et factū e
in gratiam vestri, n in odium libelli ad magnā ... Supremam
apud Nos Instantiā cui postea cum esset ... libellq, agnovit
275. n meruisse phibitionem. Illud est ... ex quo Vestris
Praeceptoribq ... tantū influit ut n oplus sit majo
rem bonor Stabiliū pventū desiderare. Scimus enim quanta
excrescat, si in unū computetz, quid Principes, Senatores, Eccle
siastici et Seculares Praepositi, Canonici, Parochi, Nobiles, Cives,

Oppidani,

Cypriani et ipsi Hebrei redimendo Scholarii vexam
ad Vos annuatim inferant: Quid Parentum in Filios et Nepo
tes Amor ex Occasione Studior. donet. quid Devotg Femineg 266.
Sexq et in vita et Causa mortis vobis contribuat. Hæc ipsa
Ducissa Palatina de cujus bonis vertitg controversia, locu:
lentum præbet testimonium, quid ps triginta tres annos
suæ Viduitatis Vobis Contulerit tanqm Aulæ suæ et Offi
ciorum ejus Directoribg et omniu proventuu dispensatoribg.
Sunt et aliæ Obventiones, de quibg Petrq Aureliq ita memi 267.
nit: Quam vo patrimonio Christi magis luxuriant, qm qui
immensas undiq a minime malis v maxime malis ho:
minibg Christi Nne corrogatas opes, in regificas ædificior.
basilicar, aurear gemmearq vestiu sumptuosissimor. Be:
nistrematu vinatu Spectaculor. luxq effundunt? Ac si
alia luxuria, orcra dixerimq ndecerunt exempla quibg confir
memq. Nec vero luxq iste Patrimonio Christi tantu 268.
sed etia patrimonio Mammonæ alitq. Interversæ mul:
tis locis hæreditates, et a Peculatoribg, rapacibg Sacrilegis, Si:
moniacis meticulosis, acceptæ immensæ stipes, quibg Con:
scientia male sanente, necessariæ restitutiones eluuntq,
... in usum ingenia opulentia ista cumulant; qua
[illegible] animo ... tam varie luxuriat, tam alte cervi
ces lateraq circumflectit. Sed plura n addo, ne longiq abea. 269
Subtiliq hæc agentq et plerumq, ni eor audacia et importuni:
tas in poster. coegerit. Etsi enim multa movere videmur,
plura tamen continemq, quia tantu dicere decretu e quantu
eor petulantiæ in ovenis comprimendæ sufficiat: ut videa
ant v ipsi v quivis æqui judices, nos nulla animi libidine

sed quieto judicio, et misericordissima acrimonia eorum im:
potentiæ, remedium immedicabili, non solum quia curatio:
nem respuunt, sed etiam quia pauci eos ex charitate cura:
re, vel possunt, vel audent, aut remedium necessarium adhibere etc.
Petr: Aurel: Vincic. Cens. Sorbon: adversus Spongiam Lamelij,
folio mihi 369. & 370.
270. Ex his manifeste apparet multos esse modos, quibus immen:
sæ opes et stipes pro Collegiis corrogant sustentationi Præ:
ceptorum et [illegible] sufficientes: Non opus est Re:
gnum, Rempublicam et familias tot bonis stabilibus et Lucrali:
bus privare.

Quinta ratio, ab Exemplo Fundationis Collegii Brunsbergensis.

271. Hosius Cardinalis Episcopus Varmiensis et Venerabile Capitulum ejus
Ecclesiæ Cathedralis, fundaverunt Collegium Societatis Bruns
bergæ de Anno 1565. in solis octingentis marcis, Prutenica
libus, quarum singulæ valent viginti grossos polonicales. Ad:
ditæ sunt postea ducentæ similes marcæ pro commodiori Su:
stentatione viginti Societatis Personarum cum tribus Lastis Si:
liginis et totidem Brasei et lignis pro hyeme sufficientibus.
272. Pro fabrica subsequenter, data sunt semel septem millia
floreni: et marcæ Leves Centum valoris ut supra viginti
grossorum concessæ annuatim ad sarta tecta conservanda, Eccle:
273. siæ et Collegii. Quæ omnia simul [illegible] etiam juxta
antiquum valorem pecuniæ, quando aureus Ungaricalis ducatus flore:
nos valebat ad tria millia florenorum modernorum non ascendunt
et tamen pro Fundatione Brunsbergensis Collegii sufficiebant; Quod
ita R. Provincialis recognovit. Ut sequitur.
Paulus Boxa Præpositus Provincialis Societatis in.

Lithuan.

Lithvania cum scitu, facultate, et ratihabitione admodum Reverendi Patris Nostri Generalis.

Significamus praesentibus Literis Nostris, Illustrissimum et Reverendissimum Dnum D. Simonem Rudnicki Varmiensem Episcopum una cum V. Capitulo suo benigne et sufficienter, idque in primaria fundatione Collegii Bransbergensis, ex parte Sartorum tectorum templi et Collegii, suae ratione nullum in posterum novis petitionibus Illustrissimo Successoribusque ejus nec non V. Capitulo esse molestis, sed de hoc liberali augmento, et provisione Contenti sumus in posterum etiam. 274.

Insuper Fatemur praefatum etiam Illustrissimum et Reverendissimum Dnum una cum V. Capitulo Sponte et ex gratia sua donasse Collegio praenominato pro restauratione praesenti tectorum templi et Collegii, ruinam minantium, florenos polonicos mille, et tres sexagenas arborum pinearum suoque sumptu illas in littore Branbergensi collocasse. Pro qualibet auctione fundationis et Donatione, ut Deus Optimus liberalissimam et perpetuam à sua Majestate mercedem retribuere dignetur, perpetuo à sua Majestate postulabimus. Datum Bransbergae 17. July 1612. 275.

Paulus Boza Provincialis manu propria

Objicient Quintini.

Aliud erat ante sexaginta vel septuaginta annos quando Collegium Bransbergense viginti personis juxta fundationem Constabat, nunc quando ad majorem Dei Gloriam quinquaginta Viros Numerat, opus est ut nutrimentum majus habeant, juxta Nostrae professionis sustentationem Congruentem. 276.

Responsio.

277. Summa ostensa ex Instituto S. Ignatij, non turba Societatis, sed delectu esse debere: quia non latebat S. Ignatium quod Itali loquunt, Un huomo val cento; e cento non vagliono Uno. Dolens quod in Prussia plura sint Collegia quam Conversi; in vicinia nostra videmus, Gedanense, Torunense, Marieburgense, Braunsbergense, Rosseliense, – Utinam totique si non Nobiles, si non Cives saltim Zulavienses Hollandos pluribus huicce Collegijs vicinos aliquando Conversos audiamus, licet fortassis plures esse possint

278. Nobis tamen incogniti. Sed quid boni supponere possumus? illud verum sit, quod loquitur P. Mutius in litt. ad Superiores Anno 1617. Superiores vero debent esse certi non unquam alios nobis commonstratoribus, cursum ad coelum instituturos, si nos terrenis rebus affixos adhaerescere animadvertent. Graviter etiam nec immerito offenderentur haeretici dum Socios Evangelicam legem, contemptum divitiarum suadente proponentes, audirent ex una parte videre, et ex alia, ... solicite per media ... minime decentia in amplificandis reditibus, et in exagerranda re familiari &c. Juli: Scot: De Reles: ... in Soc: fol: mihi 24

279. Illud ad Lucem majorem ... scribit Possevinus lib: 4. C: 10. Sinenses et Indos cum in Jesuitis peculiarem rerum mundanarum contemptum vident, mirifice in eorum admirationem rapi et ad amplectandam Christi fidem, velut praeparari

Objiciunt P. Quintini

280. Tu quis es? an non Canonicus Cathedralis? an non Doctor?

Quare

Quare conversioni operam non adhibes? Placent tibi
amplae Possessiones, quare illas in Collegijs reprehendis.

Responsio.

Sum unus ex illis imperfectis quibus sufficit ad vi 201.
tam aeternam possessionem, servare mandata: qualia sunt
Ecclesiarum nostrarum Statuta. Ultra illa quibus Homo Christia
nus et Catholicus obligatur. Non fui tam audax, ut mihi 202.
Titulum vicarij Christi, et officium usurparem, et onus
Apostolorum in me Assummerem Arduum mihi videbatur
imitari, quod alteri dictum est: si vis perfectus esse, vade, ven
de omnia et da pauperibus et sequere me. Vobis palmam
praeripere nolui, quorum hoc genus genus vitae a S. Igna
tio institutum.

Tamen etiamnum Nos per Dei gratiam non desunt exempla 203.
conversionis et quia uti illustriora, ita frequentia in
Aula Illustrissimi Praesulis Nostri: sed in his gloriari
nolumus, quibus sufficere posset, in medio dissidentium
constitutos obedientiam Romanae Ecclesiae, et fidem
servasse, et subditos in Religione Catholica continuisse
juxta illud.

Non minor est virtus quam quaerere, parta tueri.

Quis sim interrogas? Quasi jam oblitus me esse ex illo 204.
Collegio, cujus Episcopus S. Romani Imperij Princeps,
immediate Sedi Apostolicae cum sua Ecclesia subjectus.
et Vester simul cum Capitulo in Collegio Bransber
gensi, fundator. Sed quid amplius a nobis desideres
et Possessiones Nostras ad vos transferri posse, speres
scias nobis talem esse prohibitionem.

185. Julius Papa Secundus.

Dilecti filij: Salutem et Apostolicam benedictionem.
Etsi vos non lateat Ecclesiam istam ex bonis S. Apostolicae Se-
dis, fundamenta sumpsisse, fuisseque omni tempore a
Romanis Pontificibus praecessoribus Nostris, illius Jura Pri:
vilegia atque Bona, magno affectu tutata, vos tamen sicut
accepimus in dictae Sedis Contemptum et Animarum vestrarum evi
dentissimum periculum, scientes Bona hujusmodi a dicta
206. Sede Apostolica vos habuisse, et eius Sedi vos immediate
esse subjectos, non veremini interdum aliqua ex ipsius
Ecclesiae Bonis alienare. Cui rei Pastorali Nostro ut incum
bit Officio, occurrere paterne volentes vobis et vestrorum cui:
libet, prout ad unumquemque vestrorum spectat praesentes in vir:
tute S. Obedientiae inhibemus expresse ne quicquam de
bonis dictae Ecclesiae, nec contra illius Jura Privilegia Sta
207. tuta et libertates innovare Nobis inconsultis, quovis
modo praesumatis. Ut autem res vestras commodius tueri,
et cum serenitate animi, debitas Deo laudes persolvere pos:
sitis, ad Charissimum in Christo Filium Nostrum Sigi:
smundum, Poloniae Regem illustrem scripsimus ut
vobis rebusque vestris oportune favere velit. Quod pro sua
Regia bonitate atque prudentia eum Nostro intuitu non
dubitamus esse facturum. Datum Romae apud S. Petrum die
23 7bris 1512. Pontificatus Nostri Anno Nono.
208. Bona est ergo mihi talis substantia cui non est peccatum
in conscientia, quia illam possideo Summo Pontifice Be:
nefactore et fundatore. Bene velim expendas tenorem illarum
literarum. Ut si quando nos de recursu ad Sedem Apostoli

cam.

cum in Nostris gravaminibus Capitulariter loqui audi
eris, non vitio vertas, neque pro rebellibus habeas, cum id facimus
quod nobis in virtute S. Obedientiae a Summo Pontifice,
Domino et Fundatore Nostro injunctum est Cujus instituta 289.
et Autoritate, omnia à nobis et à Subditis Nostris gra
vamina amovere possumus, si pro Nobis, vigore pastorali a
pud Serenissimum Regem et Rempublicam intercedat.

Sexta et ultima Ratio.

Societatem non posse Succedere in Bona Jaroslavien
sia et Ostrogiensia propter illectionem

Si hoc probari posset taliter Jesuitas cum Ducissa Vidua 290
processisse, prout habetur in minutis privatis: de Concilian:
dis Viduis opulentis Societati: et de dispositione re:
dituum quos habeat, Ibid. C. 7. Nullum esset dubium, lo
cum esse dispositioni Concilii Moguntini prout sequitur
sub Rubrica.

Restituuntur hæredibus res eorum qui ab Episcopis 291.
vel Abbatibus decepti comam deposuerunt.

Constituit sane Sacer ille conventus ut Episcopi sint Ab
bates qui non in fructum animarum, sed in avaritiam et tur 292.
pe lucrum inhiantes, quoslibet homines: circumveni:
endo totonderunt et res eorum tali persuasione surripue:
runt, pænitentiæ Canonicæ prout pote turpis lucri Sec
ctatores) subjaceant. Hi vero, qui illecti comam de:
posuerunt in eo quod cœperunt perseverare cogantur. Res
vero eorum hæredibus reddantur. 20. q. 3. C. 5.

Atque ita ex istis sex rationibus et multarum objectionum 293.
solutionibus evidenter apparet, Jesuitas vigore Justitiæ

... enciiantes, n̄ posse se intromittere in Ducalis possessiones, cum praejudicio stir instituti, et legitimorum Successorum enormi laesione.

Objicient ultimo Quintini.

Illud, quod contra me scripsit Niesielsky.

294. Quemadmodum onerati mero n̄ continent et album et secretum sed quid suum alienumq̄ e pariter effundunt, ita Canonicus ...kiewicz J.U.D. ..., ... one p vomitus scientiae supremae ac Zeli ... Clero in materia decimarum nunc possessionum) robustissi:

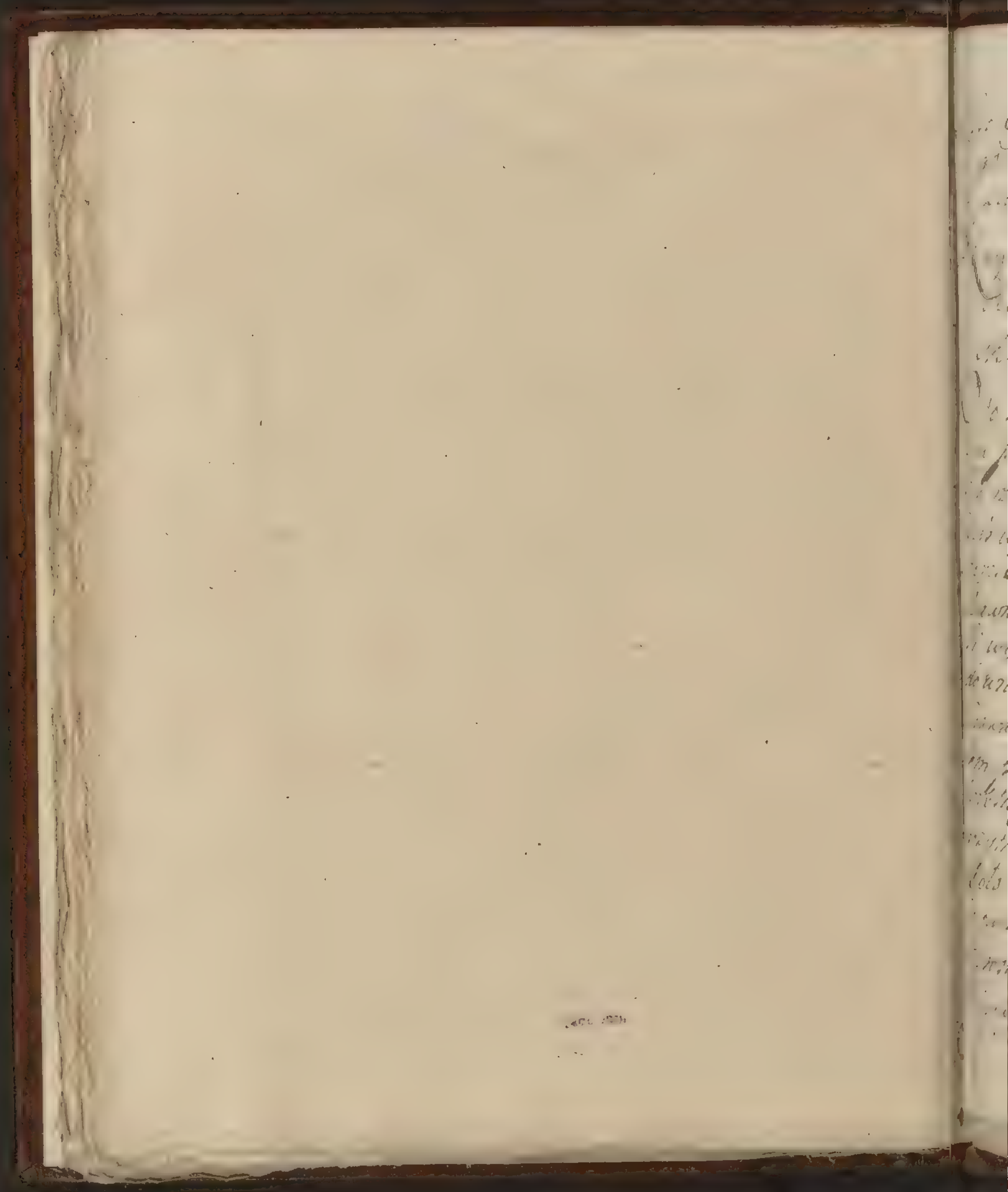
295. ... aperuit mentem quo ... Nostra, Areonagi ... Canonum et Nostrarum Constitutionum omnia revelavit. Ille: ... multis ingeniis tormentum ad versus Societatem ... admovit: sed illud tanquam aranearum telas, Minerva fortior fere disrumpat, subtiliter et ... nimis ad calculos inconsiderate rationis sua ... Societatem ... multas una et Collegisti sarcinas ex Canonibus ... quibus et Quwike memoras graves, qm ... ex Demetrio lingua calamiq̄ vulneras

296. ... Lectorem ... appellasti ... ex un... extractus egredere etiā (si cunctaris) obtorto collo ... Niesiel: ... 10. Beneficiis privati ... Moschos, ... relegandi ... 8. ... damnandi ... 20. ... 35. ... 36.

...

C^a Si ... ___ laniatum corpore toto
ora manus ambas, populataq; tempora raptis
auribus et truncas, inhonesto vulnere nares
ex Aeneid. 6. Doctorem Markiewicz haberemus
Dic mihi quale tibi nomen post fata relinquas?
Pro tali audacia lacerte? Dic Tertulliane crebris,
utrum inter Caelites sis aliquando numeraneus? inquid ille, lib. de Idololatria Cap. 9.
Non pelunt regnum Coelorum sperare, qui [illegible] abutuntur [illegible] ita hac [illegible] [illegible]

[illegible]

List Oyca S. Klemensa XIII. pisany do Nayiaśnieyszego Ludwika XV. Krola Francuskiego w Sprawie Jezuitow z Włoskiego przetłumaczony A.D. 1762.

Naymilszemu w Chrystusie Synowi Ludwikowi Francuskiemu Krolowi Chrześciańskiemu Klemens Papież XIII.

Co nayiaśnieyszy Krolu [illegible] Twoiey [illegible] uznawamy potrzebnieyszym [illegible] samych iuż Jezuitow, y dla ich rzeczy, lecz dla Religii y wiary S. ponieważ nie tylko dziś widziemy y poznawamy, że Interess Jezuitow z interesem Wiary złączony iest nader y spoiony.

Dawno iuż nieprzyiaciele Wiary S. za cel sobie wzięli wykorzenić Jezuitow, iako rzecz bardzo potrzebną do wiary wyniszczenia: iakoż ich zamysły te nader szczęśliwie im zaczynaią. Niewypowiedzianym zdięci żalem płakać musiemy nad tego Zakonu w Państwach W.K.Mci spustoszeniem, gdzie on z tak wielkim zawsze pożytkiem pracował, iuż około wychowania Młodzi, iuż około szerzenia zdrowey Nauki, iuż na ostatek około innych pobożnych dzieł, od ktorych Religia y Wiara wzrost swoy bierze, szerzy się y wzmacnia.

[illegible] o tym, że W.K. Mość zarowno z nami ubolewa-

nas

nad tym tak smutnym przypadkiem, wiemy że temu złemu zabiegaiąc, wiele myśliłeś, y czyniłeś, lecz Nayjaśnieyszy Królu trzeba tu czynić wszystko, trzeba mieć od Boga sobie daney mocy używać gdzie idzie o wiary świętey utrzymanie.

Obwiary zaiste tu idzie, kiedy Sądy świeckie, czynią się Mistrzami Nauki Wiary, wdzieraią się do Świątnicy, y uczyniwszy samych siebie Sędziami, nad owemi nayściśleyszemi Ślubami, któremi się Człowiek Bogu obowiązuie na służbę Jego poświęca, ważą się nieby żelżywemi potępiać Reguły y ustawy, pochwalone y tyle razy sławnie potwierdzone od Stolice Apostolskiey, którey iednak sam Chrystus obiecał osobliwszą swoię przytomność, y objaśnienie do rządzenia, y pokazania drogi Trzodzie sobie powierzoney.

Przestraszony więc będąc tak niesłychanym rzeczy pomieszaniem, oraz obawiaiąc się większych ich złości, znam dobrze y widzę, że to wszystko przepuszcza Bóg na własnych moich grzechów ukaranie, wszakże wiem, że prośba kłaniaiącego się przemieni Niebiosa, przetoż publicznemi y szczególnemi modlitwa

modlitwami, iuzem się uciekł do Boga iako Oyca Miłosierdzia, prosząc Go z iak naywiększą Serca moiego Skruchą, żeby gniew swoy ieszcze zatrzymał, będąc tymczasem przez mnie, używając moiemi krokami, ktory przez ścisły obowiązek Urzędu moiego Apostolskiego pobudzony przykładami Przodkow moich, czynić będę musiał przeciwko pomienionym Swieckim Urzędam dla dania odpowia-szczywym krzywdam Religij uczynionym, y dla oddalenia się owego zgorszenia, ktore się wocznek całego powszechnego Kościoła uczyniło.

Po uczynioney modłbie do Boga, do ktorego się iuż uciekałem, ieżeli się do Serca Rodzicielskiego z Oycowską więc ufnością w Twoie się Nayświętszey Synu ręce oddam, prosząc przez pełne Miłosierdzia wnętrzności Chrystusowe, azebyś raczył dzielney Twoiey ręki dla wsparcia chwieiącego się iuż Kościoła, dla uczynienia oraz tamy nawałniwey owey rzeczy, ktora ze wszystkich stron zbieygu wylewaiąc, niepohamowanie zbiera, wynosi się y grozi.

Wzywamy też jeszcze na ratunek gorliwych Bi-
skupow Braci naszych w Paryżu teraz na walnym
ziezdzie zgromadzonych, pobudzaiąc ich, azeby się
przed Tronem W. K. Mci stawili, przekładaiąc tak wiel-
kie niebezpieczeństwo, w którym znayduie się teraz
Kościoł Francuski, tudzież tak wielka y zacna Kościo-
ła powszechnego.
Nie wątpię że W. K. Mość pozwolisz zasmuconemu Kościo-
łowi przełożyć przez usta czcigodnych Pasterzow swoie za-
pokrzywdzenia, y boiaźni widząc zwłaszcza, że pod
ten właśnie czas, od boku tego Chrystusowego Kościo-
ła, tak dzietnych, y tak szczęśliwych Synow, gwałtem
wydzieraią, gubią y niszczą, kiedy nieprzyiaciele
Wiary ze wszystkich stron, w liczbie y mocy, co dzień
się bardziey zmacniaią y szerzą. Wysłuchasz zaiste
Nayiaśnieyszy Krolu rady Twoich Pasterzow, iako
tych, ktorzy naybardziey troskliwi bydź powinni
o te tak wielkie Wiary S. niebezpieczeństwa, ktorzy
też nad wszystkich bardziey świadomi będąc po-
trzeb Domu Bożego, mogą W. K. Mci poradzić, iakim
sposobem temu tak wielkiemu złemu trzeba zabie-
gać.
Za tym

A tym czasem przedłużać będę z iak naywiększą
duchà gorącością pokorne moie modły do Naywyż
szego, azeby on swiatłem Boskim swoiego obiasnic
chciał wysoki umysł WKMci; oraz żeby dodać raczył
sił, y sposobów do zwyciężenia trudności które się
na przeszkodzie Jego świątobliwym y w. pamiętnym
zamysłam, teraz zaś z nayusilnieyszym Oycowskiey
miłości przywiązaniem daię WKMci, y całemu iego Nay-
iasnieyszemu Familij Apostolskie Błogosławienstwo
Dan w Rzymie Dnia 5. Czerw. 1762.
Haec Epistola manuscripta perscripta est ex Episto
la originali typo impressa.

3

MAŁPA CZŁOWIEK

w Cnocie

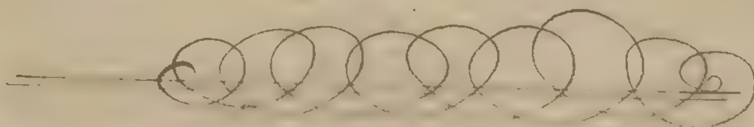
w Obyczaiach, y Kroiu, to iest.

na Kształt Ludzkiey

ale nie cale Ludzka

Wieku teraznieyszego

O Manierach Ludzkich.

Do Czytelnika

Przyganisz podobno Łaskawy Czytelniku, dziwnemu
tey Xiążki Tytułowi, że wiedząc dobrze, że Wszechmo
cna Stworzyciela ręka, chcąc mieć na świecie Czło
wieka, na podobieństwo swoie uformowała. Ale
ja cię pokornie proszę, raczże pierwszą do osta
tniey kartą okiem uwagi pociągnąć, a tak podobno
z wszelkiey swoiey passyi wypuścisz Authora. Skon
frontowawszy bowiem z moralnym Portretem al
bo raczey opisaniem Człowieka, przyznać raczysz,
że my ludzie wieku teraźnieyszego, wyszedłszy y
wyrodziwszy się nie jako w doskonałości dawnych
Ludzi y Przodkow naszych, Figurę tylko człowieka
nosiemy, a w obyczaiach postępujemy z Małpą, kto
re zwierzątko ma wprawdzie skład y kształt twarzy
naszey, y nieco ludzkiey naśladuie akcyi, ale że nie
doskonale respektem wewnętrzney dyspozycyi du
szy, Człowiekiem mianować się nie może. Naresz
ciem. Zaś aby to pisanie na taką w czym bo świecie ku
[illegible] ważić ci się mogło, bo w nim Augusty nowey
[illegible] n się zażyłem [illegible] wiedzi, y te z własney
[illegible] doskonałości y obyczaiów wyrobiłem portrecik.
[illegible] jeżeli co swoiego według stanu y kondycyi
[illegible] znasz y upatrzysz, mnie nie winuy, popraw
raczey, a nie mnie [illegible]. Tak życzę zdrów w osobie
Człowieka.

Małpa Człowiek w Cnotach

Czasow li nieszczęśliwości w nich przeurodnemu
Człowiekowi Ludzkiemu przyznać mamy? że taki pię-
kna doskonała y prawie niepojęta Wszechmocney
Stworzyciela Ręki y Twarzy Figurę chcąc podobno po-
prawić, przysposobioną na Sobie nieuważny Człowiek
popsował maniera. Tak li miało bydź? nie pytam się
Ale iako powinno bydź, y bywało przed tym, wiem do-
wodnie. A zatym pożal się Boże? Naydoskonalszy Au-
thorze Twoiey w Stworzeniu szkody, ktora tym więksa
bywa, że bywa w dziele doskonalszym. Nie tu nie mowię
o zewnętrzney na ktorą poglądamy twarzy: bo się iey
przypatrzyć będzie czas na inszym mieyscu: Ale racz-
ey o tey, ktorą Pan Bog na wyobrażenie swoie, wszel-
kim wewnętrzney Dyspozycyi, y rozumney Duszy ichnął
y wlepił w Człowieka, ahho mowiąc, skład niey na upo-
dobanie całego Nieba y Swiata, przez proporcyonalną
przyiemność Cnot wszystkich y doskonałości sposobnąc
inszych na Swiecie Kreatur przechodzącey: Otey mowię
twarzy, w ktorey naypierwszy Author Konsztu y dzieła
swoiego wpospolitym podziwieniu prazgnął mieć za-
lecenie: w ktorey na ukontentowanie serca swoiego w
dzięki y wdzięczności, dobrowolną uproporcyonował
sposobność w ktorey minę y wspolną niejako powa-
gę swoię tak zasadził, że się iey wszystkie Kreatur

Twarzy, w Rekognicyi, w Miłości, w poszanowaniu, w bo
iaźni, y w używaniu poddać musiały: w ktora oko prze
zorności y opatrzności swoiey, ludzieśz sercu, niepoięłey
miłości w lepruszy, samem na ostatek Bóstwem przez
Wcielenie się Syna swoiego wcignał, ustuiąc Ludzka
Boską, a Boską Ludzką, ogoła iedne mieć Twarz swo=
iej. O Twarzy! Słońca raczey a nie oka, Nieba nie Ziemi
godna! Kiedyżeś się temi czasy podziała? Kiedyż są swo=
ie Życia długiego albo raczey wiecznego sinie? W coześ
cię poszły Jagody, Rumience y cała przyiemności por
cya? Oni mowię Cnoty Swięte, Ktoreś cię Człowieka, w
Życiu, w Człowieku Boga skompendyowały: Ktoreś=
cię przez trzydzieści Lat w Życiu Jego na Swiecie,
ustawicznie kwitnęły, dla tego, aby Człowiek w tych że
Duszy ozdobach przez żywe naśladowanie Stworcy y
swoiat Człowieka swoiego niezwiędły utrzymował
wigor: w ten czas tylko będąc godnym Tytułu praw=
dziwego Człowieka, kiedy w Cnotach Życiem Boskim
w Naturze Ludzkiey wyrażonych, postępuie. Kiedyż
szukać będę? w Państwach li y Krolestwach ca=
łych? w Zwierzchnościach y władzach? O iak cięzkiey
y nieskuteczney podiąłem się pracy: Życ mi było z=
starzeni strawione dawnością wieków z samemi Gro
bami wasżemi Imiona Starosweccy, podzcirui Lu=
dzi? Tam bym się był napatrzył w Cnotach Ludzki
w Ludziach Boga, w Bogu pokoiu, w pokoiu wszystkich
życiących szczęśliwości, w szczęśliwościach słodkiey
y spo

y spokoyney Dawcy wszystkiego Kwały. Widział bym
był W Państwach y Królestwach.
Owę przyobiecałą Ludowi Bożemu Ziemię, w ktorey
dla pobożnosci, dla zachowania Przykazania swoiego,
dla Cnoty Swiatobliwych Narodu Obyczaiow, pomna=
żał Pan Bog wszelakie dostatki y obfitosci, spokoynemu
onych błogosławiąc zażywaniu. Widział bym był
W Tych Błogosławionych Ziemiach
Stoiące w cżney Chwały y pamięci, splendorem Mis=
tyczne owe Trony Salomonowe, na ktorych przybior y
ozdobienie nie snowały pracowite Mizernych Robaków
y Szarłakow wnętrzności; Ale tylko Kość Słoniowa
Cała zasadziła Apparencya dla pożytecżney osiadaią=
cym ie Monarchom nauki y przestrogi. Że lubo ich Pan
Bog na wiele podwyższa Ludzi wzglęndem naywyż
szych stopni... y dostoieństwa, w rownosci iednakowie
cnie skazytelney natury Ludzkiey, na ktorą pamię
taiąc uważać maią, że podwyższone ich Ciało wspol=
nym przyrodzenia Obyczaiem kiedykolwiek odpadnie
od kosci. A tak o Ludzkie nad Ludźmi usiłować po
winni Panowanie, to iest w przykładney Bogoboyno
sci, w ostrożney y wcześney sprawiedliwosci, w przyie
mney każdemu łaskawosci, w usilnym o pomnoże=
nie Chwały Boskiey y Dobra pospolitego pieczołowa=
niu. Niech ma Umarsz prawem pomrzyszczoney
[illegible] zupełne [illegible] y swoiey Ciało. Dawid zas nie
chay wie że mu tylko o kosciach iey wiedziec przezor
nie

nie y myśli według powołania należy, aby się przez
Zastąpienie Oyczyzny, Nieprzyiacielem, uciemiężeniem,
ubostwem, y pospolitym niedostatkiem po cudzey
nieponiewierały Ziemi. Niech ma swych dobyt=
Kow mieć, y pracowitych zabiegow Zbiory wszystko
w pospolitości Poddanstwo, y aby, ie mieć zawsze
mogło, Krolowi z nich na Tron swoy niezgoła przez
niesłuszność potędze służąca mieć nie należy, ale ra=
czey aż do Kosci przysiadać, y czas cierpliwie znosić po
trzeba na deliberacyach, na Radach, y na inszych
całości dobra pospolitego y sprawiedliwości służą=
cych Aktach. Tronu bowiem ozdobić sama dostate
cznie wystarczy powaga, kiedy w dodatku ye Appa=
rencyach powierzoney o sobie narodu wsławioney
Stać będzie: widział bym był
na tych tak dostoynych Tronach
Owe cudowney władzy Moyżesza Zwierzchności
ktorym Pan Bog, y dla ktorych Ludowi ich usta=
wiczna bywał przytomnym Assystencya w ciężkich
woynach y okazyach nieużytym Kamieniem, w
desperowanych potyczkach zbroyna y niestatygo
wana. Prawica, w obleżeniach y głodach cudo=
wna y choyna nad zamiar providencya, w trudnych
y niepodobnych przeprawach łatwa y bespieczna
droga; ktorych same nawet serta, laski y inne
przełożenia znaki, cudownemi uprzywilegował
cnotami y mocami, tak dalece: że skinienia
ich

ich, iakoby samych ordynansow y rozkazow, nie tylko Ludzie ale same Nieba twarde Opoki, bezdenne Morza, y insze Elementa słuchały, y w cudownym obserwowały posłuszenstwie. Żyota sam Pan Bog dla pobożnosci y zasług, za nich woiował Woyska nieprzyiacielskie znosił, y to widział bym był.

W Tych ubostwionych Zwierzchnosciach

Ow wzor Bogomyslnosci, pobożny y poluty Dawidow o pomnożenie wiary y Chwały Boskiey cudownie usłuiących Jozefatow, one usilnie utrzymuiących Barachiaszow dla niey rzetelnie ginących Ludwikow, Onię w ochronie Krwi Narodu swoiego poiedynkiem czyniących Wacławow. Napatrzył bym sie nyt. W Krolach y Monarchach

Pobożnych Augustow, wstydliwych Bolesławow, czystych y wstrzemięzliwych Jozefow, sprawiedliwych Aureliuszow gorliwych o całosc Panstwa Alfonsow y inszych tak wiele słodkiey y swiętey teraz pamięci, przedtym Życia y obyczaiow Krolow. Ale temi czasy Ach! nieszczęsliwosci wiekow, kedyż sie to podziało? gdzie Tron osiada albo nieodrodna od nieprawosci Antecessorow Natura, albo sama panowania Ambicya: w panowaniu cieżka Ludziom potega w Rządzie własna passyonalna wola w woli nieznosne bez prawie, w tym przyiêry nieporządeczły, we wszystkim bezbożne uciemierzenie y Tyranstwo. Kędy mieysce zabrało Pobożnosci bezbożnosc, Milosci

łości Boskiey wszeteczeństwo y nierząd, wierze po[illegible]
zor y niedowiarstwo, Sprawiedliwości bezprawie, [illegible]
siedze gwałt y nieposłuszeństwo, powadze lekkość
sercu słabość, Mężom Infamia, Woynie pretext,
pokoiowi wewnętrzne zamieszanie, Dobru pospo
litemu Interess prywatnemu Zdzierstwo y ob[illegible]
twa, Całości ruina, Zasługom krzywda, niegodnośc
Honor, Zgoła błogosławieństwie nie uszystkim Boś
Kiemu Same Łzy, y nieoszacowany krwi dost[illegible]
ney szcz[illegible]ęśliw[illegible]. a [illegible]któ[illegible] y mleko[illegible] szczęśliwości
wszelakich płynęły przedtym Narodom. [illegible] z których
przyiemnieyszy był nad wszelkie Ambrozye
teraźnieysze pociecha. Ziemi czasy gorzkiemi łzami
y krwią [illegible] w ciężkości nie[illegible] [illegible]
[illegible]nionemi niepłyna iakokolwiek, ale cały [illegible]
Świat zatapiaia. A to czemu. byłam się snadna od-
powiedź: Bo przedtym Ludzie według [illegible]
a według Ludzi Królowie, według tych czas Pan
Bóg dla Ludzi. Całościa bowiem wiary y Poddaństwa
stoią Trony y Maiestaty niewzruszone, a dla Cnot
y pobożności Królow, utwierdza Pan Bóg w Wie-
rze y we wszystkim poddanych; iako [illegible]
sposobem upadaią rządy w [illegible]
[illegible]ństwa, tak dla [illegible] Monarchow [illegible]
te choc niewinne Pan Bóg [illegible]
wszelkie obfitości płodna y uzielna zyia [illegible]
bywała Ziemia, bo na niey żyli y grzebli się z
Swiata schodzący Ludzie [illegible] y Swiątobliwi,
tera-

teraz że ią w obadwa sposoby żyiąc y umieraiąc
ładaiabo napełnili, dla tego ią nieznośnemu Pan
Bog poddaie panowaniu, gdzie dla ładaiakich podda
nych Krol dobry, dla złego Krola dobrzy poddani
bydz niemogą. A tak nieszczęśliwym ciągnąc sie
ogniowym, czyni sedicia Poddaństwa z Tyranstwem
Panowaniaj Wikta wolnosci y swobody, mała nie
rząd narodow Prawa y obyczaie, siedli samych Ludzi w
Niewola, w ktorey Krew, Honor, Fortuna, pospolity
pryiatne dobro, idą za dyskrecyą Kolicznosci na
[illegible] mieli Pisac rewerencyą Maiestatowi nie każe, co
sie teraznieyszych lat przez nie przyzwoita z wierz
chnosc w roznych Panstwach y Krolestwach dziie,
o czym: nie ktory namieniea Poeta.

Życiesz ieszcze? czyli tylko cienie
Zemsty szukaiaiąc y ialeis nadgrody
Przez pozwolone na swiat się wrocenie
Smutne widzenia, nosicie nadgrody?
Żywychli widziem? czy tylko ziawienie
Tych, ktorym miło żyć bywało wprzody
Kiedy przychylna Miłosc Maiestatu
Wierze, Poddanstwu, panowała Swiatu

Nie na Krolestwa, lecz teraz na Groby
Nayuyższey Ziemie, poddane Zwierzchnosci
Gdzie tylko smutne Kiery, y Załoby
Albo po polach widzici martwe Kosci

Gdzie

Gdzie mars wyssawszy z ludzkiey krew wątroby
Albo Głod ziadszy do szczętu wnętrzności
Łaskawym cały zbiór zażarnął zębem
A tylko samym miejsca ustał trupem

Gdzie poboy y czas zmierzywszy spokoyny
W własnym popiołem ozdoby zagrzebła
Niesprawiedliwey chęc prywatna Woyny
Głub interess nie zaważył zdziebła
Szafunek na to odważyła choyny
Azeby Ludzi Tysiącami grzebła
Albo zruciwszy Łaskawosc z Natury
Ledwo ich z własney nieodarła Skory

Gdzie się zgłodniałych sam cień tylko włoczy
Ludzi ze wszystkiey odartych chudoby
Ktorych się chlebem nienapchanym tuczy
Serca niemaiąc procz Kiszki wątroby
Drab niepotrzebny a iako się p chuczy
Lub go do Koła obległy podroby
Ziewaiąc na Ser ustawicznie Selbuchem
A na skwierk Ludzki będąc slepym, głuchym

Gdzie nieprzyiemna wolnosc panowaniu
Z Praw swoich spadszy zmiartwiała y legła
A surowemu w Siłach rozkazaniu
Wszelka swobody doskonosc podlegla
Gdzie przybra władza stanom, powołaniu
... szabli ... porwawszy do zgrzebła
... Szlachcica przymusiła musi
... Konie, albo ... na ...

Gdzie

Gdzie Drab w niekarnych brykaiący zbytkach
w Domu y w cudzey wolnosc roszczka żenie
w Gumnach, Szpichlerzach, w Oborach, w dobytkach
Na zażywaniu ma y obelżenie,
Ani w Swiątnicach Panskich y Przybytkach
Gdzie cześciemy Ciała Boskiego złożenie
Dyskretniey stego zwykł zażywać Serca
Zarpacz, Gwałtownik, Zboyca, Morderca,

Gdzie poswięcone Kościoły na Szkapy
Na poiedynki y bitwy Cmentarze
Na proste wyrki Łożka y Kanapy
Poobracano straszliwe Ołtarze
Poświęcie brogi, Filary, [illegible],
Rozpusta w swoiey chołota niekarze
Sprofanowawszy niewstydami Farby,
Na wiel[illegible] wszerz w żeliz porąbała Karby,

Gdzie sludzy Boscy pobożni Kapłani
Przez nieuczciwą Charaktery wzgarde
Metresom służyć pokontonowani
Albo chędożyć muszą Kurdygarde
A z domow własnych [illegible] [illegible]
Ledwo nie na łeb Szukaiąc przez darde
Miejsca y wychod ustępuiąc wielu
[illegible] nie czysto [illegible] [illegible] po [illegible]

Gdzie wasz slub w swierdzona przed [illegible]
[illegible] nie za [illegible] w zażywaniu [illegible]
Ale za wolnym zwierzchności natogiem

Kontra

Kontraktem chodzi Arenda, Zastawem
A Księże włoskim uraczeni [illegible].
Kwaśniwszy byłbo wyrażeniem jaskrawym
Twe, dorodna y Uczliwa mina,
Przez [illegible] muszą ciepieć [illegible]

O Trony! Trumny raczey rzekę,
w których szczęśliwość Krajów leży trupem
Wtedy to wam Pan Bóg podał ich Opiekę.
[illegible] swey [illegible] okupem
Gdy im [illegible] miały [illegible],
Albo y sami martwic stawać słupem
Przez chciwe życia nędznego [illegible]
Na [illegible] nieznośne trosk utrapienie

Jeśliż Interes y prywata wasza
Dla których całym [illegible] światem
Że Prawe Boskie y ludzkie przewraca
Poczesnym waszym Rządem, Maiestatem
Tyle iuż złego Śmierć was [illegible]
Co wyrabiacie y mieć chcecie zatym
[illegible] w Rzeczach Rządu [illegible]
Marny azardem prawiecie Duszy

Tyle przemysłów w Otchłań Woyny wchodzi
Niesprawiedliwych w przemysły sposobów
W sposoby tyle Mars potyczek zwodzi
w Polityczki tile sypie Mogił, Grobów
w Groby tak wiele Ludzi z świata zchodzi
Za Ludźmi tyle też płynie Srebra,

Osierociałych Zon, Matki powinnych
A coż o stratach rzecz się może innych.

Pułki w ogromne stanowicie szyki
Y na rzecz ludzi ciągniecie tysiące
Na Ludzi żywych y na o ubosczyki
a tego Roku liczycie Miesiące
we Miesiąc spęży, w obeży łzy sak rzębe
Y złoto płynie nieustawaiące
Ubogich Ludzi: na to Panstwo nie ma
A tey u Was w chwodzi Oni Krolowi wina

Co nicobięły krzywd ludzkich dostatku
Tak że tak wielka zaniesiesz machinę,
Kiedy poydź ze świata każą na ostatku
Tam gdzie naymnieysza stanie odrobinę
Dusza potrzeba: w pochlebnym przydatku
Nadgrobek każe czytać twoie imię
Tu leży Wielki Krol z Honorem wszędy
A Dusza Jego diabol sam wie kędy.

Jakoż tak bywa zwyczaynie, gdzie myśl wysokościami y dostoienstwa, chodzież Machinami świato-wych imprez zawalona, pamięci na pospolity Zgon [illegible] y wieczny los Duszy nie pozwala. Wspomnieć wam tu miło Ludwiku Francuskie, y Karolu [illegible], Krolowie: z ktorych ieden podczas Elewacyi na Swiętey, z chodząc ze Maiestatu y padaiąc na ziemię

Ziemie miał zwyczay łamać źdźbło w Rękach, wyzna=
waiąc y wyrażaiąc przez to w obecności Naywyższego
Maiestatu Boskiego ułomność y skarżytelność Ludz=
kiey Natury swoiey. Drugi Głowę prochem ziemi posypo-
wał, wzbudzaiąc wnim pamięć podłey z ktorey go Ręka
Stworzyciela mieć chciała materyi, y mieć zechce obecney
Sprawiedliwemu Sądowi swoiemu. Inni, podczas [illegible]
[illegible] dobywali za Rezygnacyą iż iako z Rąk Boskich
życie swoie wzięli, tak go na pomnożenie Wiary y Chwa-
ły Jego zażyć, y przez Krwi wylanie oddać należy go=
towi. Swięte te Monarchów zwyczaie y Cnoty, nie z prezum-
pcyi stanu Krolewskiego, ale z uwagi podłości Natury swo-
iey Ludzkiey pochodzące, niemogły inaczey tylko ozdobić Spra=
wiedliwy, sobie zbawienny, Pomnożeniu Wiary y Chwały
Boskiey skuteczny, Narodom swoim przyiemny y pożyte=
czny usiłować. Ale niech idzie za grzechem Ludzkiem za woly
y Sprawiedliwością Boską wszelka Zwierzchność y Posłu-
szeństwa Dyspozycya, Litera niepoięty w Sądach swoich
Rządzca Sekret. My ztąd obrocmy oko na bliższe Ma-
iestatem Dostoieństwo y niech mi się spytać iu gdzie z Po-
litykiem Rzymskim.

Quo Vos conscripserat Loco Virtus & Pietas Patres
Conscripti.

De Senatu to mowi, bo Senatorowie Rzymscy tym się
Tytułem pisali, Patres conscripti: Oycowie popisowani
Piękna z to tam przecię; bo to na pochwałę mowi) na-
turalna z Uczynkami była proporcya; gdzie nie nado-
bnym Panegiryków Piorze latały Imiona, ale w
istnym wielkością stoiące pisać się mogły y pisały.
gdzie

gdzie prawdziwym y profeßyonalnym Oycom Oyczyzny
Każdy Senator popisował się y nie na pozor mogł się nazy-
wać o Dobro pospolite bardziey, aniżeli o własnych usiłu-
iąc Dzieci Życie, y wszystko swoie prywatne, niżey od
niego pokładaiąc, Stało wtedy dostoyny. Bez ... niezadne
Interessowane Respekta, ale sama cnota, zasługi Sobo-
nosy wpisywały Mężow: te były do Senatu Stopniami,
te w ... Krzesłami, te w Krzesłach uięmà. Naies-
tom Rada y ozdoba. Przez Lata zasługami w Oyczyźnie
y Doskonałością w życiu dobrze wyprobowane na to
mieysce iuż było potrzeba, na ktorym Rada y powaga
Skombinowane umiały dogadzać wspolnym Tronom,
y Dobru pospolitemu zaszczytom, tak daleca: że na rowny
ustawicznie wadzą, naymnieyszym iednodniego nie-
przemagaiąc Interessykiem, trzymać się wszczęśliwo-
sci mogły: Stała bowiem iedne przeciw drugiemu Pole-
ga, y powodzeniem zawazy Krolestwo, w ktorym wszy-
stkie stany, na ieden dobra pospolitego waża się Interess
to iest nie dla siebie, nie dla Pana, nie ... bez Pa-
na partykularnie wituiąc, ale tego wszystkiego wiednym
pospolitym służąc pożytku. Stała, sławna y strazna
wszystkim Narodom bywała Rzeczplita Rzymska, bo
stała zgoda powszechna y rada Senatu skuteczna: bo za-
wsze doskonała doskonała bo nieprzewrotna bo nie
interessowana bo ostrożna y uważna. Uważna bo od
Ludzi doskonałych y przez wszystkie okoliczności cza-
su y stanu wyprobowanych pochodziła. Umieli oni
radzić o Woynie, bo się dobrze uczyli y nauczyli woio-
wać, opatrznie radzieli o Pokoiu, bo wszystkich niewcza-

sowo

ściowo o Bezpieczeństwie Narodow, Króre w [illegible] [illegible]
Stanuje Statecznie, Które Woyna [illegible] owe Zarzyła
doskonałą mieli experyencyą. Nie o prywatnym, o [illegible]
[illegible] litym Dobru nad Zeli, bo Poczciwość obowiązkowy
[illegible] [illegible] owi Korrespondujące mieli, wiedząc
[illegible], że w pospolitey całości całość partykularna stoi,
y tam [illegible] szukać każdemu potrzeba. Nie w Senacie
[illegible] [illegible] nabywali, ani do Senatu sama Fortuna bywa
[illegible] im promocyą. [illegible] mówię iako się rzekło z Cnoty
[illegible] Antecessorów, niby naturalnym sposobem w
Sukcessorów zlewaiąca się, tak daleće: Że przez Żywe
[illegible] naśladowanie, w każdym znać mogła Senatorskie
Oyca, Dziada, Pradziada, y tam [illegible] [illegible] Wy
sobością Wieków zasłonionych: iednem Senatem całe
Domy, y Familie adorować potrzeba było, bo albo no
sieli na sobie, albo nowe godne y zgodne były Senator
ska Godność, rzetelne w nich Osoby: [illegible] [illegible]
Historyków pióra napełniły owe. Nieśmiertelne w
Senacie y na Urzędach nieumieraiące Fabrycy uszlone
[illegible] Fabiuszowe, Brutusow, [illegible] [illegible] y in
[illegible] Nomina. Ale o tym mówię się [illegible], weyrzymy
też y na dawne Polaków Nadgrobki a wzbudźmy w Pamięć
ci owe zarzte przez krzywdę wieków, Zasławskich, Ostrog
skich, Zbarawskich, Żołkiewskich, Tarnowskich, y inszé
stoiące ieszcze chwalebnie w Wielkich Sukcessorach Imio
na, których Pobożności Świętey [illegible] [illegible], i Waleczny[illegible]
[illegible], y obfitych w Tryumfach Awantażów dowodem y
[illegible] Przypomina stoią pamięciąc owe Kosztowne y wysmu
[illegible] Kościoły, opatrzne Klasztory, dostalnie Cenobia,
niedobyte Fortece, liczne Amunicye, y insze Boyu y
[illegible] plity

y rozumie. Ktorego wnich możobne niepolerowały nauki ie-
. ....ma wszelkie wewnetrznemi sposobami perfekcyonowala
Propensya. Uczy, że Zawsze Theologow kontemplacya, sa
...chniey y ...niey Rezolucye: Jezeli mowił o
wszechmocności, ...iatrznosci y attrybutach Boskich
Niebie, ... wyrazić w Regularnym argumencie...
... w ... dyskursie o rzeczach przyrodzonych
... ...ym. Nie miał co poprawić stutyzła, ...
... ..., wojowaç y radzić: Nieustapił wytworo...
... ponderowane słowo ułożenie, ieżeli kiedy we
... mie wodziewo stebił, albo inszemu asystował Auto-
...: Dobierał serca y ucha naszycie do woli niemogła owa
nayowa energia, y Expressya rzeczy prostocie przyzwoita,
nad ... miar przyiemna, kiedy wpotocznym dał się sły-
szeć dyskursu. Zgoła doskonałym bez pracowitego kursu
Teologiem, prawdziwym bez możobnych scyencyi Filozo-
fem, sprawiedliwym bez Prawa Sędzią, Niepodlegnym
...ne arte oratorem, pewnym bez perspektywy Astrono-
mistą, prawdziwym bez przysady Człowiekiem, mogł się
mieć y bespiecznie nazywać pracowity chłopek: Bo unim:
Pan Bog przez cnote, iako się iuż rzekło, y czyste wprostocie
Życie wszystkie owe pomnażał doskonałości, w ktorych sam
przez szyme nayczo y rzetelnego serca bardziey korzystał
a niżeli unabytych wyzmienione długa praca y nauka przy
mistach y polerach naszych przyiemnieyszy mu był ieden
prostaczka paciorek, albo ow głupieuchny to tobie to mnie
z Panem Bogiem przez przykłopę podział, aniżeli wszyst-
kie razem seraficzne z Tytułu y Drelu swoiego bez
serca modlitwy, Himny y Nabożeństwa naszy Smaczny.

sza była z Kawałka rażowego chleba dla ubogiego porcyka
szacowniejszy głos, albo szeląg, aniżeli wytworne sty-
py, Bankiety, albo Kosztowne od Pereł, od Złota, y Kamie-
ni wota y ofiary. Pańskie. A to czemu pytam się: Bo Bog
własność pracy y prostotę serca poważaiąc wdaią-
cym, w takich tylko zwykł smakowac daninach. A iako
że ochotnie y mile przyimował, tak stokrotnie wypłacał
pracowitym Ludziom y poddanym naszym. w Grani-
cach bowiem własności swoiey oni trzymali się przed
tym, z iedney Rąk pracy obficie życie swoie gnamiąc
Niebrał ieden drugiemu nocnym fortelem wytyczney
w polu nie tracił szlaku, od Gomna, obory y ogrodu:
Aniżeli ziarno cudze przez bliskość zagona na własną
usadły miesKibę, zaraz ia był gotow odorac maiąc za-
śmiec y zarazę całego obsiewKu swoiego ieden Kto sieb
albo ziarno nie swoie. Nie trapiła przez zazdrość sąsiada
tłuścieysza y żyźnieysza ziemia sąsiedzka: Ani sąsiadKi
pod pretextem wsza, albo przez gusła y czartowskie sposo
by probowały dźybkow Krowek nie swoich: Ale wszyscy
na Fundamencie Boiaźni y przyKazania Boskiego, życąc
bliźniemu iako sami sobie, z JehZe powodzenia szczęśliwe
go cieszyli się zawsze iakoby z własnego dlaczego też wszyst
Kim Pan Bog dzielił się na wszelakie potrzeby iaśKawie
y szczodrobliwie, tak daleci że Każdy wszystko dla siebie
. . . tuiąc niemiał okazyi zwady, kłotni, prawa, wycien-
. . w Kosztowonych po Kiermaszach Jarmarkach y zawod
Kach nie celebrował gorzałczyska diabały nie Spożywał
. . . obcey żonie smaku nie wcelował na cudze apetyko
ubostwo. Woda sama y żywe zrodło nad wszystkie dzi
Kwory

Kwony. własna Żona nad wszE. Heleny; swoie ubostwo
nad wszystkie cudze dostatki /: chociaz to Sansza, owe pie
Knieysze, te powabnieysze były:/ zdrowsza, milsza, y przy
iemnieysze bywały: Przymała okazya zbytku Życia skro
mnosc, wszeteczenstwa y swawoli. Boiazn Boska, pochop
natury czystosc, prostota, y niewinnosc serca. Sypiał paro:
bek z Dziewką, iako z Aniołem Tobiasz podrozny; Za Corkę
Gospodarzowi swoiemu iako Labanowi Jakob w Cnotach,
w Prawach, w Wiernosci, y affekcie, Lata swoie wyrabiał y
perfekcyonował. Gospodyni iako własney Matce czystą
miłoscią y posłuszenstwem wysługował się za to wszystko
płacił Bog do woli potrzeby y nienaganney intencyi Ka:
zdemu: Atak gdzie były Cnoty y Boiazn Boska, tam była ob
fitosc Błogosławienstwa wszechmocnego. Niewidzielismy
prawda tego co się tu mowi, a dawnoscią wieków zaległo, ie
dnak przez wiarę dochodzi się prawda, z owych starych w
otłogach gruntow, z zarosłych Lasami zagonow; w niewy:
starczaiących dawnym Dyraffom dymow, z niedotartych
załosnym widowiskiem osiadłosci Znakow. widziemy że
bywało przed laty, czego teraz iuz niewidziemy. A dla czego
nie iest? co było; snadna odpowiedz: Nie masz w Ludziach lu
dzi, niemasz w Chłopie prostoty, ktorą Pan Bog w ostatniey
Kondycyi chciał miec Korzeniem wszystkich Cnoty Dosko
nałosci: Francuski przewrot, Hiszpanski dowcip, włoski
przemysł, Moskiewski okrucienstwo przechodzi po te czasy
subtelna praktyka Chłopska: Fakcyi przeciwko Panu y
z wierzchnosci niedoydziesz; sposobow y wybiegow, o szu
kania, zemsty, wyszukiwania, y dogadzania sobie
niepoymiesz: Przebiegow nabycia Sadzaiakiego niepotra

Fisk

fiszi upone y zawziętości nieprzekonasz. Ma on na Woluboty, na Kapłona wędę, na szczupaka misterne Jarzmie, na Plebana bicz, na sąsiada rogi, na Zonę Kłotkę: układnie y uprowadzi bez szlaku, uchwyci y zdementuie fortelem, ktowi nikt niezgadnie iako, Mesznego nieodda, y Kłatwy się nieboi; Cudzey się sędziakie tyczy, własney Zony dobrze pilnuie. Słowem każdego oszuka, sobie krzywdy niedopuści. Wiary dobrey niepytay, pobożności niemasz, Boiazni Bożey nieznaydziesz, Praca szczera y poczciwa zginęła wszeteczeństwa pełno; Trayca Nayświętsza u niego Widły, Dusza para, Kościoł Browar, Pacierz misterne płotki, chudoba z cudzey nabycie, Dziewka żart y zabawa, Krowa albo Kobyła nałożnica: Zgoła wszystka maniera głupia, łakoma y wszeteczna sumnia: A iakoż Pan Bog ma się mieć łaskawie, szczodrobliwie, y miłosiernie do porodzenia takowych, że tak rzekę Bestyi y odrodkow? Było by tu co mówić o nich, ale ostatek przerobionemu z prostoty Grubianowi darować muszę pomniąc na owo Poety napomnienie

Tam gdzie złe dobrze leży nietrzymay się tonie
Bowiem rozdrażnionego niezniesiesz Petoni

Stan Młodzieński y Panieński

Ia ztąd postępuię do wolnego w Panieństwie obiey płci stanu: albo raczey do Zycia w Młodych Latach, w opięca starszych, do doskonałości stanu prostuiącego się albo iuż gotowego: Spytam się? Cóż też ten Kwiat wielu swego po te czasy za żywność y pożytek nadziei y Expektaty

wiec

wie Rodzicow, Opiekunow, Pedagogow, Narodowi y Oy-
czyznie swoiey obiecuie? ieżeli my Ludzie z pomiany na
wieku Zycia swoiego Czasom y Kwartałom Roku całego
Korrespondowac, Ludziesz z inszemi rzeczami pod Niebem
stworzonemi, z ich wczasie perfekcyonowaniem sie y po
żytkami iako proporcya y podobienstwo miec możemy?
mi sie tu godzi zabyc explikacyi Dyskursu z podaiacych
sie oczom praktyce y używaniu naszemu, ogrodow, Ziol, Drzew,
y wszelkich pracy y industryi Ludzkiey zasiewow y pożyt-
kow: Dobywa sie owo porami swoiemi z Ziemi, podnosi
w przyiemney barwie hoynosci, y Wigorze, Ludziesz w Kwiat
gesty zabiera ktorykolwiek do używania naszego zasiew,
Az zaraz wielbiemy szczerey, Cnotliwey, y prawdziwey
pracy, Gospodarskiey Błogosławienstwo Niebieskie, szan-
uiemy nasienia, istotę Ziemi cnotę, Pługu y Lemiesza, regu-
larne zażycie, czas y wiosnę w Humorach tygodnie utem-
perowane: y widziemy Gospodarza nadzieią Lata w Kłos,
Jesieni w snop, y Kopę, Zimy w plon y Ziarno na zażycie
swoie obfituiacych nad zamiar wesołego y ukontento-
wanego. Widziemy Łaski Boskiey używaiacego, aby to na
co w nadziei y pociesze pogląda, żadna na żaly turbacya
przed czasem nie strawiła przygoda, ale Kosy y sierpu,
zwyczaynego na pniu swoim dorosło: A ieżeli owo poka-
żesie y zabiera inaczey, o iako sie Nieborak trapi? y w Smut
kach z czasami całego Roku postepuie: Na wiosnę: Że Ziar
no iego sadaiako weszło, na Lato, Że na snieć y plonna
plewe okwitło: na Jesien, Że sie Ziarna w Kłosku do
macac nie może: Na Zime Że z pracy swoiey pożytku
nie

nie ma: y tak ziymie czas, y sam siebie przeklina, że mu
tle wyszły spełły, y koszta iego; A często w melancholiy stra
wi życie y marnie skapieie, muszę cię tu w tym dyskur
sie przez Kombinacyą podobieństwa pomieście, p. Zo
dny z nasienia swoiego stanie Małżeńskim, y pytam się
poufale was Panie Oycze y Pani Matko: dla czego obfitu
iąc w dostatki, w wygody, w honor y zdrowie, na starość
gdzie by tego stadko y przyiemnie zażywać potrzeba, tak
sobą nudzicie, wzdychacie, lamentuiecie, płaczecie y narze
kacie; Dziatki winny odpowiadacie: Dziatki sadziakie y
nieprzystoyne postępkami swoiemi zacności urodzenia, uczci
wości wychowania, szacownym kosztem, słuszności nadziei
y expektatywy Rodzicielskiey, niekorrespondujące, że się po
prawić, reflektować y hamować do dobrego żadnym sposo
bem nie pozwalaią, ale uległszy uporczywie w sławy
y ochydy Imienia Niebezpieczeństwo, kluby Katowskiey y
wieczney w długach Infamii gwałtem się dorabiaią y so
mayaio. Że Pan Jan Marszyowe sowabna y delikatna
komplexyikę przez zbyteczne piaństwo wstrząsł, żaby zo ga:
szczur sobie oprawił, czopa y szynkwasu podłego pilnuiąc,
konie, porządek, rynsztunek y szacowną niezdolny wymowę
przemarnował y przemataczył. Że Pan Mikołay szczodre na
kolacyiki burdelowe, na chultayskie kompaniiki y zbosze
wszystko także utracił, żeby w salwacyi wyplot pasażera:
tow na wyszczek papirkowaty ponabywał, w długach y
kredytach po uszy uwiązł, z regestru żołnierskiego, czy li
woyskowego sromotnie wymazany, wyszczwany, y wytrę:
bisny, po skrytych mieyscach tułasie, y zawinnie Niebez:
pieczeństwa gardłu za sromotną y kryminalną akcyą

uchodzi w gnoiu na ostatek publiczne a dożebe y oszelkiey:
gniie y do kości robacząc dopada; że ów Tomuś nayprzycie-
mnieyszy mieszek, nayważnieyszy Synaczek, Naykochań-
szy Dzieciątko iako świnia w głupiechy, Rozgarnienia y
bespieczeństwa niema, złych się na tegoro chwycił, Pana swo-
iego okradł, na kostki utracił, w więzieniu szubienice wygla-
da, okupu y miłosierdzia Rodzicielskiego o głodzie y niezno-
sney mizerni wygląda. Że owa Aniołek w ludzkim ciele
Magdusia około szepka opuchła, na potrawy womituie, al-
bo pod pretextem mieysca Cudownego daleko kędyś puchli-
ny zbywa y ratuie się; Że Basia ustawicznie na żołądek za-
padaiąc, gorzałki różnego gatunku popiia, w gorączce bez-
pamięci, nieczuiąc przypadku y kradzieży misternie
wzłożona czasami swoiemi wyliga, komplexyi, wstydu
y bespieczeństwa pozbyła, Reputacyą do postanowienia u-
traciła, albo w postanowieniu Męża godnego zawiodła,
zgryzła, opiła, wniwecz obróciła; Januszka na ostatek
Pachołka polubiwszy otruła y umorzyła. Wierzę iest się
o co trapić gryźć y turbować: ale też iest y o co się spytać:
Kto wam y Dziatkom waszym mili Staruszkowie wi-
nien? Że z nich ukontentowania y honoru mieć nie
możecie? Na siebie stawcie y narzekaycie; Nie dziatki wam,
wy dziatkom y samym sobie szkodzicie: Winno Ladaia-
kie! bo nigdy Sowa nieurodzi sokoła! Nasienie: Winna nie-
regularna w Małżeństwie y Cudzołóstwie uprawa: Winno
zbytnie y do Woli Boskiey niemaiące się kochanie: Winno
delikatne nad zamiar wychowanie, swawoli y złym oby-
czaiom pobłażanie, a nadto wszystko winien naybar-
dziey nieprzystoyny Rodzicielski przykład y postępki,
za które

Za ktoremi zwyczaynym sposobnosci prawem idzie na-
lepszey w Młodych latach Natury zepsowanie, za nim każn
y Niebłogosławienstwo Boskie. Jakże ci się mam dziwowac
miły Panie Janie, że tak gładko wypiiasz, chowst gorzałki
na putkwarcie dzielisz y w żartoczure zbytkuiesz? kiedy
Pan Ociec w tych lekiech lepiey to y doskonaley praktykował
owszem sam w tobie tak spory gardziel wymoderował
kaparztkiem w trzecim życia Roku, daley dyskretnym
wpołowie kieliszkiem, daley strychowym y repetowym,
na ostatek o lepsza za panie Bracie z sobą częstuiąc y na
pawaiąc. Ani tobie mam za złe Stanisławie młodszy
że niedoszedłszy lat y miary swoiey nasieniem swoim
niedorzniałym tak bardzo szafuiesz w akcyach lubieżnych
szafuiesz podniebienia y snowa nadwerężyłeś, Podwiki y
Burdelu wszetecznie pilnuiesz, do cnot skromności y po:
bożności Oycowskiey bynaymniey się nie maiąc, y nie
[...]iąc? bo cię też Pani Matka z poboczney zawiązała
rozrywki Piastonka zawczasu igraiąc iak na wabiku
[...]rzesiorzym wymoderowała Panna służebna w szo:
stym życia Roku, na brzuchu swoim pod pierzyną iak
na izbnie niedoskonałego do pobudki dobosika zapra:
wiła Konniwencya y nieostrożnosc Rodzicielska wzwy:
cza.. paskudny nałog wprowadziła, zbytku swawoli y
[...] lenstwa wypuscić niemoże. I na ciebie naymilszy
[...]Nopscia nienarzekam zes wrzeźwosci swoiey y roztro:
pności zapieszał iak prosniak głupiuchnym iestes
Jedząc paszczkiem iak prosiątko miluchny? bo cię po:
chane Mamki aż do dziesięciu lat z Rąku swoich
spuscily

spuscity w grube obyczaie wprawiły, dozor Rodzicielski y na-
stępuiąca z latami dyscyplina niepoprawiła, nauki y przy-
kład starszych do dobrego niesposobiły, szkoła utrzymać nie
mogła, Kompania y wspołkowanie z pastuchami krasę nau-
czyło, zacne mieysce, polityczna zabawa, godna Komityywa
y Konwersacya scierpieć za tym niemoże. Ciebie serdecznie
żałuię nadobna Magdusiu, żes to tak bardzo nabrzmiała, że
z Kenturzya y obelzą swoie defekta cierpisz y ratuiesz. owe lat
pietnascie. Ach! iak powabne y Anielskie skazil większy nad
miarę dowcip, nadobna Kompleksya pomurszyła krucze Kon-
szyą, oko zepsował wstyd, y sromota, Piers zepsował nierzą
kształt y ułożenie stanu zpłaszczyła niewstydliwa powol-
nosc, rzeźwosc odebrał ciężar, Panienstwo niepotrzebny ka-
waler, kieliszek y Pani Matka narobiła wszystkiego nie
do Nabozenstwa, nie do chwały Boskiey, y przyzwoitych
Panienstwu Przymiotow sposobiona Dziewczynę nietrzy-
mano w dozorze skrytosci y ostrożnosci mieysca, w zbytnie
ust, oka y czynienia bespieczenstwo przez konniwencya
y nieszczesliwą wieku teraznieyszego manierę wprawo-
wano, aż czas y pochop natury dorar ostatka. Uważała
Magdusia kiedy Pani Matka z gosciem się na migi znosiła
porozumiewała y zchadzała; Upatrywała kiedy Pani Ochmi-
strzyni z Winem Dzbanuszek albo flaszkę z gorzałką sta-
wiała: Widywała kiedy Panna z Fraucymeru dni y Nocy
z Męszczyznami iak kokosz na iaycach wysiadywała, gziła
się y paięczynę po kątach omiatała: Zaglądała przez szpary
przez parkany, kiedy się stado albo swawolna stanowiła
...dka, aż też y sama na ponęty owe dała się sromotnej
...i na wędę, nogi y wstydu pozbyła, albo sama się
bie.

bie w kradzież lada nierowney osobie pozwoliła: Nie stąd nie: tali y nie tędy miłe Panie Matki do doskonałości Życia y pocie chy swoiey prowadzić maią Młodziuchne Coreczki lata ma: z siebie dosyc pochopu do złego natura Ludzka, a osobliwie Bia łogłowska! Niepozwalać iey, chamulca y wstrętu potrzeba: Poka że sam czas y Lyta, kiedy klin w drzewo wsadzic nayłepiey, po da się samo po miałdze swoiey do darcia Tylio; naużey Rok szesnasty albo dalszy czego Panience do odmiany stanu potrze ba: Lepiey zatym y tale koniecznie należy, wszystkie insze przed niym lata w surowszey do szczęśliwszego y chwalebnego poży: cia układać y regulować manierze: Niechay się dworcu Panien skie trzyma nauki y Boiaźni Bożey, wstydu y ostrożnosci oko skromnosci usta, Twarz ochędostwa, włos pleci y prawdziwego wianuszka, Piers pod zakryciem krzyżyka Roboty przyzwo: itey Ręka, Kibic Brylele y utczenia, Pomiarn Nozka, Mysly ser ce miłosci Boskiey: ostatek czego niepotrzebnie używa się albo pozwalacie przyznie się pora y potrzeba sama! Ułoży się przyiemnie w oku sam Mężczyzna dorodny, choc każda na parcie sąsiedzkim oka wbespieczenstwo wprawować, albo się z nim za Rączki wodzić, bawic y podrygac niebędziei się znim za Rączki wodzic, bawic y podrygac niebędziei Przystgnie do serca prawem porządney Miłosci z Cnoty y przymiotów swoich, choc się z Mazieliny, z Banaluki, z Ar genidy, y z inszey ktoreykolwiek miłosney ksiązeczki ko: chania używać y nasladowac nie będzie. Polubi stan Małżen: ski sama, choc iey go zalecać słodzic, y ipsy mowac, albo: Habitu y Zakonu ganic nie będziecie: poddasię kształtnie w konwersacyi bespieczenstwu rozrywce, manierze dobrey y gładkiemu w tancu taktowi, choc iey kosztowny Francuski knechta izyba przyprawiać stanu prosto: wac, smyczka nadstawiac y nadskakowac nie będzie

Poydzie Godna wcześnie y dobrze Za Mąż, choc ią naziętra:
żem Kadzic, albo po Kiermaszach, odpustach, y publikach
wodzic niebędziecie: Słowem rzekę: Nieobeymiesz Matko
Sercem, okiem, y uchem pociechy swoiey z postanowienia,
Życia y godnosci Córeczki, ieżeli ią w Cnotach pomienionych
Za młodu ćwiczyc perfekcyonowac będziesz. Jeżeli iey skro:
mna w latach, obfite w Bojaźni Bożey, surowe w dozorze
Macierzyńskiemy przykładami wgodnych Przymiotach y
obyczaiach swoich dałas wychowanie: Bo iako godno:
sci Damy, y pożycia Dnia szczęśliwego bierze się z Cnot
y Edukacyi Macierzyńskiey miara; tak się też do niey
na zawsze Konkurencyi godnego Kawalera proporcya,
w ktorą ksztaltnie wpadać życzyła łaskawa Woli
Boskiey Dyspozycya, bo na Cnotliwym a nie Swiatowym Sko:
żefrom y Cerczeniu assystuie zwyczaynie.
Cieszyłbys się był y Ty Panie Oycze wysokim w życiu sy-
na swoiego Procederem gdybyś był młode Lata Jego do:
złego Kierowne, do dobrego za przykazaniem Boskim
Kierował postępku: Gdybyś był uważaiąc Kwiat młodo-
sci Jego, na niepożytek y niepociechę maiący się w humo
rach ladaiakich miarkował, wcześnie latorosl podkrze:
sywał naginał w surowosci y grozbie Oycowskiey albo
w inszey zwierzchnosci trzymaiąc chłopca swawolnego
na wolą Boską niesłusznie narzekasz, żeś się takiego
na Serce swoie dochował Tyrana: bo ta dosyć uczyniła
z Siebie, że ci go tak wpięknej proporcyi y sposobnosci
bez przysady y defektu na Swiat wyprowadziła, sposo
bem dobrey edukacyi y nadziei poddała, tudziesz na
wolą y Dyspozycyą Rodzicielską powierzyła: Do Cie
bie

bie Zatym samego należało za łaską y Błogosławieństwem
wszechmocnego wyrobić sobie z niego pociechę y ukontento
wanie. Łzami byłby pisać potrzeba zepsowaną temi czasy
w młodzieży Naturę y z niey wyborzenione penitus do do:
brego ułożenie. Weyźreymy owo na wiek dziecinny? aż
w nim Fisiognomia z Figury y z naturu swoich prze
chodzi lat kilkadziesiąt. Znać wzmienie iakoby go wyr:
znął, wystarzałe Pana Oyca, Oporistwo w Oku Stryjcow:
skim Swider y Matactwo, w Impeciku wuiowskie obra
cieństwo y Szarpanina, w Ruchawosci Pani Matki lubie
żny y wszeteczny pochop podźmyż za dalszemi troche la
tami, aż owo oniegdyśsze Dziecko, po pięciu się za pasterka
mi czołgaś, w szkole oszepsza u Szynkarki z Bikiem In
spektorem Cerkiel, w nauce w nabożeństwie y w Ksie:
gach iako Mucha w Ukropie smaluie, wabiące sobie
nieustawiczne wymysla, zdrowia y bo... desselitamn
ukradkami y dalekiemi od szkoły manowcami rara:
bia y ławnicę, koszt Rodzicielski marnuie y zawodzi. J:
tak bez pożytku y umiejętności przeszedłszy iako bez pro
szczęta niecierpliwie szkoły, na przestrzeńsze pole do Dwora
albo do Woyska wychodzi; tamże go dopiero proszę widzieć
ieżeli się z szkoł wyszedszy nieoparkoził zaraz. Pełna go te
noz dnia każda po burdelach kurwa rozbiera, po [illegible]
Kunsztunku y porządku Szynkarki, pokarbuią nie długo
Łobosze y Kompaniki, okrzeszą po członkach nie strawne
w nieostrożności Komplementa, obedrze z czupryny łeb
do ~ mastoctwo postrzegli y oszkaradzili z Okna na no
cnym burku grom asiowy, szuler do koszuli obedrze,
y na ostatek Mąż od Żony zatraci, albo nieforemna
okazya na chalu zawiedzi y w sromotne ramy oprawi
albo też z Woyska sromotnie wytrąbią z Regestru
Z pod

z pod Chorągwi wyprzltykaią Markietanki w Zasługach po
areszthiach z obazyi ucieczka na noszie niestawnie, Gwałt
w Domu Szlacheckim, Złodzieystwo Ubogich Ludzi, w Kaydany
w okucie, rozdrzela, y exekwuie: Często zas Katowska Corka
bo Lada od Szynkwasu Dorota opęnta, y na placu rantuy
hem zarżnięy stał często nie naynizszym stopniu Bociechy, Ro
dziciełskiey opieraiąc się po te czasy Lata Panow w Młodych y
powie Żenie. Ale przez Bog? Nie tak bywało przed tym: Dzieci Ro
dziców swoich w dostatkach, w Honorach, w Zasługach ,
ekach, ta w samych Po Życia Latach przechodziły Dzieci:
z Zagona Zostawioney sobie Natury Prawem subsztancyi na
wielkie Włości, na Jntratne osiadłosci, Klucze, Znaczności, y
Przestrzenstwo wychodzili, w Woyskach, w Woiewodztwach,
y w całey Rzpltey niepoZerne Zylko rządy trzymali; w Ojczyzn
zne Domy y Familie korzeniliwali; Fundacyami pobożnemi
y Jntratnemi, a teraz upadaiącemi, Oyczyzne zamożnieli
ozdobili; Sięgi Oyczyste y Cudzoziemskie Reputacyą Samych
y Dzielnych Akcyi swoich ponapełniali wolności y swobo
dy Oyczystey ponabywali, Narodom obcym strachem y Kon
syderacyą bywali, Krolow y Panow swoich według wolności
y Prawa zażywali, Imie Narodu wsławili, obfitosc błogosła
wieństwa Boskiego rozkrzewili: Nie tak może bywało między
tym: Bo też od inszych Rodziców y cwiczenia pochodziło Potom
stwo: Na pospolitey prawdziwie mizeryi Rodziły się Dzieci,
ledwo z przykrey dobyło się kolebki, iuż Pacierz, iuż Bogarodzi
cze, iuż Fraszki Tośka doskonale spiewac umiało: iuż gou
saty y mężczyzna dla bojaźni sługa w pilnym y ostrym dozo
rze pod ręką trzymać, Litery, y owey szczęśliwey Szczero
mowskiey maniery Polskiey uczyć, w obyczaie y układnosc Ro
dzicielską Ludzie w submissyą y przyiemnosc każdemu,
do wyzn...

do wyższey ... szkoły y nauki sposobił: od Białey Płci albo od ślepiey ... od Kuźniszka albo od Lnucłny, od poley drużyny y Kompanii, ... od Powietrza od zbytnich wygod y wczasów albo od ... trzymaiąc zdaleka y ostrożnie. A coż się może o zdolnieyszey rozumnie y wymowie powiedzieć? ktora wrodzona ochota chęć y fantazya ... wszystkiey niewieściej ... nad tych w Okazyach ... y narodnie ... do ... y ... wprawowała y perficyenowała. Uważaćże cię niepo prostu potrzeba, szczery wtera ... szym nasieniu Pańskim pospolitey Oyczyzny Pożytku? kiedy się uważy owa z Pańiąt dawnych wrodzona do dobrego applikacya, owa wczasie szczęśliwa y chwalebna dla Rzeczpltey ... owe czynienia, owa Szlachty, Przyiacioł, y ... domu obserwanciya, owa animuszu wspaniałość, uprzeymość y ... owa w Publicznym Zażyciu ochota sposobność y ... owa wprzyimowaniu Ludzkość, uczynność, chojność, owa ... serca otworzystość, słowem, święta y pełna y bez przysądna serca otwartość ... Błogosławieństwa Boskiego staropolska maniera, wtey sama cnota y ozdobliwość. Coż nam dobrego wniosłeś cudzo Ziemskie wykrocie? gdzie owe Kosztowne po cudzych Kraiach włoczęnia się ... Naszę? zniszczy wrodzone ułoże nie rzecz, Narodu własnego obmierzenie wprowadziły, Zbytnie ... swawoli, sodomii, y wymyslnych Lubieżności Konsztow ... niebezpieczna takie Kleynot wolności wprowadził ... Vomit na równość Szlachecką wtrusztyły, w Rożne ... naliernie Prezumpcye, y Hipokondrye wprawił ... konatości Pozor, y ułożenie Złowieka przez pomieszanie Manier powarnowały, z gotą iedne cudotwory y monstra na turze z Krwie wdolitey zrobiły: Zle li mówię? prosto odo ... pożytku pospolitego ... obno y żywey postać

posturze na partykułach y Podiazdach. w Publiczney pracowitey
usłudze y Funkcyi. w Ludzkości y ochocie. w Konwersacyi [illegible]
[illegible] iaciela albo w inszym stanie widziemy przedkłamentie.
widziemy dobrze widziemy wszystko z pomienionej nieszczęśliwo-
ści straszniejszych co się dzieie, y na takich subiektach zawisła
na Rzeczpltey, po te czasy ktoś Fortuna. A gdzież się to podziało
tym przez Lata chwalebna, silna, y Potężna, strachem ogrom-
nym nieprzyiaciołom swoim stała y słynęła wszystko się
za Granice wyniosło, zkąd dosyć Krwie, Języka, y Fantazyey ma-
my, ale Regimentero ich sorte [illegible] nie [illegible] bo się na-
wet y w tym [illegible] przeplamienie samta szkoła nasza na-
nie nie trzyma Oyczyznie wszystka myśl y Rzecz na tym stoi
[illegible] obac się Krocem Białogłowie, prawem onego [illegible]
dziołożyć [illegible] y osoba Naygodnieysza Polika, postępować,
[illegible] po Ulicach Mieście wytwornie szalbierować, do połud nia
sypiać, Nocy na nieuczciwych [illegible] Nabożeństwa chronić się
[illegible] obiadów y Doboszno [illegible] Kuchnia na [illegible]
[illegible] sposobem Rzeźwości Francuskiey
[illegible] nos utabaczyć strocam czas marnować zgoła y sobie
y nikomu na nic się nie przydać: Tey się szkoły [illegible] pomnieysza
Korrupcyą Bracia nasi chwycili a na cóż pytam się? [illegible]
[illegible] w niepotrzebnej Gra wszytke swoie [illegible]
[illegible] Kościoła nie słuchał Substancya
[illegible] y Wigilie gwałcił, [illegible] gestym w [illegible]
[illegible] marnował, [illegible]
[illegible] applikacyi wydaiących się Oyczyzny
[illegible] pónitius nie miał, Majorem się [illegible]
[illegible] bez szarży mianował, z Kurwą na ostatek albo [illegible]
[illegible] opaskudził się y mizernie skapał, Perukę Wroblom
na gniazda zostawiwszy Było to przecium na [illegible]
[illegible] dobrze, a tego niebywało mocniuszcze Ćwiczenia: Szla-
chcic spłodziwszy Syna w zbroi zaraz kołysał, [illegible]
nowłecy na słowach Chwały Boskiey wprawiował, [illegible]

lece: że Dziecko wprzód Pan Bóg, aniżeli Lata wymawiać umiało. do pomierney potym nauki pod surową dyscypliną sposobić. Że nia obiep gładko osiadać y zażywać uczył, do prawa uczeni zatym [illegible] rzy oża usługi applikować. Obóz mu był szkołą, Hasło [illegible] rzym, Rok dominaśky doskonalyon w Radzie zażyciem [illegible] [illegible] Honorem, Reputacyą y Fortuną Woysko [illegible] szkoła, Dzieciom pociecha y Błogosławieństwem [illegible] [illegible] tak Szlacheccy w Edukacyach swoich mieli synowie, iakoż Polska [illegible] szczęśliwa niemiała. Woysko serdeczne y regularne, [illegible] [illegible] sławne. Nieprzyiaciołom straszne, Bogu przyiemne. [illegible] przeżeleniem [illegible] zaszczycone. Taki y mieszczanie, taki y [illegible] każdy [illegible] możności y powołania swoiego, Cnotliwie [illegible] y pracowicie ćwiczyli y trzymali Dziatki, od chwały Boskiey [illegible] przez pomierną Litere, przez wszelkie niewczasy [illegible] przez [illegible] Wędrowki, Warsztaty [illegible] przy [illegible] roboty prostowali y prowadzili od żadnych [illegible] [illegible] wielkich dostatków. Dziadkowie y [illegible] Orczyzny pożytku. Płeć Biała Anielskiey cnocie, politycznej pro [illegible] wielorakiey robocie, czystemu [illegible] [illegible] Stanowi. Nabożeństwiemu dla cnoty y sposobności [illegible] y [illegible] mężczyzny sposobiono; Życie [illegible] [illegible] Rzecz y cnota Panienstwu Korrespondowały: to same za dostatnie posagi, za zacne wyprawy, za szczęście [illegible] postanowienia. Sławwano Kochano y Zaszczyciono. Nie znał [illegible] miłosny Konkurrent u swoiey Kochaney bo go w [illegible] [illegible] wcinie przy Swoiey robocie, u stołu albo [illegible] [illegible] Skromność panieństwa [illegible] y [illegible] [illegible] to o tey [illegible] tylko [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ręce na [illegible] [illegible] na twarzy, albo [illegible] [illegible] wkradkiem, bo [illegible] nie [illegible] [illegible] mieyscu a naywięcey ustyd. Pycha y [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

rodnieyszych przy wygodzie swoiey zawsze upadnuią: Cnota zas Rozmarynu ma Honor Korony y Sławy, y chce nie tak wyniosła Piramida na [illegible] pamięci Zażyli y Przywiley. Jeżeli dietą, żeś rodowity? a samego Godnosci y obyczaiow Antecessorow swoich odrodziłeś się to nie iest twoie bo co łechz Cnot y sławy własnego było, a w ciebie przez sukcessyonalne naśladowanie nie wszło, to wszystko na Nagrobku swiadestwem na zawsze tych wiekow zostało. Tobie zas samemu pewnie nie dla chluby y Dumy zes zrodek, tylko się imię świetliło przy Ktorym w Imie Antecessorow swoich na zostało, przy Ktorym w Imie Antecessorow swoich pretenduiesz, tak byś tego nie baczniej się odymasz y pretenduiesz, tak byś tego nie wdział mieły chyba iako, że z iednego drzewa Krzyż y łopata. Jeżeli dlatego żeś mądry y nauczony [illegible] się y prezumuiesz? bo czynisz to glupstwo bo Mądrosci y doskonałosci Człowieka Cel iest gurować się za Cnota, w tey zas komput pycha niewchodzi chyba że tak iesteś mądry iak ta Cnotliwa. Jeżeli dlatego żes bogaty y nad wielu dostatnieyszy, a ztego bliźniemu swoiemu ani przyiacielowi, zgoła nikomu nie iesteś wdzięczny: A coż to do Kogo należy, twoie burdy y humory znosić, Drugich Zdaleka ustępować, y twoie fortune wielbić y Konsyderowac Panu Bogu wszystko Dawcy tę szczodrobliwosc powinieneś, a sobie w tego [illegible] nayglębszey pokorze y wdzięcznosci uwage: że co tobie niezasłużonemu z samey udzielił Łaskawosci, [illegible] byt dać godnieyszemu, Ktorego stołu odrobiny [illegible] niegodzieneś. Zgoła niemasz żadney racyi ani końca pożytku, w Ktory przez pyche godzisz bo

za Pan B.

ia Pan Bog zgory y z Stopnia Honoru wrecznego aż na samo centrum Ziemie zruciwszy; niechciał mieć czym lepszym tylko samą otchłanią wzgardy y nie błogosławieństwa swoiego.

Pod drugim Prawem, to iest dobroci y pomiarkowania wszelakiey ogułem passyi y cierpliwości: Zieli mieć Rzymianie prawdziwego Szlachcica.

Verus Eques & minime Simulatus non sit maliciosus & turibundus.

Jak bowiem bydź powinno, aby Ludzie pod osobliwszym Przywilegiem y Prawem rowności zostawaiący z ligoż Prawa, iako od Zwierzchności swoiey sprawiedliwość y animadwersya w sprawach wszelkich miewali: bo gdy rowny nad rownym władzy mieć niemoże, a za coż w Zemście y prywatnych siłach kary na niego szukać? Złość y zawziętość niech idzie pod Prawo: a pretensya za rozumem idąca będzie zawsze kontempla z Prawa. Zapalczywości y brawury wszelkie nie Ludziom ale dzikości bestyi nierozumnych należą, ktore w samem tylko impecie moc Prawa y Zemsty maią: Człowiek zaś nie passyonalna uwagą zmiarkowal swoie czynienia powinien, bo siła traci, kto się na impet y hazard daie. porywać się zapalczywie, y czynić co wnieuwazney prędkości nie przedaich ale nierychtszego końca: bo iest rzecz początkow prędkich, ale ..., y moc gunieciu ... ktorzy ... zemsty siła y moc ... na dziesiatym ... opierać ... się aż na ... wskorasz że spuscisz z brawury niepotrzebny ... w passyach ... narozkładek ... brey. y dasz ... satysfakcya bo ... sczęscie.

kraie: ie iuż nie iest tak straszna Figura że na ważny
muchasz. na łeb wydupiony pot satasza wdzieiesz wylot
na Karku zarzucisz cybuch za Kołnierz sięgel za pasuwsie
isz chamelikę na Chamelikę zawiesisz y szarawary mia
y Marcinowey na Ksztatt ułożonego za fuiara, y ganfba
do tancu kiedzurwdzie na siebie zaciagniesz. Skromnosc y
pomiarkowanie wszelkich pasyi Szlachcicowi sa przy=
zwoite bo przytey pyska nikt nie zapara, ratuie, y Krew
zrenowi na zażycie chwalebnieysze, według powołania y po
trzeby Oyczyzny Konserwuie się

Pod trzecim Prawem Szlachcica swoiego chcieli mieć
Rzymianie

Venus Eqves non sit Pulosus

I Słusznie: Obżarstwo bowiem swinie raczey a nie człowieka
znaczy, lubo y ta ma miare żartoctwa swoiego. Skutki tego wszyst
opisowac niepozwala. w Karczmach, Zantuzach, y Dobbszach
Polskich widziec się daia: A często ach! sromotne Ludzka aż
do samego Domu Bozego wyprowadzaia, gdzie gwaltowni swo
iemu niewystarczaiaca Natura nie iednego aż przez dzieścia
ta dosiężę Ławkę że czasem y Kursowym się po Kominach
dostanie: Prewetem y smrodliwa Kloaka tellbuch y gardło na
żac raczey, Ktore w przyimowaniu porcyi nie maiac miary, tet
miary żiwie na Appetyt sożyi A coż rzekę o Cnoty y oby=
czaiów ... ? o niesposobnosci do czynienia dobrego?
gdzie albo ... przekładuie, albo gasto przelew dziwa=
wa żartoctwa watew. Gdzie regularnie Zegar, y za stopnia=
mi samego Słonca guruiac się Zycie Zakonnych, czas y
Akcye prawie wityc Ludzi punktualnie dysponuie, poki
pomiarkowana perpendicułariter służy mu waga, a niech
że ta nayw ... ym przekładuie gwintem, y Koła się
szalono

szalono rozbuzała y wszystka Jego szacowna activitas
do razu upadnie: wschód na Zachodzie, Zachod na wschodzie, Po:
łudnie nikt niezgadnie. Kiedy znaczyć będzie, mnoga bez liczby
bez Regestru zażyie. Zgoła wszystkie w sobie oszali y bowany
i czynienia. Agilitas w Człowieku ułożona Kształtnie po
miarkowanym [illegible] rusie y siły positkiem utrzymuie się za
wsze, Zdrowie życiu y czas do zażycia regularnie sposobi,
tak daleće: że go mile prowadzi a nie wlecze nikczemnie. Kto
żyie według miary: Bog Stwórca Duszą bożytek, y ciało wy
godę mysl rozrywkę, Przyiaciel swoie zażycie y pozytek w [illegible]
[illegible] Zasie Człowieka znayda, Który za dobra [illegible]
[illegible] dyspozycya pochodzi: A niech że ia z dyspozycyi nie proporcy
onalna [illegible] miara y porcya, zaraz to wszystko upada,
[illegible] y szlak po sobie Dobroci utraci. Niech o tym sami
[illegible] powiedzą, którzy praktykuia Kiedy y dla czego Krew w sobie Zgo
[illegible], zarowie nad vereżyli, Zabaw y Akcye chwalebnych odrzyli
[illegible] niesposobności do czynienia y złych obyczaiów nabyli Dni
w Nocy, Nocy w Dni przeinaczeli, z Przyiaciol Nieprzyiaciół
[illegible] y Życiu swoiemu porobieli Paragrafow y specyałow
Francuskich ponabywali Śmiedności wszelakich y [illegible] na
siebie pozaciągali Boga y Łaskę Jego utracili. Bo Zarowo y nie
[illegible] Pierstwo ostanie w sobie iego wszystkiego za
pomiarkowane [illegible] bo Kto zaży na appetyt siła iadłez y na
[illegible] musi prażnienie za sposobi [illegible] za pianstwem
[illegible] uszelaka wdzie niedyspozycya za niedyspozycya biada y nieu
[illegible] za temi szwank y przypadeki, za niemi Koszt y Expensa
za expensami niedostatek y ubostwo, za Ubostwem Dispensacya
[illegible] infamia Za temi utrata doczesney y wieczney nieszczęśli
[illegible] za niemi nieszczesliwe biada y narzekanie, A na
Koniec za tymi wszystkim nastepuie niewczesny żal, y
boleśna nad zamiar Refleksya Słusznie za tym Krzymia
nie obosiszeli. Pawem Krom nosie Stan o Człowieku po-
[illegible]

nieważ za niepomiarkowaniem życia [illegible] wiele złego [illegible] pochodzic zwykło.

Ale y w tym Prawie, co to znać do uwagi mieli

Verus Eques non sit Timidus

[illegible] iest trudno [illegible] persuadować sercu aby się w Zwiey [illegible] zolucyi y wspaniałości trzymał, ktore natura w zaięczy [illegible] zała skorcę. Chwalebny Męstwa y odwagi przymiot Szlacheckiwa ma być przyzwoity, bo iako krwie y urodzenia [illegible] borem insze celuie Stany, tak y znotą serca [illegible] [illegible] chodzic powinni: Szlacheckiey Profeßyi iest Piersiami [illegible] nemi [illegible] y swobody Oyczyzny utrzymowac y zastępowac zawsze rezolutnym czynieniem [illegible] przyiaciełowi czynic [illegible] szczęśliwie [illegible] wac na wszelkiey przeciwności Impet gurowacie y natarczywie [illegible] zrażac zgoła we wszystkim y zawsze mężnie y odważnie postępowac. Ale iakoż tey dogodzic się może [illegible] [illegible] nie masz: Kiedy to napierwszy zaraz ogien upada albo na nayminieysze [illegible] życie mdleie y obumiera: Darmo mi [illegible] Indzieniersze przy kufle y piwnym zaciągu swoim armaty [illegible] Fortece, wały, Approsze, y szyki po stołach [illegible] [illegible] Kiedy sam nato wszystko albo przez perspektywę [illegible] [illegible] patrzysz albo [illegible] y obelgę serca swoiego [illegible] Kiedy ci [illegible] w oczach iako Kartan straszny. Kiedy ci [illegible] [illegible] strzelby [illegible] zaraz podcina: Darmo miey [illegible] [illegible] [illegible] Kiedy to do każdey [illegible] [illegible] wakuie zawsze, Kiedy dla przeraźliwey serca palpitacyi w Nogi po tebinkach, albo na sromotny odwod pobudkę bi iesz, uciekasz y Konia oślep y bez miary silisz Ucha czuy nego y ochotnego marsowa Traba, szyk mieysca prze myślu y ostrożnosci serca y rezolucye czynienia potrzebna

bicia chwalebne: pełne zaś próżney chwalby gębe mity Rycerskiey zatyj na Tołumbas, y po którym ciało po tchórzowym stąpaniu cięmysię na sobie odżywać zwykły. Jeżeli iesteś Szlachcic, miey że Serce mężne Powołaniu swemu y każdey Rzeczy potrzebie przyzwoite: ieżeli masz serce mężne w czynieniu wielkie w słowach y wnawalce, szczupła bardzo miarę, ich w tym na pomiarkowanie wiństuiecie wysokiey szlachectwa Reputacyi potrzeby a cnota Szlachectwu korrespondować będą. Już a samemu nie potrzeba przechwalywać słów z zbytecha y między Ludźmi chwalebnych Akcyi y... inakiey wietrzne między Ludźmi chwalebnych ... niezdolney ocierać ociekłey krwi swoich ani fartuchem ... niezdolney ocierać ociekłey krwi ... przyjacielska szabli albo Czoła praca w woiennym czy ... nieniu zapocone. Sama sława y między froncymer... z Dystyn... powabieniem serca y między Zacną kawaleryą z Dystyn... uprzeymością y zazdrością wprowadzi Imię Twoie, że cie ... ... Reputacya własna potkaia ... z pochwałami ... przedza: bo jako zła tak y dobra sława ... przystoyie osobie zwyczay sposob prosto leci do Ucha, y zaraz przywiłe osobie zwyczay kta otwierać Usta

... o chwalebne do Szlachcica Rzymskiego Prawo

Verus Eques non sit Impunis

... Zie ... czystość serca y sumnienia niewinność ... am y odbaya konieczne bądź muszą wolność wewnętrzna ma w czynieniu swobodę w Niewoli ktoz się ... ... y daKażę swoiey: odwaga w czynieniu potrzebuie ... ... y determinacyi ... miere śmierć gotowości ... niewinności Duszy, Niewinność czystości ... ... nienia za ... dopiero idzie mocy siła serca, ktore tak ... doczesney niewż... ... Ma nabycia pożytku wiecznego. Pytam się zaś mięzy ... ... wosła zażyjesz pokazuje konia na ktorego się złego ...

lubieżnych pleczerach poczty przesiadłeś do swego! Jakim sercem o nieprzyiaciela uderzysz się swoiego Kiedy go pod sierżyna ulubioney zostawił Fryerki w sromotnym życiu y odwodzie maiąc się do niego [illegible] szczęściem w Marsowym Polu y Kroku się utrzymasz. Kiedy za twoim grzechem Kala Imprezę Boskie persekurluie Niebłogosławieństwo: [illegible] się serca ofiarę życia swoiego Bogu y Oyczyźnie powinieneś, ktorą męstwem y odwagą statecznie stawiać się zwykła zażyiesz [illegible] wsze [illegible] bo [illegible] chwalebnie y natarczywie iżeli zażywasz [illegible] czysto y wstrzemięźliwie, ani skazym godzieło [illegible] szlachcicowi Rzymskiemu

Verus Eques non sit Venax

[illegible] bowiem niewoli serca, ktore się często naywiększym przyiaciołom służyć y obligować niepozwalaią. Gdzie [illegible] honorem y profitem żyie, żyć zawsze powinni [illegible] skąpstwo wszelka tam wie dyspozycya. Nie ziało [illegible] stoi [illegible] się konfidencya y uprzeymość przyiacielska, gdzie świadczenia się wzaiemność żadney mieć racyi nie może. Inaksze poznania, inaksze doznania bywaią skoliczności. W kościołach y zgromadzeniach Publicznych ludzie się poznać zwykli, u stołow doznaią. Przyiaciele kommunikaya ludzkości wiążą się z sobą serca ludzkie, [illegible] miłość sobąpolną, z miłości wzaiemna obserwancya, z obserwancyi Reputacya [illegible] Szlachcicowi prawdziwa [illegible] zawołania [illegible] Maciek [illegible] to pewnie [illegible] albo Woźnica, bo się sam Szlachta nie [illegible]

[illegible]omstwo za sprosny występek Szlachcicowi Rzymskiemu poczytano

Verus Eques non sit [illegible]

[illegible] swoim przez rzetelność godności cało wieka dochodziemy

tak rzecz matactwo y obłudę do[illegible] żemy [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] z sama rzeczą, iż ta z Myśliwa swoiey [illegible]
[illegible] stała, która głosem swoim [illegible] o [illegible] zwierzęta [illegible]
[illegible] Rysia, inaczey Wilka, z każdego prawie zwierza znaczy y myśliwi
u [illegible]. [illegible] Ktamcy [illegible] y [illegible] [illegible]
[illegible], choćbyś był z [illegible] pospolitem Myśliwy: [illegible]
zwierzęciu to podobno zatrącił Wilka, ieśli o wilku, to [illegible]
zaiąca, ieżli o zaiącu, to pewnie zwierzęcia albo polnego o [illegible]
[illegible] zamordował raczka. Ale bądźmy z tego [illegible] sobie
[illegible] dla rozrywki nie [illegible] [illegible] wszakże na to
niebolesney ani szwankuie, że on Pan myśliwy w okoli[cy]
czyli w Parto? czy też w samo serce choć bez prochu [illegible]
cznie y zabiie [illegible] zwierzęta są insze, od [illegible] w których przez ta-
[illegible] Myśliwych często szwankuią [illegible] [illegible]
[illegible] y uczciwość tracąc a czasem y samo pokładaiąc życie:
Udać, obwinić, donieść fałszywie, iest nie tylko poszczuwać, ale
raczey wszczuwać bliźniego. A iakoż to Szlachcicowi przystoyniey
na służyć. Co [illegible] y samey [illegible]. [illegible] dało [illegible]
[illegible] sobie [illegible] po Ludzku serca y interessu [illegible]
[illegible] iako Chamaleon mienić się ustawicznie, iako
nie się godzi, który iako
Żyć z takim potrafi? Którego według dawnego przysłowia w
[illegible] albo w stepie, potrafi trudno poznać się na u-
[illegible] y słowa [illegible] iako przyiacielowi pe-
[illegible] się wnętrz w całości nie znayde, przez wściekłe y zjadliwe zę-
by iego wracać na zad Malicziony y zdrapany na [illegible]
[illegible] swoim. Gdzie [illegible] dobrze wozu niby wspólnie [illegible]
[illegible] nie [illegible], aż byże zaraz z godziny [illegible] [illegible] naj [illegible]
[illegible] urągaiącego się [illegible] albo inszemu na obelgę
[illegible] fortunę na kredyt na Parol, na [illegible]
[illegible] y [illegible] słowa, ale iey pewnie nie dobierze się
[illegible] rzeczy [illegible] oręża na szpile y [illegible] Matac-
twie. [illegible] rozumieć y mówić o całości publiczney [illegible]

[illegible] przez iaką okoliczność choć iedno tylko iakowa tyl-
ko może osoba, iak się na mnie dobrze Dobro Pospolite
[illegible] szalbierze, Matacze wybiegacze, y Falcyanie, wcho-
dzą Interessa mieszaią zawadzą y rożnym faktorują zy-
skiem. Tymi upadek pospolity stoi, tak dalece że naylicznieysza
czasem rzetelnych y poczciwych Ludzi Partya dźwignąć
się przez zdesperowana nie wydoła. Niecześto bowiem tysiąc
[illegible] ustanowi wodę, Która zdradliwa w Grobli srebra
[illegible] rozleie partykuła. Zgoła w publicznych y partykular-
nych okolicznościach żadne szkody powetowanie iaczey w kto-
re Ludzi przewrotnych y nierzetelnych iakie kolwiek y kiedykol-
wiek wchodzi czynienie: bo kto usta miewa z rzeczą niezgod-
ne, iakowasz w [illegible] mieć musi maniere: Jeżeli w sło-
wach nierzetelność nagana szkodzi, iakoż w czynieniu
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] być może.
Krainie szczegulnie, kto szalbierzem [illegible] [illegible] miał
miał y szkodziwy [illegible]. Słusznie w [illegible] swoim [illegible]
się Prawo obserwowało.
Ale y ta [illegible] chwalebna y [illegible] [illegible] [illegible]

Domus [illegible] non [illegible] [illegible]

[illegible] bowiem skrytości [illegible] przez [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]: [illegible] takie szczegulnie umowić po-
[illegible] [illegible] y [illegible] [illegible] [illegible]. Człowieka [illegible]
doskonałości y reputacyą wewnętrznym swoi ułożeniem
[illegible] [illegible] [illegible] usta zalecić się musi, bo te [illegible]
[illegible] regularna mieć powinny [illegible]. Jeżeli będzie [illegible]
[illegible] pewnie usta nie będą lepsze bo te mowie będą [illegible]
[illegible]. [illegible] nie ma racyi [illegible] [illegible]
[illegible] komu chcąc woyny zastąpiła animusze uspaniałości
[illegible] [illegible]. Ostromiszowac [illegible] [illegible] komu
[illegible] [illegible] [illegible] wewnętrzney dyspozycyi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] y moc istyi. [illegible] poznawać

[illegible] zurbło. Y [illegible] sam [illegible] przez [illegible]
[illegible] swoich wszystkich na [illegible] [illegible]
[illegible] pod [illegible] przyiemności [illegible] gdy [illegible]
[illegible] Języka paskuda, którym wewnętrzna [illegible]
nie y [illegible] [illegible] tak iako czynienia doskonałe
aby y mowy [illegible] Manour [illegible]
[illegible] uznali Rzymianie, aby nietylko [illegible] chwalebnych
[illegible] też w czystey konwersacyi. Pod noc y [illegible]
[illegible] [illegible] się mogła

Próżnowania zakazało Prawo [illegible]

[illegible]

[illegible] iako przez czynienie doskonałość Człowieka perfekcyi [illegible] przez próżnowanie [illegible] nowai się [illegible] przez próżnowanie [illegible] [illegible] czaynie. [illegible] Kapitanik Cupryński [illegible] [illegible] próżnował [illegible] [illegible] w Szczerności gromiąc y [illegible] tylko [illegible] [illegible] ale Każdemu [illegible] [illegible] należy usiłuiesz. [illegible] bo ieżeli Biały głowie naybardziey należy co Biały [illegible] sekretnie [illegible] [illegible] tym nazwać może, co Biały [illegible] [illegible] wolemu [illegible] Lenie: przez czynienie powołaniu [illegible] [illegible] czynieniem [illegible] [illegible] doskonałości żądyiesz czynieniey (czynieniem [illegible] [illegible] [illegible] y [illegible] Każdemu z wielkim [illegible] [illegible] y [illegible] fortuny [illegible] [illegible] y [illegible] [illegible] y sposobności [illegible] w Respektach [illegible] Tak osobiony [illegible] [illegible] pomieścisz Każdego, iako Każdemu potrzebny. A y sam [illegible] Kształtniey możesz, kiedy to świadectwem [illegible] [illegible] y one [illegible] [illegible] albo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] y Każde [illegible]

Próżnowanie iest wielki Człowieka defekt, bo przez nie

nie niestyło, nosi kto [illegible] [illegible]
[illegible] sama [illegible] y gnie. [illegible]
[illegible]
[illegible] mu [illegible] [illegible] podobne nie [illegible]
[illegible] y [illegible] dobrą. [illegible] y
[illegible] [illegible] Płynie [illegible]
[illegible] żyły moc [illegible] w [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] orayroczny, [illegible]
[illegible] ale w oboim [illegible]
[illegible] y
[illegible] [illegible] nieo [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] przyiemnie y [illegible] Kto [illegible]
[illegible] [illegible] swoie [illegible]
[illegible] może, Kto go ma
na [illegible] y obraca. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pierwa
[illegible] za zabawą, Iako y rzeczi swobodnie [illegible] Uni
[illegible] okrutnego [illegible]
[illegible] szczęścia, kiedy go nie wspołnowaniu [illegible]
[illegible] wspolnego z drugiemi należe, [illegible]
mi [illegible] wystawiać będę, kiedy wspolney experyencyi y doskonałosci czynienia z drugiemi żałować
się mogli. Zgoła iestem prawdziwy Szlachcic, bo mnie
[illegible] y urodzenia przyproporcyonowała [illegible]
[illegible] w rzeczach experyencyi wszelakiey nabyła:
Czytałem o woynach, y sam zaraz woiuiąc, nauczyłem
się woiować z niemała [illegible] swoiego Reputacyą, bo

[illegible] pochop Serca y applikacyi wziąłem z opisanych na
pochwałę inszych Kawalierow Akcyi. Patrz Byczyńskie
Przyiacielowi w ciasnych y zawikłanych Terminach
[illegible] Prawie y sprawiedliwości assystuie. Trony y Ka[illegible]
[illegible] stały [illegible] Stany, obyczaie. Rządy, Szyki różnych
narodow, Krolestw y Monarchiy, należycie umiem y ro[illegible]
[illegible] umiem bo mnie wszystkiego nauczyła y uczyć nie
[illegible] przestaie albo zabawna Lektura albo srawowana [illegible]
[illegible] mencya. Naostatek y Kochać y zalecać się [illegible] bo
[illegible] doczytałem y nauczyłem, że [illegible] miłości [illegible]
[illegible] nie za Urodą ale za Cnotą Białogłowy, bo chociaż
[illegible] nie za [illegible] nie żałuię, [illegible]
[illegible] y sam [illegible] nie [illegible]
[illegible] y Akcyi y w tych się pracowicie perfekcyonowałem.
[illegible] albo z pożyteczney Konwersacyi, że [illegible]
[illegible] Urody ale nie takich Cnoty obyczaiow [illegible]
[illegible] Kamma [illegible] doskonała
[illegible] miała [illegible] Laurina [illegible]
[illegible] nad [illegible] y Miłości były
[illegible] wielkiey nad zamiar [illegible] y wszystkich
[illegible] doskonałości [illegible]
[illegible] Przymiotow były Żeny
[illegible] in Je: [illegible] Mężom swoim nadały
y Matrony. Wiem mowię iako się Mężom swoim nadały,
[illegible] y postanowienia [illegible]
y iaką miłością Ich, Konkurrencyi [illegible] w przyiemnym albo nieszczęśliwym
[illegible] Konsolacyą [illegible] y umiem Inklinacyom
porzyciu. Wiem mowię [illegible] Zaraz za [illegible] nie
y pasyom swoim [illegible]
pozwalać uważny [illegible] Refleksyi czasu nie żałować [illegible]
[illegible] [illegible] do Cnot do Dobrey [illegible]

kaucyi y obyczaiow raczey, aniżeli do wytworney Urody bez
nich y udatney powalności dyrefsować się, na czym Życia
y postanowienia szczęśliwość szczegulnie zawisła: Jna-
czey mity, Jaszku oszpecisz się Tyrańsko, bo nieukontenn-
towanie uporwanym nieuważnie stanie do skonatych
naraz zabiera Ludzi: tak dalece: że wszelka w nich do czynie-
nia Chwalebnego żywność y ochota upada; iako się to naybar-
dziey temi czasy wydawa: A ty pewnie niemaiąc tey w sobie
rozrywki y rozgarnienia, w Niewoli Życia swoiego iak w
kaydanach zgniiesz, w Melancholii skołtonowaciciesz, czka
od wstydu y alteracyi niepodniesiesz choćby ci do Łożka wraz
przez sieble Adiutant, y ten tylko weźmiesz próżnowania
twoiego pożytek, żes się prędko y snadnie ożenił, mogąc tym
czasem przez przyzwoite prace y applikacyą, perfekcyonno-
wać w sobie poznanie Złego y dobrego a zatym obranie z
tego dwoiga iednego.

Na koniec Summaryusz tego wszystkiego następuie.

In Summa Verus Eqves, non Calcari aureo,
sed Vitae Integritate Noscitur.

Nie złocista ostroga albo szabla y sygnetem Herbownym
ale Życia cnotliwego splendorem błyskać y szczycić się powin-
no szlacheckie powołanie. To iest do Przywileiu y Kleynotu
Szlachectwa należy, nietylko urodzenie się zacnie, ale żyć tako-
wym że sposobem cnotliwie y chwalebnie: A tu iuż widzieć się
daie, iak wysoko Rzymianie trzymali swego szlachectwa Pre-
rogatywę kiedy niedla naruszoney całości takowymi pra-
wie, iako Bog Naturę Ludzką przez Moyżesza, nad ktorą nic
godnieyszego mieć po sobie niechciał opisali Prawem. O iaki
to iest nieoszacowana proporcya powołaniu zacnemu cnotą
y obyczaiami, a cnocie powołaniem korrespondować: iakim
że tytułem nazwę Rzeczpospolitą takową? która tak dostoyne
zamykowały stany w ktorą same Cnoty, iako w Symmetryi
Niebieskiey wchodzą Rezydencyi y zgromadzenia. Zaczym że

ktore

Ztąd pochodzącey Państw Rzymskich szczęśliwości, ale y Zba-
wney Narodu Naszego buduie się Dyspozycyi: oz bowiem
dobrego nieznaią y owe prawa Antecessorow Naszych w
dawnych wiekach skuteczne: Gdzie Chłop Bernardynem
a Mieszczanin Reformatem, Szlachcic Jezuitą, Zołnierz Ka-
pucyanem, Senator Kartuzem, Krol Papieżem, z ścisłych Re-
gut swoich y z Zycia onym przyzwoitego nazywać się mo-
gli. Gdzie Chłop według posłuszeństwa, Mieszczanin według
porządku y Przywileia, Szlachcic według urodzenia y prawa,
Zołnierz według Artykułow, Senator według powołania,
y przysięgi, Krol według powagi y Charakteru swoiego Zy-
li y sprawowali się Regularnie. Gdzie Stan Szlachecki o
ktorym się tu teraz mowi, o ułożeniu y pomiarkowaniu Zy-
cia rownał się z Stanem Duchownem, y ścisłości Zakonney
korrespondował. Słuchał Prawa w rowney Boskiemu Obser-
wancyi y bał się Rygoru Jego, iako Kary ostatniego Sądu
Pańskiego, dogadzaiąc we wszytkim y zawsze sprawiedli-
wości bardziey, aniżeli Zyciu własnemu. Nie ważyły się pe-
wnie na złotey szwaycy Podkomorskie sznory, gdzie chodziło
o rzetelność pomiarkowania gruntu albo Granic, w zachodzą-
cych Kontrowersyach: ale co słuszność, Waga y Natura po-
łożenia kazały, w naymnieyszey observowano y Chciwosci
no slibecce. Niewabowała ani prywatnym Interessom ustępo-
wała Sprawiedliwość Urzędowna, gdzie iey na naymniey-
sze skinienie czyiekolwiek potrzebowało ukrzywdzenie dopie-
roz za możnieyszym y Rudkiem niechodziły Respekta w Są-
dach y animadwersyach Prawnych pod Frantowskim Ju-
ris Beneficionem Płaszczykiem. Ale mieysca y tądże swo-
iego iakoby przykowana trzymaiąc się Sprawiedliwość pod
Kortyną oka, niewidząc powabney urody y offerty, ani krzywe
własney y przyiaciela świadczyło się naturalnie każdemu bez
wszelkiey odwłoki y czasu ukrzywdzenia. Nie faktorował
możnym przyiaciel Krzykiem y Sumnieniem, gdzie po-
miarkowania y Kombinacyi między stronami iakokolwiek
potrzebo:

potrzebowała dyfferencya ale co słuszność sama kazała, na to się ważył y pisał rzetelnie y prawdziwie. Nie miał uszczerbku y zawodu Interess Publiczny gdzie go y komu czyli za Morza y Granicę, czyli w samey Oyczyznie Rzpolita powierzyła potrzeba: Życia uyma, substancyi strata, własnych Dzieci niedostatek, pożądańsze y przyiemnieysze były, a niżeli naymnieyszey usługi Mankament, Komissie przez publiczny powierzyła Kredens. Nie grzmiały pioruniami na uszczerbek sławy y Imienia cudzego Sądowe Izby y Ratusze: bo iako się każdy przez chwalebne Akcye dla siebie, bardziey niż o życie o sławę starał, tak życzyć się cudzy w naymnieyszy ukrzywdzenia sposób, miał sobie za sromotną Profesya Publiczney Professya. Ani zbytnimi Kłótniami, niepodciwemi wykrętami y Terminami wikłał się czas sprawiedliwości świętey, bo każdego iako za łeb, przez apprehensyą surowey y prędkiey exekucyi Rygor Prawa w szelkiey skromności trzymał zawsze y utrzymował. Nie wprzod grał o Rozsądzenie, niż się każdy sam o siebie rozsądził, dla czego miewał snadnieysze y prędsze Zeszedł do sadu przez siebie osadzony. Nie chuczały Seymy y Seymiki iako Kiełdy y Bożnice Żydowskie różnością głosow, y niewyrozumianych w Chałasie Języków, bo wszyscy ieden Cel Dobra Rzpolitego maiąc do obrady publiczney iako do Ofiary Pańskiey przystępowali w trzeźwości, w Nabożeństwie, y w Obserwancyi y Posłuszeństwie, Doskonalszych mieyscem y radą Osob, bez wszelkiey pretensyi prywatnych interessow, y bez nieuważney na Imie wolności y rowności prezumpcyi. Nie pasowały się z Niebem o Zemstę gwałtowne Łamenta, przeraźliwe narzekania y przeklectwa, obfite Łzy y ciężkie wzdychania, y insze

insze rożnych Passyi y dolegliwosci Wiolencyi: bo każde
go Szlachcica powołaniu sumnienie y miłosierdzie
Korrespondowało. Jeżeli woiował (: iakoż ta Stanu Szla:
checkiego była Professya:) to woiował Nieprzyiaciela
nie Ludzi ubogich tym więcey Serca y politowania, im
więcey Fortuny y Honoru maiąc. Jeżeli panował, Rza:
dził, y Rozkazował to pewnie w Wielkiey uwadze, Kle
mencyi, y Miłosierdziu, nie odzieraiąc z ostatniey skory
albo przez Łakomstwo, albo przez niepomiarkowaną
chtosc y okrucienstwo. Jeżeli od czyiego Zawisł. rozka:
zu, władzy, y ordynansu, to się tak zażywał w Udziel:
ney sprawiedliwosci Interessie y potrzebie, iakby był po
to z Nieba zesłany. Zgoła cokolwiek z okolicznosci swo:
ich wchodziły Osoby wchodziło zaraz y sumnienie Bos
kiego y Ludzkiego Prawa, iako Pioronowo y skarczystych
ogniem wzdrygaiące się. Kto chce prawdy? niechay
czyta Kroniki, Historye, Dekreta, Pisma, y Transak:
cye Polskie dawnoscią czasu zaległe a pewnie nie:
doczyta się niepodobnego do teraźnieyszych Ludzi y
obyczaiow Lubo czasy przeszłe w nieszczęsliwosciach
swoich z teraźnieyszemi miarę nieiaką mieć mogą w
nawywrot za wykrętami Ludzkiemi, y Prawa, y wszela:
ka temi czasy wszie Dyspozycyai Co było przed tym grze:
chem y ochydą, to teraz w proporcyą życia y Stanu Szla:
checkiego uchodzi: Pochyłym Drzewem nazwą, kto dla
pokoiu ustąpi swoiego: Flakiem, kto niepyszny y nie
chumorowaty, Tchorzem, kto nie napaśnik y nie:
wartogłow: Dapinkiem, kto nie wypiie y nie zie nad
miarę: kadrze odważnym, y na walnieyszą Gnyczy Zrby

zny potrzebę Zachowuiącym się, Kto z okazyi sromo:
tnie ucieczę: Modnym y Galantomem, Kto w Lubieszney
zbytkuie (Ulicy) albo Francy dostanie: Oszczędnym, Kto
skneraż: Fiwialista Kto wszeteczznym, albo szalbierzem
czyli błaznem: Zacnym y delikatnego urodzenia Pan:
skiego, Kto prozniakiem: Szlachcicem, Kto z Szablą:
Dworzaninem, Kto z wołoską chodzi czupryną: Zołnie
rzem, Kto Baby trapi: Statystą, Kto przewrotnym mata
czem: Wielkim y Godnym Panem, Kto prawa niesłucha;
Zgoła podciwym, Kto niecnotą, Rey między Ludzmi zadaia
Kiemi, albo Draganow, y wołochow na Oppressyą Szla:
checką y Duchowieństwa po wsiach, Miasteczkach, y Powia
tach wodzić, to iest Pańska temi czasy Funkcya, tycząc
się wiele ktokolwiek sposob Tez y ubostwa cudzego. Chlebem na:
karmić Ubozszego, wspierać Dobrodzieystwem y szczo
drobliwością upadaiącego; zaszczycać Protekcyą słab:
szego; Ochocie y sposobności przez wszelkie dopoma:
gać się Promocyey; Każdemu się podobać, świadczyć, y
udzielać, te były możnieyszego starania, y niezaliczaw
dawnych wiekach Reguła. Temi czasy wydrzeć, u:
krzywdzić, gromadnie naiechać obieść, y naraz stra
wić szlachcica, z Prawa, y złego co się oczom podoba uży:
żuć, od Komina do Komina, tawiżować Ubogi dom
obramować porządek y obyczaie otaszować, iest Panskiey
rozrywki y Dywersyi moda nad zamiar maniema.
Przedtym drogiego wolności Kleynotu iakoby Nayświę
tszey Eucharystyi na Pospolite Zbawienie, na osuwe
bodzenie Praw Oyczystych na pomnożenie powsze:
chney całości, na zgodę w Interessach Rzepltey zie:
dno

dnie czlenie sie. Naprzyiecie do serca Daru Ducha Przenayswietszego w obieraniu Krolow, Rzedu, y wladzy, zgoła na oddalenie złego od Oyczyzny iakby grzechu Smiertelnego od Duszy; skromnie y swiato bliwie zazywano. Teraz o moy Boze! nie zazyc iey przeciwnie za kieliszek wina, albo zamszyne y mięsu iakiego, za kawałek szpikowaney u stołu Panskiego watroby, za frantowski y obłudny ukłon, albo niepewną obietnicę; Nie iest wspaniały urodzenia Humor, nie iest popularitas szlachcica nie iest activitas poselska słowem rzekę: Juz to nie pan wny temi czasy szlachcic, ktory niema bespieczenstwa zazyc na złe wolnosci. Westchnął serdecznie nato = wolny ieden Poeta Polski.

Ach! sromoto urodzenia
Krwi przemierzła odrodka
z Dorwiszego Przypłodzenia
a nie z swego znac przodka
Ktoz cie sprosnym parchatorem
Do tandety sprowadził
Bo y na Kleynot był Faktorem
O ktory się swiat wadził
Zes na niego nic nie stracił
Tedy ci ieszt tak tani
Przodek go wasz krwią zapłacił
Więcey wy smarkie łami
Wiedzie mowię u wolnoscią
Chandluiecie na Taxy

Zeta Perta

Że ta Perła swą drogością
Jest bez Ceny bez Taxy
Żadne morza, żadne nurty
I monarchii Gwarantki
Tey na zawoy nie do kurty
Niemaią wyantki
Za Coż? że Kroy dłuży zdobi
A wam się mniey podoba
Głupia Głowa Konszalt robi
Aby w tasle szła ozdoba
Więc się w iedney sztuce przybierzy
Mieć szaconek dostatni
Na ktorą się rad wyiskrzy
Swiat do szpilki ostatni
Niech się tylko kupić godzi
Wolność twoie Polaku
Ktorac gustu iuż nie słodzi
Boś niegodzien iey smaku
Jak woł w Jarzmo leziesz z gwałtem
Nieszczęśliwy w niewola
Albo swini głupich kształtem
Cnież perły gnoy woła
Że się brzydzi mieć cię bratem
Woiewoda możnieyssy
Tedy Głowa robi zartem
Bys był od niego mnieyszy.

Kleynot co się wrowniey Zważy
By niewracał Zndc Licem
Na subtelna Kradziesz waży
Czcząc Szlachcica Szlaicem
Więc on wKonszach idzie z Dworem
Chytry w sprawach iak Liszka
Ciebie robiąc swym faktorem
Gdy cię słuch z Kiedziska
A ty Głową oszaliwszy
Aż cię mysli odbierza
Rozumieiąc Ześ szczęśliwy
Biegasz z swoią Kradzierza
Na Seymikach pełno Pyska
Pełno chulu y gwary
A tym czasem Kupieczyska
Chciwy nate Towary
Bo niezgoda y niesfora
Targ się takim naprawia
Co rzecz Kupic chcą tak spora
Cieżkim prawem bez prawia
Będzie ieden będzie drugi
Co ci oczy otwiera
Ze w takowy kształt przysługi
Na szkodę się zabiera
Jże wolnosc z swey swabody
Przez swawolą zbyła
Na szalbierstwo Woiewody

Nieznacznie

Nieznacznie się wymyśla
Że on u Xiążąt Regent godzi
Z Ciebie zrobić chce Chłopa
Bo mu nudno że się rodzi
W rowni, choc sam wart snopa
A ty tego niepojmuiąc
Przecie swoie Historzysz
Wszystkim rzeczy psuiąc
Sobie Licha przysporzysz
Bo kiedy się rzecz zupełna
Na twym pysku rozerwie
Wybacz torbo mi czci pełna
Ze się też w cie obewie
Że cię strawią własnych Dobrach
Gdzie ziemskie charpiecie
Alboc flintą da po Żebrach
Raytar gdy się opiie
Wybacz że ci rząd odbierze
w Całey własney chałupie
I zpluder się zwych rozbierze
Choc przy Cech twych Kupie
Że zamiasto w Kale gdzieś
Za Babami pożrecie
w Głowach Żony twey zawiesi
Przy gazowym Kornecie
A sam do niey wlezie Knechta
Pod puchową pierzynę

Czasem:

Czasem z sobą y niebechła
Zpodobawszy zwierzyne
Ze cię więzkim smutku sznurzy
Ze wszystkiego odrapie
Dla przewodny y dla stniży
Często wzuclac przy szkapie
Ze ci z własnych zantuz Coreli
J z Chalupy wzyni
A za podły pesel sznorele
Macierzynstwa przyczyni
Wybacz mowię że cię boli
Tam gdzie przedtym siedziała
Nieto bowiem iuż w niewoli
Co w swobodzie iył Ciała
Tu szlacheckie, a tam Oburze
Ktoż ci winien Kochany?
Ze zrobiwszy gwałt naturze
Z Pana iestes poddany
Dates &c. - - - - - - - -

Tu w oryginalnym manuskrypcie Defekt niedostaie Karty iedney czyli dwoch in folio. - - - - - -

Stan Mieyski

Ikądby dobierac potrzeba. Bo gdy ten przez rozkrzewienie się narod często miast, Poczer, porządek, y wygodę poza: sięgowat, respekta y Funkcye u Panow poprzeymował, w nauch swoich y naszych pomnazali się; Tedy y na tym stopniu iuż się nieiako stał wydawa. Ustąpiła we wszystkim Passzystwu temu Kato Sieba Deprawacya

cya bo zaniecnotami wszystko Pan Bog odebrał: Nie:
masz nauki? niemasz wrodzonego rozsądku: niemasz
Fortuny? niemasz w niedostatku Rozrywki y sposobu
Zgoła co iest wszystko niedorzeczy widziemy. Podzmy
owo do ich Sądow y sprawiedliwosci w ktorą oprocz su=
mnienia głęboka uwaga, Rozsądek y Prawo wchodzic
powinny. gdzie to iest? pytam się o iako wiele nie
słusznie y nieprzyzwoicie ginie na Katowskie potępio:
nych odbyty; iako ich niewinnie napełnia pale, szubie=
nice, y insze niesławne smierci warsztaty: Często po
oszczku za szewca obwiesza Kołodzieia, za Slosarza
Gancarza, za winowayce straca niewinnego; Forma
sądow uciesna, Inkwizycya krotka, saxon na pozor:
rozłozony zadrze nogi do gory, sentencya racyi Dekret:
żadnego miec nabędzie fundamentu.
Za trzepaczke na gardło, za woła na Przyrwny y go=
rzałke: za zaboystwo na misterne pod pręgą plagi
albo z miasta wywołanie y wyswiecenie skaze osądza,
y edekwuia. Ale przez Bog?! inaczey chce miec prawo y
wrodzony rozsądek? prawda, ale ktoz Prawo przeczyta,
kiedy Pan Woyt iak swinia głupi, Pan Burmistrz litery
nie zna, Pan Pisarz co czyta to nierozumie, Panowie Ławo
niey tylko z Przywien pic smierdziuche umieią; Zgo
ła wszyscy iako nierozumne bestye; dlatego tez y Dekret
takowyz będzie; a często taka litera napisany, iaką szyn
karki po scianach piszą swoie kwaterki; y tak nie=
borak więzien iako mucha na ukropie nic w nim nie
ziadszy przepadnie, Podzmy do porządku: Ale trafiemy
iako do Piekła gdzie go nigdy niemasz: Kto zdolniey:
szy, albo mataczs rosteyszy, ten gurnie, rządzi, stab
szych

szych skubie y uciska: w Miarach miary, w Czalicy-
ach pomiarkowania, w Expensach rzetelnosci niepy-
tay: Wszystek Impet o uboższych y sieroty bieży oni
możnieyszych zastaniaią, opłakaią, y z krwawych też
y ubostwa swoiego pochanych napawaią żartokow.
Poydźmy do Cechow, a raczey na błazeńską Komedyą: gdzie
owe ich przyimowania, wyzwolenia, y tam insze na Urzę-
dy Osob Kreacye, O iakiego smiechu, Drwin, y głupstwa
pełny, kiedy owe Oracye, Exorty, y Panegiryki mistr-
nym stylem prawie, y Ceremonie wywodzić będą: O
Zaleceniu Cnoty niepytay, o poczciwosci y rzetelnosci, kto-
remi wszystkie Konszty y Rzemiesła stać powinny
nayinnieyszey wzmianki niebędzie: Wszystka rzecz na
pomnieniu na tym się oprze: Abyscie Panie Marcinie wie-
dzieli, Panie Marcinie uczciwy, żescie się do Uczciwego bra-
terstwa y Konsztu naszego w Kożarzeli na sławę obecnosci
waszey, na Chwałę Chrystusa Pana y Nayswiętszey Panny,
y żebyscie do Cechu Naszego dopomocnemi byli, a gorzałki
co ludzkosc y grzecznosc wasza wystawili: Iakaż Gorzałka
Cycha, gorzałka skrzynka, gorzałka przywileie, Gorzałka
pieczęci, gorzałka wszystko y tabaczyskiem poprzechodzi
y smierdzieć będzie: bo wszystka rzecz schadzki Rady, ykaz-
dego Zgromadzenia nie inaksza będzie, tylko owego na
kwarkę, tego na putgarca, tamtego na garniec, albo osą-
dzić, albo do Cechu przyiąć, albo wyzwolić, albo na U-
rząd podwyższyć, Nuż sprawiedliwosc iaka? obacz:
ciąby potrzeba za kradziesz w kroiu, za sfałszowa-
nie roboty, za zepsowanie materyi, albo za stawienie
u Żyda aż ow złodziey albo gontem, albo kłaczana
w Lubnie

wsubnie pytka po Zadku wezmił, y tym iuz cała
Krzywdę nadgrodzi, dolawszy ostatek u Cechmistrza gorzał
ka. A zkąd żeto bez prawie pytam się? Łatwa odpowiedź,
wszyscy Panowie Cechowi tacy iako y ow obwiniony y owszem
P. Cechmistrz y Urzędem y szalbierstwem wszystkich onych
przechodzi: A iakoż ci wszyscy sprawiedliwości dogodzić
y karci surowo maią kiedy się bez koleynego na siebie
ystęp się żadną miarą obyść niemogą. Podźmy do szyn:
kow, Jakież tam sumnienie? pytam się; kwaterka ia
ko igła sudannaj szkło kufla, puł miary zabierze, dno
wgarniec do połowy wlezie, Piana to wszystko przerośnie;
A Drop pochany siedząc przy czopie zlewki, które miary y
ceny niedochodzą wgardło swoie szynkuie mogąc y przy
naymniey na podwszy obrocić pożytek. Podźmy do Nabo
żeństwa y Chwały Boskiey: Ale: Ach? iako się zawiedziemy,
Kiedyż bowiem nie od tysiąca diablow, nie od roszka taba
ki, nie od Lulki, y kwaterki smierdziuchy szych swoy y
roboty zaczynaią; Dzwon choć go sercem po Uchu wbliz
kosci bice, do Kosciola niezwabi; Krzyża nawet Prawem Ka
tolickim przemierzły nałog uczynić niepozwoli: Mszy Swię
tey w Niedziele y w swięto zupełney Nudność y pragnienie go:
rzałki wysłuchać niedopuści: dopieroż o Kazaniu niewspo
minay; a to wszystko tak iest poki trzeźwy będzie, a niech że
gardło przeleie, to się dopiero Panu Bogu y Ludziom nad za:
miar naprzykrzy pełnego po Kosciele ołtarze obchodzić mo
dlić się y płakać w gorącości Ducha będzie: To wpoł Koscio:
ła, to wpoł Choru mnieyszego ublęknie, a na ostatek popa
wimencie się upoci, albo strzeliskiem wbył kogo do się że.

Podźmy

Poydźmy do ochędostwa ale Ach? spuchąc wszędzie od smro-
du potrzeba: Bramy, barłogi y gnoie: Ulice, psy zdechłe y
scierwy: Podsienia, parowy y doły: Rynki, zapiska y przepas-
ci: Domy, kloaki y smrody pozastępowały: staynia Konio-
wi topieliskiem: Izba gosciowi będzie smiertelno Więźnia
Zbawiciela piwnica: Nie inaksza we wszystkim wygoda
a coż mowić o Ludziach y wystudzie zwyczayney, Ziesc bez
womitu niepodobna Kawałka podrożney Pieczeni, wey-
rzawszy na szparagi Gospodarskie po Izbie, albo na wąs
wtabaczyskie uszargany, albo na smrodliwe Gospodyni
Łachy, albo na nabrzmiała z nieochędostwa roczniego
co za piecze Kompaturę. Gospodarza zeby cie nieoprze-
wartował, Gospodyni zeby ci pluder niezrewidowała.
strzeż się szynkarki, zebyc gadu nienatrzęsła chronic
się zgoła za wszelką niewygodę groszem dobrym
płacić potrzeba: Wyraził to nieodrzeczy na scianie no-
clegu swoiego pewny Cudzoziemiec, pierwszy raz, y
swieżo, w Polskę wiechawszy. a potym po naszemu prze-
tłomaczono.

Nie chcę cię więcey turbować moy Panie
Niechay tu z Piekła Gosc u ciebie stanie
Kto zamną iedziesz, pisząc na przestrogę
O insza pytay do Polski się drogę
Tedy naypiesznie pocztyy przebiezy
Pluto snać sobie rozpisał Noclegi
Bo niepodobna, ieżli się chce zbawić
Azeby kiedy miał się tu zabawić
Albo podieysze spusciwszy z pod warty
Na to tu mieysce rozporządził czarty
Po wsubtelnieyszey stworzone naturze Nie tak

Nie tak by w sprosney były Kompaturze
Ten w Rząd trzyma w domu Gospodarski
Mogłby do Stygu Przewoz owiesc darski
Bo go tak straszna osiadła paskuda
Ze z Akherontu wystraszyły Cuda
Łeb mu Ze wszystkiey, az na Ramie strony
Pierzem porosłe okryty Kołtony
Tak, Ze gdyby sie nietrzymał na plecu
Ledwo mu Kazdy do czarta niezlecu
Pysk Jeżem porosł, szczeka przeszła Koscia
Nos cale zginął wszystek miedzy oscia
I gdyby cłoto nieznaczyło Czleka
Niedzwiedzia pozor zrobiła powieka
Oko weyrzeniem w głupstwie przeszło tempem
Wąs sie potomał niechędogim strzępem
I dla obmierzłey znac wpapcingu szargi
Do tey, y do tey przylklił sie wargi
Zrak sie wydały zyty iak padalce
Miara pazurow porownała palce
Skora obrosłszy rzadko włosem Rudem
Smota y dawnym zatechła sie brudem
Okrycia barwe Zatar Kley paskudny
Postrzępił defekt do poprawy trudny
A te łataty iak by przeszły wrzodem
Niewytrzymanym powiewaia smrodem
Buty skrzydlaste swiezem trącąc dzieciem
Błoto pryskaia wypuszczonym wiechciem
A sam do piersi nagich wpoł otwarty
Siedzi u Pieca po miedzy Bękarty
Te w garczkach dłubia, y oliwe swięza wciągły

Wciągły od nowa Galarecie Liża
Albo Zyzbami brzuch połowszy nagi
Po Głowach sobie szmaruiąc szporagi
Zona się kręci około nalepy
Oraz mięszaiąc garnek suchey rzepy
A Złakowczyc iak zMaz Garnituni
Przysporza sobie otrębow do Zuni
Tenże sam po Zor y Kształt u Czeladzi
Fetorem sprosnym powiewa y kadzi
A on sam Liściem w Kształt tutunu suchym
I pał paleowym miesza go cybuchem
A nie się ruszy z mieysca Drop pohany
Chociaż od goscia będzie zawołany
Tylko na wszystkie wyslugi obroty
Poczwary iakieś zażywa Doroty
Ta poplwuiąc ręce niechędożnie
Imiędzy nog wtyka pieczenia na rożnie
Kuflem się rządzi y kraiem fartucha
Brzegi ostarszy, na piiane dmucha
Ta wiązki wiąże y zgony rachuie
Owszem Ćwierć natrzmi y sieczkę strychuie
Ta obelarcem, co iey nic niewadzi
Smrodzi w kolebce, nagą ręką zadzi
Tażży pieczenia (: a ktoż ią tak strawi:)
Izrożna zdeymie, y pieprzem zaprawi
A tak na misce do połowy szczyty
Na stoł zaniesie powiązka nakryty
Tey ochędostwo wszystek smak odrazi
Choc na appetyt pchasz wgębę niewłazi
Bo y dla stechley w Izbie podwaliny
Zda się bydż ow zraz z dechley kobyliny
Sciany wilgotnym płynąc zewsząd potem

Czerwiem

Czerwiem się sypią za szparowym knotem
A robak rożny przez zgodę się miesza
I przykrym po nich ułożeniem miesza
Powały nieznać, y wszellie na czynie
Gdzies się podziało wciągłey paiączynie
A swierczki, pluskwy, Paiąki, stonogi
w Gniazdach bespiecznie zaległy podłogi
Dayże się na czas Goscin sturbowany
A raczey wolisz do turmy w Kaydany
Albo na liczne daco obroty przyęta
Bowiem ci będą znosnieysze prasz częta
Tam zylko boli raz wprzeciągłym rzędzie
A tu y bolecy smierdziec ci będzie
Gdy cię iakoby po załobney stypie
w Grobie rożny gad y plosk wa obsypie
w Głowach ci skrzeczec będzie koło ucha
swierk albo żaba y zimna ropucha
A choc to szemrze opodal od Boku
Apprehensya nieda zawrzec oka
Albo gdy do nich Mac z chatasem wstaie
Przykre bękartow wpot noc szatamaie
Albo w zwyczaynym swoich kokosz rzędzie
Fardyczny kogot pieiący na grzędzie
Albo szynkarka zastarzała w biedzie
wecuiąc skorę iak zgrzebłem po grodzie
Albo na bliskiey uważana stronie
Jatowica się cechrząc po ozonie
Spiyże kiebożę po podrożney kurzy
A raczey nie spiąc: bądz sobie na strudy
Albo gdyby się trefunkiem otwarło
Paiąk ci nie wpadł, albo swierczek wgardło   Itak

tak po owym smiertelnym niewczasie
Tuszac poprawic sobie na popasie
Wstac mu potrzeba, y rychto zawita
Chebac ziewaiac z upszyierzeniem obita
Do Konia zatym z podroznym Ktomakiem
Ale go poznac niepodobna okiem
Bo czego niemogt dokazac by katy
Przez noc z biatego, iest brudno wiezaty
w Gnoiu w Kloacej: Bog dat ze nie smierci:/
Po same uszy indzey nabyt sierci
Gdy przebywat wpat wiste nie z strachem
Ledwo niezginat Nieborak pod dachem

A niechze dla ochedozenia, do Rzeki, albo tam do stawu poprowadzi, to go pewnie za put dnia na samym przystepie niewywinduie; albo pewniey wbezdennym dla nieopatrzenia topieliskue utraci, y zywo pogrzebie. Niey Kto chcesz za Zart te Kilka podroznego cudzoziemca wierszow; ale to: iest rzecz pewna, ze miast y Ludzi zagranicznych porzadek od naszych Polskich taka, iako Ray od Piekta maia dystynkcyą Rynek y Kazda ich ulica ma w sobie ochedostwa wiecey, anizeli Polskie w swoich Rezydencyach domy y Kamienice. Satyra zas Leszneyo widok nie tak by byt u nich wpodziwieniu, iako Cztowieka z Naszych Mieyskich Ktoreyo, wzgledem ochedostwa y utozenia w grubiianstwie y Kroku przy Kreyo. Bola uszy y serce stuchac smiesznych o tym relacyi, albo czytac Pisma, y wieczyste tych to Anatomistow naszych Drukui y Franzakcyi: Wybaczyc mi zas Konie: czne potrzeba, bo stusznym sumnienia y Rozsadku Spra wem, a Prawda nikogo urazac niepowinna. Wszak o: czym oni za zabawke gadaia y piszac My to uszy:

Ktko

Ale za obelgę Narodu swoiego dostatecznie widziemy:
Boskie zaś niebłogosławieństwo za pospolite niecnoty na:
sze tego nam choćbysmy mogli poprawić niepozwolą. A
przecięż w dawnych wiekach było wszystko inaczey, iże
li Pismom wiary pozwolić się godzi: Albo y owym nad
zamiar przyiemnym po własnych Kaplicach y Fun:
duszach Starosweckich Uczciwych Mieyskich osob Por
tretom Teraz proszę ktorego z nich odmalować bez podchleb
stwa? Toby zaraz potrzeba y Zbawiciela na Krzyżu al:
bo na Słupie w Cierniowey Koronie, y w błazeńskim:
przymalować odzieniu; bo też od vivum Łotr był taki
tacy byli y ci opryszkowie, Co mu w szyderskiey Postawie
y ułożeniu ukłony swoie oddawali

Stan Wieyski

Nie miałem zkąd postępować niżey, wzgląd y uwagę pros:
tuiąc na ostatni Stan y Nędzę pracowitego Ludu na-
szego: boć prawdziwie trudno go iuż doyrzeć w tłumie y na-
cisku wszystkich ogułem dolegliwości y utrapienia wy-
myslnego. Zatarła tak piękny /: ale doskonaley /: powiem
nayprawdziwszy Twarzy Boskiey Portrait trzymaiąca się
pyszno w dystynkcyach wzgarda nasza. Poszarpało
nieznośne w Panowaniach okrucieństwo. Zdarło do szczę
tu niepomiarkowane w podatkowaniu zdzierstwo y nie
miłosierdzie. Zadeptał y stratował Głod y niedostatek; Znu
rzyła nieżyzna na złe czasy, y wielorakie Plagi Boskie
praca y harowanie Pokarpował każda ciura y opryszek
Zarzuciła w rozpacz y desperacyą niesprawiedliwość
y bez Prawie: Zgoła wszystek człowieka pozór, okru-
tnieyszy niż z Bestyami Leśnemi zagłuszował poste-
pek

pek niemiałem mowiąc, o Mizernych Ubogich Chartaiach
y poddanych naszych: Ale że się spytać godzi? dla czego
wola Boska stanowi dawnemu y Politowaniu swoiemu
kiedyżkolwiek przywrócie nieraczy? tedy podać się zaraz
abadya dyskursu y rezolucyi: Że ci także niedoteżni Chartacz
kowie nie są w tych Cnotach, dla ktorych Pan Bog Przodkow
Ich obficie błogosławił, y pomnażał w pożytkach niepo-
dna temi czasy sobie pozwalaiąc z niey słodkiego wpokoiu
pracy własney używania. Dla siebie bowiem przed tym
y dla tego też ochotniey niżeli po te czasy pracował Za sie-
wał y zbierał uczciwy Chłopek nie ciężki bo miał Z czego
iako za żart opędzaiąc podatek dostatnie dziatki y Czelad-
kę swoię gnarował y po smierci zostawował bo do chu-
doby iego za Boska Protekcyą żadna extraordynaryina nie
miała się pretensya y Dyspozycya: Z tey za Duszę swoię
na rożne Swiątnic Pańskich ozdoby, dostatkiem dzielił
y Dysponował, bo na to wszystko w Cnotach przyciemney
prostoty swoiey z pomocą Łaski Boskiey robił y pra-
cował: Miłe mu bywało staranie, przyiemna zabawa pra-
ca pożytkiem obfite we wszystkim Błogosławieństwo
Boskie, toż samo bywało w długim y spokoynym Chudo-
by zażywaniu Joba szczęśliwego w każdym Chłopku ado-
rowac przed tym bespiecznie mogłeś, bo każdy cnotliwego
widział Bog y miał zawsze dla siebie. Piorem zas Au-
gustyna albo Chryzostoma pisałby potrzeba owe Ich
nie wysławioną naturalną prostotę w prostocie w-
dzięki, y przyiemność czynienia, w czynieniu Cnoty
y Doskonałość, w doskonałości całe Życie, y powodzenie,
w powodzeniu iednostayną szczęśliwość y obfitość wszyst-
kiego. Coż powiem o głębokim w prostocie rozsądku y
rozumie

Rzeczypltey poświęcone Bazyliki y Fundusze. Słodkie
tych tam Panow wspomnienie wzbudza do zazdrosci:
przeszłym Wiekom serce, kiedy się uważa że szła z Ży-
ciem ich, Oyczyzny naszey szczęśliwość, kiedy się nie
bez łez przypomina. Owa w nich cudowna y rezolutna
na imię Wiary Swiętey, wolności y Narodu moc czynie-
nia. Owa w Rządach głęboka [illegible], nie Passyo-
[illegible]na Żarliwość y bez obłudna Wierność, które prosto
[illegible] sarmey rzeczy ponierowanie ułożenie, Owa w dena-
[illegible] przyiemna Grandecca, y szczęśliwa Powaga, owa w
Urzędach [illegible] y Zachowanie Prawa, owa się na
[illegible]ynnach cnota, podziwowi Rzetelność y [illegible]
miłości. Nie wychodziły wtedy kosztowne fundacye wsze-
go y nieprawiedliwego, nabycia subsztancye, albo:
[illegible] [illegible]szych pobożnych Funduszow zbiory, ale z [illegible]
[illegible] rzetelney Fortuny, albo spoliatami z Nieprzy-
[illegible] dla Krzyża Swiętego stały wiecznym Zawsze wszy-
[illegible] Trybutem y wdzięcznością. Nie wchodziła
[illegible] próżna iaktancya y Duma, ani wysokie za-
[illegible] figurowanie y pretensye, ale z czystey ku Dobru
[illegible]temu. Miłości, ochoty, y Rezolucyi wszystkie
[illegible]żyny, Przewagi y Speży, pochodziły, wielkie kosztem
[illegible] własnem Zaciągi y tych mężne na usługi Oyczyzny
[illegible]używanie nie wychodziły Radę, passyonalne respekta,
[illegible], albo też Panu dla siebie dogadzaiące. Ani słowo
[illegible]tkowanie słodziło gorzkiego Ludowi panowania
y Potęgi, ale Duchem prawdy, wolności, Przysięgi
[illegible] napomnienia, y dopomnienia się Zar-
[illegible] napiętnione, nie iakokolwiek głosiły serce y
[illegible] ale skutecznie kołatały. Nie rozpościerała się

po Krześlach

po Krzesłach wysokością niższego stanu napuszczona
Duma, ale i napełniała y zdobiła prostota y uczciwa Po=
waga miejscu swemu przyzwoita, a Majestatem ozdobna
a z uwagi y Rady głębokiey niby panuiąca. Niebrała powo=
łania na same tylko kwatery, Hiberny, Lokacye y insze
betne uśmierzenia y nazwisk dyspozycye. Wszystko wo
stawia, szablą niebuławą dokazywali. Jednaki nie=
szczędząc krwie własney na zaszczyt Oyczyzny, y zachęca
nia do rezolucyi powierzonego sobie wyszła. Miłe im
bywały ciężary, Kaydany, Nieprzyiacielskie ciała zasłony.
bezpieczeństwa Kraiu, albo utrzymania sławy pomo
żeniu służącey, przez obieranie śmierci raczey w cia=
snych Terminach, aniżeli sromotnego saluego salwo=
wania się y odwodu. Nie pochlebowali przewrotom Dwor=
skiem, ale to robili sami co poczciwość własna, y publi=
czna wskazała potrzeba, znaiąc się być w wierzey po=
słuszeństwie Królom, a w sitach Rzpltey, wolności, y Prawom,
obowiązanych: posłuszni żywey władzy, porządku, powagi y
sprawiedliwości, a nieprostych Dragonów nosili laski. Imie
niowi Królewskiemu na znak laski y Pańskiey in iustia
Distributiva przezorności, a nie zawód obrygu tego albo
poalterowanie zasług y wierności Competitorów służyły kley
noty y policzki. Ani prywatnie publicznych zażywano
... ale tego wszystkiego życia y używanie ca=
... sumnienia, sumnienie ... y obowiązkowi
korrespondowały zgoła wszystkie akcye, rzecz y zastor
nob wszystkich miały a cnoty prawo następuiącym
...om dawały. Ale temi czasy kędy się to podziało?
Tylko z owo rozumieli y mowie przeciwne Imiona Pa
... principii: Respektowanie y zgodności pretium się po=
wały, ale rzecz nie podwala pochlebstwa: Wszystkie
raczey

[illegible] samę osobę w Xiążęciu y przyszłości [illegible] a [illegible] [illegible] na tym [illegible] widzieć o sobie co się ma owas powie dzieć. Ta do Cław mowie: Zgrzeszka [illegible] w uczynkach, [illegible] w Kiedzie, Prawda, w Ustach, Powaga w Senaciu, Prawo w Urzędach, [illegible] w [illegible] o osobach [illegible] [illegible] o [illegible] tym. Zgrzeszka mowie [illegible] w Uczynkach bo cokolwiek się [illegible] dzieje, dzieć się [illegible] [illegible] rzetelności y prawdy, Duchem obcym y przeciwnym [illegible] [illegible]waniem oszukania, wymocowania y na [illegible] [illegible] Interessu cudzego, albo samey Cnoty [illegible] mowie [illegible] w uczynkach, bo kiedyż jest męstwo y rezolucya, w [illegible] [illegible] w Dyspozycyach [illegible] y Miłosierdzie w radach y animadwersyach, [illegible] [illegible] wszędzie y we wszystkim pełno rzetelności, op[illegible] [illegible], Uwielbienia, y okrucieństwa [illegible] [illegible] w Radzie, bo Ktoż teraz Radzi y mowi [illegible] Interes Publiczny potrzebuie. [illegible] wa Sumnienia, y porządku napomina, powodance y obligacya wyciąga: jednym [illegible] przyczyna, drugim [illegible] respekta krępuią, innym sposobność nie pozwoli, wszyscy prawie radzą [illegible] woli [illegible] y potrzebie przyjemno- [illegible] [illegible] Uwielbienia Klemencyi Pańskiey, Oycowskiey Koło Dobra pospolitego Przełożowania [illegible], [illegible] y Zdrowia na nie Dyspensowania y tam [illegible] [illegible] [illegible], nowe ustawiczne dysputy, [illegible] od krzeseł y [illegible] podnoszenia, y owe za każdym punktem, aż [illegible] przyszło, ciągnące się Nayiaśnieyszy Miłościwy Panie, Panie a Panie [illegible] Miłościwy [illegible], [illegible] [illegible] y zabiera aż tandem skonczywszy się rzecz zbawienna na niczym.

Zginęła prawda w Ustach? bo tego niepowiedzą co ukrzywdzo
ny Prawem Dolegliwości rzetelnie przekładać, ani odpowie:
dzą Ustami prawdy, Powagi y rzetelności Pańskiey, lubo:
maią z powołania swoiego Usta Krolewskie z ktorych iako z[illegible]
[illegible] żaden fałsz y zawod pochodzić niepowinien. Pamię
tam niedawno Szlachcic słuszny na Turbacyi Ziemi swoiey
będący w Warszawie za bolesna z domu wiadomością że go
z Kretesem zrabowano, y Corkę mu w piętnastu Leciech
zgwałcono, w wielkim żalu y ferworze przekładał krzyw
[illegible] swoie; Pytał się Pan serio z miny nie [illegible] [illegible]
Szlachcica uważaiący, Czegoby potrzebował. Powiedziano że
[illegible] to, aby mu Woysko przez [illegible] [illegible]
[illegible] nie szkodziło: y zaraz iako z procy mu od[illegible]
[illegible], że Krol Jmć żałuie bardzo że się [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iako tey sprawie dogodzić, na czym
[illegible] wie zas [illegible] iako tey sprawie dogodzić, na czym
się niezawiedzie wierność twoia: tym kilku słowom dodała
niby iakiey prawdy ułożona do Klemencyi y Sprawiedli
wości mina odpowiadaiącego od Tronu, skinieniem Gło
wy Pan sam tegoż potwierdził rozumieiąc że mu na to
odpowiedziano co doniesiono: A szlachcic powracaiący za
[illegible] [illegible] y kolor, przypada do domu, aż przy nim, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] oneydayszego poprawiono, że się żonie sa
[illegible] y służebney dostało

Zginęła w Senacie powaga? bo to do skutku nieprzychodzi
tam uradzą, chyba że się samemu [illegible] [illegible] Panu
[illegible] do nich co mowić powinni, [illegible] [illegible] tego, co do
[illegible] inszego należy: Niewspominam zas inszych [illegible]
[illegible] y [illegible] exorbitancyi ktore bez respektu miey
[illegible] [illegible] y samego Maiestatu nie iedna przyno
[illegible] y [illegible] o czym wstyd y sromota pisa
[illegible].

Ginęło prawo w Urzędach, bo Ktoryż Honor Ktory [illegible]
ła Benemeritorum odrobina na iedne pole pod iednym
[illegible] y Pieczęcią wynoszą, bez zawodu [illegible] o
[illegible] Prawa? Ktora sprawa za Respektem y Interessem
[illegible] w kutobie, w deliberacye od Seymu za Seymem, [illegible]
[illegible] za [illegible] do [illegible] y ledwo nie do samej
go [illegible] po [illegible] za [illegible]. albo sprawy obojętności
[illegible] nie Interess nie wchodził, są czyste, klarowne, są
[illegible] upliknące, y radzące, niech o tym powiedzą ktorzy
[illegible] nad Zamiar [illegible] nie raz poniechciła, [illegible]
[illegible] kredytowała, y miasto ubogacenia, niepewną y nie
[illegible] Łaskę na Kontrowersye Prawne wyciągnęła
y wymęczyła. Zginęło mowię Prawo w Urzędach, bo Ktoż
rysz Rachunek Skarbowy konczy się na pospolitym po-
dziękowaniu pro exacta Fidei Publicae Functione? Kiedy
wychodzi bez przykrych akklamacyi? niezmiernych
Inwektyw? dyskretnieyszych przymowek? a kiedyż to
albo owa Intrata się podziała? Ktore Prawo y Senatus
[illegible] privato się na szafunek oney? zkąd się te albo
owe Dobra kupił? nie mając na nie Intrat y Dochodow
Substancyi własney? zkąd Imci [illegible] tak drogi y ko-
sztowny [illegible] noszą y dźwigaią na sobie? zkąd tak
wielkie Pasaży y wyprawy idą za niemi? [illegible]
nego Seymu ta Sprawa y tak dalej. Czego się [illegible]
mu Karbownikowi przy rachunku rownym szczęściem
nie zawsze dostanie.

Zginęła Godność w Honorach, bo ie przez poniże-
nie zasłużonych niesposobni biorą, ani się w nich
zasługuią Oyczyźnie, korrespondując cnotami y
[illegible]cyami Godności, ale tylko respektem, szczęściem y
Faworem

y fawcrem nad Hakuią, szafierkuią, y wysługuią się
wrożne, a często podłe y nieprzyzwoite samnienu y
powołaniu swoiemu swobody: Choćby czasem wynieść
albo stołek podać byle tylko na stołku, albo w [illegible]
albo chyna osadzić. Nieszpecę to Honory ani przykro
sercu y Honorowi zełożya będzie ustąpić [illegible]
[illegible] uprzywilegiowanego Łoża swoiego byle tylko dosta
[illegible] Konfidencyi, respektu, Godności y iakiegokolwiek na
ostatek Awansu.

Zginęło w Osobach wszystko co było to przed nimi ro
[illegible] się wyrodziły z Doskonałości dawnych Antecesso
rów naszych tak dalece: że tylko próżne ich Imiona
nosiemy, nakształt owych pustych, a pozornych [illegible]
[illegible] bardzo słodki z których [illegible] albo [illegible]
[illegible] wylecieć ale na Targ dopiero do Gdańska nie
[illegible] Uyrzałeś się [illegible] Załośna co
masz co wyprawić. [illegible] Ojczyzny Naszey, która ani Radyani
nieszczęśliwościach Ojczyzny Naszey, która ani Radyani
[illegible] rezolucyi, ani Cnoty dla ktorey mogłaby ią Pan
[illegible] salwować, do ratunku przybrać sobie niemoże.

Na Imię y zasługi Antecessorów pełno u nas Chluby,
[illegible] prezumpcyi, Emulacyi y Postpozycyi równości,
[illegible] Cnoty Imieniowi należącey naymnieyszey czasem
niedomacasię odrobiny, Publiczna Rzeczpospolita, ba y prywa
tna Przyiacielska potrzeba, z Kąd śmiechem [illegible]
owe adagium teraźnieyszego wieku zagęszczone w posie
[illegible] niach y [illegible] zeniach wyniosłe. Kto o urzędzie swoim
Magnificat, tak też silą się w Konkurencyach [illegible]
[illegible] o Miejsca, o Honory, o iakie extraordynaryine po
[illegible] uszanowania pretensyie, iakoby to wszystko Imieniowi
[illegible] służyć miało, w Cnocie, Zasługom, y chwale:
[illegible] przy [illegible] nie [illegible]. A oto wrócimy w Katuszach
miasta:

Miesiąc, uważamy y promień Słoneczny w Smrodzie, a przecież dla Wielkiego temu obrązu Swiatła, Jasnie Oświeconym nienazywamy paskudy. Poydzie Promień z swoim Słońcem obacz go bieg zwyczayny obroci, a pluga[stwo] żadney z niego się nabrawszy Assoty, smrodem na swoim mieyscu zostanie. Tak y ow Parentelicalo nie wzięwszy nic z siebie z Cnoty y Godności Antecessorow swoich, gnoyliem zawsze będzie, albo owym Babkiem, co to ni smierdzi, ni pachnie, a przecie pretenduie aby go za pomocą ... ważone y szacowano. Wiemy y bardzo dobrze mily Specyale: chociaż tak dumno nie wiadał o tym że twoy Dziad, Pradziad, Stryi, y tam inszy z ciała Przecie z używał Tytułu, Jasnie Wielmożnego, Jasnie Oświeconego, rożne Krzesła zasiadał, Buławy, Reżeci, y Laske nosili. Ale też y to wiemy, że na tych mieyscach wielka go z Cnot, przymiotow, y zasług, w Oyczyźnie Go dnosc należycie osadziła: Wiemy że na zaszczyt Wiary Swiętey, Wolności rowności Szlacheckiey, y Dobra pospolitego szczerze Krew swoie y substancyą szafował, Śnieżne ... y przeprawy oblewał, Woyska nieprzyiacielskie odważnie woiował, wiązał y znosił, chleba obficie y Ludzko nie żałował wszelkiey Przyiaciela dzielił się, y dogadzał potrzebie. Wiemy że go tak Woysko utytułowały y Rzeczy Jasnie na ały ... ciurał Tacyt: Ale też y to bardzo dobrze widziemy, że wszystkie aż do ostatniey Przymioty w tobie Panie wnuku ... zagasły, że życie twoie zasmrodzeta y zaśmiała gnieba nie cnot pamroku. Twoy przodek powiadasz nieprzyiaciół woiował w niewolą y z nich łupy obficie zabierał, Męzkim sercem w oblężeniach stawał: Ty Szlachte ... na wartach stawiasz, Żony y Corki ich w ... bierzesz

rzesz, sromocisz y paskudzisz: w Domach w cudowne sposoby czarbituiesz, Dobra Ich y Bogu poświęcone łupisz, plondruiesz, z okazyi na pierwszy głos Trąby bez serca, bez czoła uciekasz: Substancyi zacnie z... zostawion... by... ladaiako y niepoczciwie zażywasz, Burdelu, ... y wszelakiego nierządu pełnisz, Piiaka, Kostyra, ... Pieniactwo y obmierzły Kurwołai? a iescze Intulem ... Prawem ... sam się złego ... nad ... nadymasz, y iakiś między Ludźmi Dystyngwowany pokazuiesz. Wiemy bardzo dobrze co się tego w dawnych dziejach naczytamy że przodek twoy wszelaką na całe życie bez nay mnieyszego zakału słynął Reputacyą? Ale w tobie przemierzły zadlec, ledwie tyle znaydzie się humoru ile w nadętym y kilka ziarnek grochu napchanym Pęcherzem ... tania chałasu y grzmotu siła narobi niezdolnego szczura albo kota aż za dziesiątą popędzi granicę, a iak się go koniec szpilki dotchnie, zaraz owa nadętość y para gdzieś się z niego podzieie, a sam się w momencie w mizerny flak skurczy y obroci iako o nim symbolicznie napisano

Vidi ego vesicam modico turgescere flatu
Quae brevis sonuit quatuor impositis,
At puer unus acu pupugit, displosa repente
Vilis et abiecta sono flaccida detumuit.

Pigneto pożal się Boże? wszystko w Ludziach co bywało przed tym, tak dalece: że iuż nie samey rzeczy, ale człeczemu powołaniu, Rozumowi, cnocie y religiey ofiara należy: nie osobom w Honorach przez respekt Cnoty y Godności, ale Honorom w Osobach przez Appreensyą Potęgi, Oppressyi, Poniżenia y wszelakiey ogółem Krzywdy kłaniać się potrzeba, iako owym Bożkom, którzy lubo prostego drewna ...
proste

proste naczynie z iednego Issotu maią że iednak Figurę
z niego Appollina Jowisza, Merkuryusza ale z innych które
go uformowano, y że dobroć y niecnota przez niego gada
y czyni ledy głupia w Ludzkich części, to y odmieni Superstycya
Ży miłosz [illegible] czasy gada do Ludzi z Panegiryków, y Pane-
giryszów z Krzeseł [illegible] Katedr y z poświęconych Świę-
tey Ewangeli Ambon Oratorow wrożne, ale ledwo nie zo-
przyzwoite Sermone, Bo [illegible] sposoby. Tu Pater Patriae, Tu
Princeps Senatus, Te Divum conscripserat Honos, Te Pur-
pura sagis, Te Sancer & Toga deceti y tam daley aż się
na Żołądku Zwija. Z oto moy miły Pater nie Oyczyzny,
ale z Oyczyzny Oyciec dla ich Dziatek swoich, a często
w tych zepsowanych czasach, nie dla wszystkich swoich, w
różne przemysły, Przebiegi, Inwencye, y sposoby doi y skubie;
Aże terminem podłego iednego Szlachcica rzekę Kastruie
te miła, matczyne, aby iey y to na ostatek odiąć czymby się
potym rozmnożyć mogła. [illegible] moy Pater Patriae, po cudzych Oy-
czyznach, Kraiach y narodach spekuluiąc, a imieniem wolne-
go Syna, przez abominacyą Równości womituiąc, Rząd da-
wny y Prawo oyczyste taxuie, niszczy, mataczy, reformuie
y w niewolą Panowania przyiemną oczywiście y sekretnie
sposobi. A moy Pater Conscriptus nie tylko radzi ale się
y pisze na zdradę Oyczyzny, na Interess z publicznego pry-
watny, na mutacyą Status, na handel wolności, a prawie
iuż na samego na ostatek absoluta. A moy [illegible] iuratus
[illegible] ych y niepodległych Ustaw swoich, nie-
Bisior, ale [illegible] albo [illegible] Przeklestwem
Izraelskim na siebie y Radę swoię spływaiącą [illegible] Purpu-
rze noi. A moy Togatus w publicznym Polu iu, pry-
watne niezgody, dyssensye, Diffidencye, zamieszania,
kłutnie, zaboystwa do swego Awantażu, albo do Publi-
cznego

cznego sposobi y stworcuie upadku. A mey Sagalus we Krwi to-
wi, Smiercia Zycia z Woyny, Palace Pokoiu y Dwory buduie.
Pieniadze, Apparencye y dostatki gromadzi, pobratynstwa
z Nieprzyiacioly y rozne Interessa wyrabia y osaltyluie
Wioßy Stawie Swoiey, albo Trony potedze y Imag. nayumiła
wia y eryguie Zgoia Krolkiego Sagu y luxsi w Domu y Klez-
czach swoich, Kurtyna sztal druzbey zociągna y popra-
wie uwetuie: dlaczego radby y tak się wie wyrabia aby
strapiona Oyczyzna z stremi swoich z zamieszania y
nieszczesliwego odmętu nigdy niewychodziła w którym ry-
mogł ustawicznie aż po wszy bobrowac towie y pozytkowac
Jednym słowem zamiary pisać potrzeba co się ośmielay
przez podniesione Fortuna y Honorami osoby w tey
Rzeplitey dzieie. Ale na cóż y pisać? Kiedy rzecz sama wil
kościa nieszczęścia swoiego nietylko napełnia, ale prze-
niosła prywatne y publiczne oko Do rzeczy cos napisał
Poeta.

Czczę cię Nayblizszym stopniem Maiestatu
Na Przeswietnego Kameró Senatu
Bo niedla prostey Druzyny y cizby
Honori prawem masz przywiley izby

Czczę y was tyże Dostoinosci Krzesła
Bo rzecz przedniego Konsztu y Rzemiesła
z szczerego złota Galonem ubitem
I przednim wdziecznie axamitem

I was czczę takze dostoyne Purpury
Bo sta przewoz wass kosztuiez Gory
A więcey ieszcze w kolorze wysokim
Jedwab Tyrskim napoiony sokiem

Dopiero z was czczę swietni Purpuraci

Na strone

Na stronę Jmcie odrzuciwszy Bracie
Do procz że sami mamże życie się na nie
Przyamnie was miec chciało powołanie

Przez y zboiaźni muszę trzymać zapłę
Aby mnie ktory nie zdeptał iak żabkę
Za Gornym Stanie wyisowicz okiem
Stąpiac ażeby pod samym obłokiem

Zeszę bowiem wasze boię się pochy
w ktorey animusz sforcuiecie tęgi
I Humor stopniem wyniosły y chardy
Na uciśnienie niższych y dla wzgardy

Jeszcze bo się boię waszych Darmozioiow
Przy niedostępnych Drzwiach Bram y Pokoiow
Abym się naraz nienaraził z grzbietem
Albo od draba nie wziął w bok muszkietem

Albo zeby mi Hayduk niedał w zęby
Albo zaprawdę nieprzerzezał gęby
Albo przez wzgardę rownosci w chudobie
Na strony pięscia nie obito obie

Albo zeby mnie Zonek waszych wnieśli
Przez uciśnienie niewypchnęły z wioski
Sprawiedliwosci kiwaiac ias ludnie
Wprzod chudy zdechnie pies niż tłusty zchudnie

Albo zeby Jey naraz krwawy iłabi
z Kretesem wasi nieżni sdzyli Drabi
Ostatka częsci w wymyslnym okupie
w własney Szlacheckiey służaiac chatupie Albo zeby mi

Albo zeby mi, wziąwszy prym w faworze
J przystęp ucha, ktory zwał na Dworze
w Areszt do Keinsztein na pokute srogi
Lub do Ankony nie pokazał drogi

Albo kościelem skrytego Podkupnia
z gornego na tęp potrąciwszy stopnia
Koronie nie wziął y iak sobie życzył
własney fortuny sam nieodziedziczył

Albo zeby mnie przez skryte praktyki
Na domowy boy y Braterskie szyki
wyprowadziwszy w sztach nieosłabił
J z Domem całym niezniszczył, niezabił

Albo w Sąsiedztwie, tak zebym nie pisnął
Na krzywdę, wrożny sposob nieprzycisnął
Prawo w potędze swoiey maiąc za nic
J według woli zazywaiąc granic

Albo przywilejs swobod zniosłszy stany
Rożne Woyska, wymysły, Cięzary,
Nie pomiarkował z ubożuchnem Łanem
Droba chudoby urobiwszy Panem

Albo przez chciwa serca osłumine
Na mnie Urzedu nie zażył Danine
Nie uważaiąc przemierzły odrodek
Ze ia krwią własną zapłacił mnoj przodek

Albo zeby mi niecnotliwie przodu
Plnuiąc z Zoną niezrobił rozwodu

Po ulubioney wieprz wszeteczney Sierci
Macaiąc lescie Głowy mey y Smierci
Albo dorodney Corki niepoptatał
Albo za Chłopa przez gwałt niewyswatał
Z moiey fortuny na swą Kompaturę
Podłą służaiąc zgnosic Kreaturę

Albo żeby mi na Kłosa nienadał
Ze mnie na taczyt wolności nieprzedał
Kędy Włodarzem każe się bydz zaczem
Jako Kozem będę niedał mi Korbaczem

Albo żeby mnie dufaiąc w Dostatek
Kościoła za łup niewziął na ostatek
Pod strasznego: co się często zdarza
Pod Klucz na gnoy nieporwał Ołtarza

Rzekę bo się boię? y ktoż im podoła
Żeby mi złego niezrobili zgoła
Ktoż zebg? takze iest: a gdzie się podzieie?
Rzekę: bo się przez nich wszystko dobrze dzieie

Kiedy się mowię podzieie? że purpury Senatorskie wysokim cnoty godnosci Kolorem, a nie swoim Bisiorem, Krzesła sposobnością y doskonałością a nie złotemi szatkami y Axamitem, Senat wyborem y dystynkcyą a niepozorem Ludzi swoie wysoka cenę y szacunek maią; Kiedy się podzieie? że Panowie dla Chwalebnych y wysmienitych Akcyi swoich, a nie dla swietney y nieznośney innym Ludziom Kondycyi y Fortuny Poszanowanie, Miłości y predykament miec powinni; Aczci Uchoway Boże

Może nie do wszystkich ta remonstracya należy, bo między
wiela złemi y przewrotnemi osobami widzieć się też iako
we mgle daią Dobrzy Kawalerowie wielcy, y nieinteressowani Mężo:
wie, których czystemu, prostemu, niewinnemu a wspaniałemu
sercu Ach! gdyby Pan Bog ust y głosu pozwolił. Albo w Oyczy:
źnie swoiey byli nie zatrzymali z potaiemnemi wolności Apo:
stolskiey ścisłym żalem y łzami, spiewawszy nieco z animu
szu swoiego, dysponuiąc się do samego oney pogrzebu, Bra
wem ostateczney usługi nieszczęśliwym: Ale o tym niechay
tym czasem dosyć będzie. Podźmy niżey y obaczemy podaią
cy się oczom y uwadze z Stopnia swoiego stan Szlachecki.
Ten iaki bywał przedtym, y iaki być zawsze powinien, expliku
ie samo iego powołanie. Niech mi tu trochę ustąpią naiesz
ne Prezumpcya Urodzenia swoiego Imienia, które do dys
ponowania Prerogatywy Szlacheckiey dosyć być rozumie
Urodzić się z Rodziców Szlachty, y zażywać wolności
według urodzenia swoiego, albo poważaiąc w sobie Jedność
[illegible] Konoru z Antecessorow swoich, przez wiel
ko[illegible] Substancyi y Kondycyi, ozna[illegible] się, y goniąc pod Ko
[illegible]ość Szlachectwa Imieniem Szlachcic niesłusznie, ia
[illegible] Szlachcic nazwiskiem, Kto się sprawiedliwie irrituie
w tosie wszelkie iakies pasyie y obmierzłe mu. Iest to bo
wiem błąd wielki, y gruba niesław[illegible] kondycya życ
według rozumienia pierwszego, podło, y niecnotliwie, nie
[illegible] się Akcyami do tak wysokiey Stanu prerogat
tywy, albo nad nią imaginować y pretendować Stopień
wyższy, kiedy go rowność w sobie Szlachectwa, przez Na
turalne Stanow Rzeplitey ułożenie niepozwala w Bli
szcze. Stopień to bowiem iest w sobie Naywyższy na
[illegible]kory własne, albo Antecessorow w Oyczyznie zasługi

Zwigaią

dźwigała y promowała a nic łatwo osadzała Ludzi: mowię nayżyższy: bo iako do Senatu, który względem Rowności Starszy a względem stopnia Senatorskiego Wyższi Bracia Zasiadaią tak y do samego Tronu na Nayżyższe mieysce wstęp instaw choć nieprzez Senat Drogą iedną ko dyspozycyi y ordynacyi. A ta iuż sobie choćcie iak chcecie stawiaycie z Gory za światłem Tytułow swoich Jaśnie Oświeceni Xiążęta, Xazi ale nam stopnia rowności nie odeymuycie Tytuł bowiem wasz iest nieiaki Stroy y Złotem świetny Przybior, ale Ciałem żywym iest Szlachectwo … Miarkuiecie zatym iak rozumiecie Cenę w sobie … Ja kiedy uważam Symetryą Rzeplitey naszey widzę że ią wziętą, iako wielkiem niższa oddawney Rzeczypospolitey Rzymskiey, która stany pomiarkowane upro… porcyonowały a Prawa Filozofow pod Rząd sprawiedliwy y życie sposobieniu korrespondujące zordynowały. Tam iako w wielkiey Konsyderacyi y prerogatywach był Stan Szlachecki, Rożni Rzymscy piszą Historykowie, nigdzie zaś nie czytam aby tam ten nad nasz Polski miał Godności y predykamentu więcey: Tako bowiem tu do wszelkich Honorow sposobność y zasługi Urodzeniu przypisane dysponuią Szlachcica, tak y tam iednakowo dysponowały ale iakiemi prawami y Zaliczną nieiako Rzeczą ten Stan sobie opisali y obwarowali Rzymianie słuchaycie

Verus eques a minime simulatus non sit superbus, Malitiosus, Furibundus, Zelosus, Timidus, Impunes, Tenax, Mendax Blasphemus, Deses in summa non calcari, Aureo, sed vita integritate glorietur.

ci Naprzod pod prawem Rowny y sutonnosci mieć szlacheckie powołanie chcieli

Verus eques n̄ sit superbus

Gdzie bowiem pod stryczkiem Równosci z urodzenia idziemy wszyscy? tym się ieden nad drugiego przez [illegible] [illegible] y iawną prezumpcyą piąc y gurować powinien. Emulacya w cnotliwych Akcyach iedyni Każdemu [illegible] [illegible] w rownosci: Pycha zas na cel wzgardy y obelgi wiedzie y wyprowadza Ludzi; Rad wiem nacoś się [illegible] okiem y fantazyą gurować, albo przenosić inszych, [illegible] ły pod nogami niebespieczenstwo zawsze, ieżeli [illegible] [illegible] y parowu rozdrażnisz malum bene positum, że ie [illegible] Każdy doydzie y obmierzi łatwo. Co za Korzyść porwać pod Niebo! kiedy wymiot twoy w oko albo w gębę wracać się nazad: Dmuchay iak chcesz odymay się y sapay, tym Armaty nie nabiiesz nikomu nie zaszkodzisz sobie niepomożesz: ten bowiem humor twoy przez py[illegible] sna Imaginacya nadęty, lekki wiatr poruszy y do żadna Kłoacie przytrzei a pokory y submissyi Cnota, im się niżey do nogi bierze, tym się wyżey w iercach [illegible] [illegible] y respektach znayduie. Pytam się przecie dla czego się tak bardzo odymasz, o sobie patrzysz, z[illegible] [illegible] stąpasz, y [illegible] inszych depcesz y potrącasz? [illegible] dla tego żeś dorodny a serce w sobie niedorodne, [illegible] nota [illegible] to niecracyai ... tey wielkości a nie [illegible] [illegible] miara pretendować powinna y [illegible] [illegible] iest na wzroście dosyć mały Karafiale, a przecie [illegible] żadeli nogi parza y okładaią bay pagorków do rodnieyszych

[illegible]em y wstrętem bywały. Ani to Panience szkodziło, cho-
ciała mówić, okiem sztafirować, stroić się, pieszczoty y
[illegible] stawiać jak zdrowie opowiadać, trzeźwo się trzymać y
[illegible] nie miała, bo inszy przedtym był serca [illegible]
[illegible] w Dziewkach y Mężczyznach, nie tak urodę jak cnotę,
nie tak posag jak wychowanie y ćwiczenie, nie tak wytwor-
ne maniery, jak dobre obyczaje, nie tak niechaywosze jak sta-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wano y wysługiwano w pomoc y
to wszystko w życiu. [illegible] tego też Pan Bóg stanowi Małżeń-
skie mu szczęście przed tym y łaskawie assistował, tak daleće, że
kto [illegible] żonę wziął w Dom, Błogosławieństwo zażywał
jej też nauczenia serca trzymał w słodkiemi ukontentowania
aż do ostatniego życia rozgraniczenia. Nie tak, nie tak [illegible] albo
teraz widziemy: czego się y niektórzy trawią w sobie jako [illegible]
[illegible] przyrodzony ogień słusznie obwinimy. [illegible]
[illegible] niegdy [illegible] y w pożyciu Kanarowy stan [illegible]
przetransformował się w srożeliby, śmiertelny, y [illegible]
[illegible] wieństwie zmienione w Niewolniczy [illegible]
[illegible] w Łaźnie [illegible] w Stadła, Małżeństwo w [illegible]
[illegible], ukontentowanie w [illegible] kochanie [illegible]
[illegible] w Polepieństwo, y tam daley: Czego Ko-
ściół Święty z pod ścisłey Konfessionalney pieczęci wyjawić
nie może y nie pozwala: A [illegible] nie jest, y być niema [illegible]
[illegible]. Kiedy nie z Daru Ducha Przenayświętszego, wysłu-
żoney [illegible] nie z czystey Miłości y Inklinacyi,
ale z Interessu, z nieuwagi y impetów Lubieżnych pocho-
dzą, wychodzi [illegible] nieważony na przykra [illegible]-
ne na Piekielne [illegible] y narzekanie. Jako nie jest śmier-
telny? Kiedy nie przez ukontentowanie y [illegible] grzeszliwe
[illegible] śmierci raczey a nie życia w nim sobie Małżon-
kowie [illegible], Kiedy w zagęszczonych [illegible] wywołnie y
wytrwarle

[illegible] Rozwodach separacyach y nie [illegible] od [illegible] mar
twie y obumiera. Jako się est powiedział, Kiedy y przez
nie [illegible] Małżeńskiego, wszystkie niewinne kłótnie, kłopo
ty, y swary, każdy w Nim sieba Kawałek Gorzałki, [illegible]
[illegible] Miłosny obsypał Zaraz przekleństwa. [illegible] ały
Kiedy w nim naywiększe posagi, [illegible] y [illegible]
y Fortuny, ogulnie z pożycia y zażycia [illegible]
kowanie rozmnoże y przeważa. Jako nie est niewch
niezgo? Kiedy Żona narowem sadzałkiem, przeciwko
mu opiniatury, grubiańskiemu traktowaniu wsze
lkiey Fantazyi y [illegible] Męża swoiego; Mąż w
Zaiemnie nieutrzymałey [illegible] wymyślney
[illegible] zbytecznym [illegible] Zaco
wney modzie, y manierze nieprzełomanemu uporow
y złości Małżonki swoiey, poddać się cierpliwie y zmy
ślnie musiał maiąc życie y zdrowie na dyskrecyi
przysiężonego przyiaciela swoiego. Niepodobasz się
w Łóżku, gotuy się na Mary za nic twoie neywybor
nieysze przymioty, ieżeli masz Curtum Visum, albo
raczey usum w Małżeństwie. [illegible] rozwiedzie [illegible]
wszy wiedzie Arszeniku [illegible] albo przenaie [illegible]
wa [illegible] w Stadach [illegible] poprzysiężoney nie [illegible]
[illegible] w Państwach obopolna [illegible] y Kontrakty
[illegible] Rublike y nie [illegible] uslu
w Szlacheckich swawolna [illegible] y [illegible]
napo[illegible] zbytek w Inszych niedostatek y [illegible]
wszystkich bezbożna rozpusta, w gustach brakowa
nie, nie kara, y bestyalskie. Jako w Stadzech życie całe
Zniesło, w ieden żart tak strasznej obligacyi [illegible]
ment przemieniwszy. Ale przez Bog: [illegible]

y [illegible] [illegible] mieć chce y rozkazuie? prawda: ale
kiedyż iest miecz [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ustawy [illegible] [illegible] y żeka co go żatyle y [illegible]
[illegible] Prawa y [illegible] przeciwko [illegible] ale [illegible]
[illegible] prawa, co z cżasy niemasz na [illegible] [illegible]
[illegible] straszny grzech y Kryminał poszedł bespiecznie w [illegible]
y [illegible] życia galantomia y Polityki, Za nim [illegible] [illegible]
[illegible] utrapienia w Oyczyznę weszło, w tych zdesperowane [illegible]
[illegible] zguba ocżywista. A iakoż w słuszney sprawiedliwości
Boskiey być inaczey może? Kiedy złey swawoli wszelkiey tym [illegible]
się gniewem y pochodzą insze bezbożnosci y występki [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] syn nie pewny Oycu w Synu pewna
nie miłosc, w niemiłosci wzgarda y nieuszanowanie, w wzgardzie
nieprzystoyny Impet. Impecie Kryminalny postępek, w postępku
[illegible] [illegible] [illegible], w tym zgorszenie w zgorszeniu
mnostwo [illegible] Oyc niepostuszkego [illegible] nało
[illegible] Potomstwa. w potomstwie grzech y [illegible] Rodzicielska
nieme [illegible] y powszechne ukaranie: Przed tym Syn
[illegible] ochocie y miłosci zebrał pracował y robił na Oyca,
zakładaiąc niezdolne w starosci lata, y [illegible]: [illegible]
[illegible] [illegible] Dzieci życie ich, własnego ustępuiąc [illegible]
[illegible] [illegible] w własnym potomstwie [illegible]
[illegible] [illegible] bezbożny y nieposłuszny [illegible]
[illegible] y [illegible] Rodzicielskiey nie lubi zwierzchnosci y wła
[illegible] [illegible], smierci [illegible] Fortuny ich y [illegible]
władztwa swoiego pragnie: w takowych że narowach y [illegible]
[illegible] [illegible] nierobnie, [illegible] Ma siebie [illegible] [illegible]
[illegible] Ma [illegible]: miłosc y [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] niepodobna: a raczey [illegible]. [illegible] Pan [illegible]
[illegible] Panu [illegible], albo [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Pan Woiewodzie Panu Kasztellanowi [illegible]
[illegible] [illegible] Oycow nieswoich mieli [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], y Komplexyę. A zatym grzech [illegible]

[illegible]żnia niewinny: Może Pan Syn Pana Ojca do czupry-
nie szłubnąć w grzechu y skruszić swoiey oblubienicy o Krzy-
y: jako się to ziemi czasy przytrafia może y Syn [illegible]
bez Prawa wyjedziedziaży [illegible] bez [illegible]
[illegible] powinno, [illegible] się dzieie bez rozmnienia y Boga.

O! Miłe Słońce [illegible] zawilony
Którey że Wiara żadnej [illegible]
Swoiebie [illegible] y [illegible]
Nie ma granicy affekt pociągany
Postronna serca ciągnie pieszczota
Nie za przysięgą, chodzi za ochotą
Gdzie mocniey stoi pochop do miłości
Tam serce obcy, niżeli swoy gości

Darmo umizgiem y ukrocym w ustach
Gorącym wierzysz: zdrada w takich gustach
[illegible] silniey, gdzie zatem zadkiem
Wierność smutnieysza, [illegible] ukradkiem

[illegible] sztuczka pomoc twoiey powinności
Na swoie sztuki ma swe subtelności
Przez ten czas gdy ci nie do żony nie wadzi
Bezpieczniey zawsze swoy z którym przyprowadzi.

Do czegoż dowcip stacie [illegible]
[illegible] zwyczay zdrady nie rozumiesz
[illegible] Trzyma [illegible]
[illegible] insze krzesiwem
Gdy po iskrach nie dondziesz Fortelu
Trzebaby z [illegible] celu

Ktorey

Ktorey, atleby niebyła w przeszkodzie
Wielka ostrożność bywa na odwodzie

Że ci wąs muska, y łagodnie iska
Nie wrzeszcze inszy rozumiesz niezyska?
U ciebie cudem iest: u nas niedziwem.
Dzym wrzeciono zabawne prządziwem:

Takiey podobno na pasma kądzieli
Albo na sztuki twoy kręcel niedzieli,
Iey, y tego pewnie nie ubędzie
Boć lecz kto przy nim źniey sobie uprzędzie

Chwalemy sztukę godną Matematyi
Ktora w Leżniey iest bez Zelotyi,
Byle subtelnie, nie podawszy szlaku
Wolno y ukrasć, wolno urwać zmału

A Wszędy to nie rodał iest Rodzaiu Księga,
Stary na niego Zakon nie przysięga:
Młodych wersya powiada, przysłowi:
Pomoc słabemu. Kiedy w piśmie stoi:

Prawo Naturze dała Polityka
Szanować, głaskać y omownie Bzdyka,
A młodzych, ktorzy cogodzaią może
Godząc się słusznie chęciom y wygodzie

Ze srokesz gnieździe, a nie wrzeto Zeraycą
Wisi kukułka, że tam sadzi iayca,
Kiedy ptaszętko do woli y śmiało
Własne sadowi, y wysiadać miało.

Ini

Ani to zwykłey przez szkadła utracie
Że dwoch na iednym prawie warsztacie
Obadwa korzyść w swoiey maią porze
Ten co, futnie, y co gnypem porze

Za coż Kościelney dogadzać by życzyć się
Kiedy bliźniemu przez to nie ubędzie:
Że iak wystarcza w Przywileiu Boże
Trzeci dyskretnie użytkić się może

Niechay Błażeński skrupuł w siebie bierze
Kto staroświeckiey służy Manierze.
Alboż dla bestyie ta, a nie dla Człeka?
Przyszła też moda przez Morza z daleka

I Żonie wolno: y Mężowi wzaiem
Ile kiedy gust wietrzcie zwyczaiem,
Dobrawić sobie słusznym Prawem radu,
Tod Lochubia, y od Lepa smaku.

Zawsze smaczniejszy minawszy swoy stawek
Z cudzych kich Karaś, albo Karp sadzawek,
Z własnych choć słuszność tępca nie tak s[illegible]
Zda się: że trąci wodą albo błotem

A za coż Łowić ustawicznie w takiem m..?
Kiedy gdzie indziey wolno: z Tłukiem z Sakiem,
Dziwiak! mówiąc ze swoiey Życie,
Kto więc cudzego mogąc, nie [illegible]

[illegible] mawoczenie ta iest teraz Życia Reguta y Maniera; nie to co się godzi ale raczey co się bywa w usilnym prągnieniu y zażywaniu: Z a tego też skutki tego nieszczęśliwe [illegible] chodzą y widziemy, a często niesłusznie żałuiemy, że tak owa [illegible] wyszedszy z [illegible] Katnego wychowania y powodzenia, albo do [illegible] na wszelkie Passye y obroty w Dom męża przy [illegible]: że z Zaiącami po Ogrodach, Kapustach, y Jarzynach inszych [illegible] swoie wylega, po grzędach z Kurami wysiada, albo po [illegible] [illegible] skrytych mieysach, Ustroniach y [illegible], Fantazyi y niezno[s]nych [illegible] [illegible] Grzmotem, Plag y nie[illegible] [illegible]spolenstwa swoiego chroni się y uchodzi. Albo że on w [illegible] [illegible] Błogosławieństwa Boskiego y szczęśliwego powodzenia nie uznawa, ustawicznie [illegible] w Pracy y Substancyi Ka[illegible] [illegible] w Honorze y reputacyi niszczeie, Kryski y paragrafy [illegible] na [illegible] z Żony z Przyiaciel y z Pokrewnych [illegible] nie [illegible] w [illegible] Parszcie, [illegible] y [illegible] [illegible] [illegible] winny, nieustanne [illegible] [illegible] w Małżeństwie: [illegible] gwalt, [illegible] [illegible] y [illegible] w [illegible] wiary krzywda, słusznym Boskiey [illegible]mentu obelga, y [illegible] [illegible] [illegible] Rygorem y [illegible]aranieem.

Stan Duchowny

[illegible] się [illegible] Swięta drog Ludzkich Przewodnic[illegible] [illegible] Zrenicę, sama na Lichtarzu Pochodnią [illegible] [illegible] y [illegible] Kawaler [illegible] Gurażio? Kiedy iest [illegible] [illegible] walny [illegible] y Sumnienia Tyranie? głos [illegible] [illegible] y w [illegible] Chrystusowym [illegible] [illegible] [illegible] y [illegible] [illegible]? Albo znalazszy iako y [illegible] [illegible]. Cubaa [illegible] [illegible] [illegible] y Submissya [illegible] się na kolanach do ciebie Stanie Chrystusowo Kapłański? [illegible] [illegible] Duchowienstwo. Niechay mi ustąpią y [illegible] [illegible] accessus łatwe w Zażyciu, trudne w Lnoz[illegible]

Przytomności Wasze: bo mnie nie pretensya żal [illegible] ani
[illegible]ała y zawziętość uchowaj B[oże] [illegible], ale też z pokusy
[pr]owadzi: Nie ia: nie miejsce za złe, kwestya mowa na plac
was wyprowadziła: Bo gdy mi się spytać należało, czemu
w tych zbytkach y swawolach znajdujecie się [illegible] pomnaża, [illegible]
[illegible] przestawa[ć] [illegible], przysięgaw [illegible] y [illegible]
potrzeba kazała: bo nie ma swoiey do dobrego pobudki
przykładu y przewodni. Ale czemu nie ma? by tam się
Inwencji: Odpowie zaraz Powołanie Wasze: Tym czasem po-
kornie proszę wierzcie, że nic o was mówić nie mia-
łem y nie śmiałem: inaczey ustąpiliby ważniejsi miejsca
wszyscy, o których się przed wami mówiło, bo was charakter
[illegible] wysoko z Monarchami kładzie. Ta y nad tych prze-
[illegible] powołanie wasze, iaka godność
[illegible]: Takie iest tedy powołanie wasze iako Chrystusowe
[illegible] iak się ma sprawować Namiestnictwo Chrystusowe
dzieje macie wiadomości z Korrespondencyi świętego Augusty-
na, Hieronima, y inszych wielu Mężów y przełożonych du-
chownych [illegible] To wszystko dla siebie czytam, y [illegible]
[illegible] uważam. O mój Boże! przez śmiertelne [illegible]
Natury Ludzkiey życia swoiego dowolu? złożyłeś godność
Chrystusowstwa swoiego, y włożyłeś na człowieka, mizerne-
go [illegible] Twoiego na sobie nigdy niegodnego: y byłam [illegible]
Ale czego to uczyniłeś? Oto żeby ten człowiek [illegible]
[illegible] godność na sobie osadzoney na miejscu Chrystusowym
[illegible], iako Bóg na świecie dla Dusz krwią Przenaydroższą o-
kupionych Życie nayprzednieysze? Nayświętsze y nay-
[illegible]nieysze? Ach straszliwa rzecz y niebespieczeństwa peł-
[illegible] iako, y dla kogoż obligacya? Oto mi się odpowiecie iza-
[illegible] się z człowiekiem [illegible] ułomności y sprosności
swoich, z Bogiem y nad Boga [illegible] presumpcyi w Pa-
raliterze swego wyśmiewali w kocie? albo raczey kapłani
Rzeczona Wasze iest potępienia godne, że [illegible] nie [illegible]

Aniołem, żyć musi iako człowiek, który iako Ksiądz żyć zawsze po-
winien: ze muż z światem nie żyie cię do Końca Swięte stan [illegible]
[illegible] testament. Duchowieństwo? który do tych czas wasze życie
[illegible] modelusz życia Duchownego powołanie: Podobności któ-
Naturę [illegible] który [illegible] nie mieli y nie czuli? [illegible]
[illegible] y krewkości po Anielsku, w pracach, w usilnościach,
[illegible] więy po Bosku życie swoie prowadzić mo-
[illegible] wami. Niebieskiemi [illegible] was Litanie y Regestra
[illegible] to Tysiące układaia niedoścignione Historye y Dzie-
[illegible] rachował y [illegible] niewyczerpana [illegible] y [illegible] Swięte: Toć
nie iest Natury Cudem żyć powaszemu, Kapłanowi Boskiemu
według Augustyna. Obluerint [illegible], Quare non Tu, [illegible]
[illegible] dostała [illegible] [illegible] ku [illegible]
[illegible] swoie niebo, [illegible]
[illegible] Obelzi, Męczeń, [illegible] y [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] wszelakie, Doleżliwości y persekucye [illegible]
[illegible] poczymowali, y znosili cierpliwie, które serca [illegible]
[illegible] Męczeńskiey gorzały y pałały, że ich Mate-
[illegible] elementa utemperował y [illegible] nie wydo-
[illegible] tych siebie [illegible] [illegible]
[illegible] bywać y znośnieyszy [illegible]
[illegible] niżeli iako własne, [illegible] y ukontento-
[illegible] dostała owa żywa Wiara y Kontem-
wanie tego: [illegible] w Tworzeniu Ciała Boskiego, w po-
[illegible] Przywileiu swoiego w Tworzeniu Ciała Boskiego, w po-
[illegible] y [illegible] w Dyspensowaniu Skarbów
[illegible] w Używaniu Namiestnictwa [illegible]
[illegible] moc y [illegible] y podziwy [illegible]
[illegible] oczy, tempiał wzrok, martwiał [illegible] słabiały
zmysły, ustawały siły, Kowiało serce, [illegible] cały [illegible]
powiat od siebie: Gdzie Bóg w wielkiey ystocie swoiey w peł-
ności [illegible] y attrybutow, zawdzięczaiąc owę Intencyą [illegible]
y [illegible]

y czynienia [illegible]anskiego, explikowal mi Konseleracyi, iże
w Prezentowaniu się na Świecie Kształtem Różanej Matki
Tworcy swoiemu: Komu się dostała owa Chwaly Boskiey Gorliwośc
y Promocya? Gdzie wszystkie myśli, Starania, Prace, [illegible]
[illegible], Dni, Nocy y Momenta, w te tylko same usilowania wcho
dzily, aby Wiara Święta pomnożenie miała, Nauka y Ewan
gelia Chrystusowa, przez Dzielne Skutki swoie nieusta=
wała, Imie Zbawiciela w Ustach prawowiernych ustawicznie
brzmiało, Kościoł y Zgromadzenie Jego w Ozdobach swoich so
[illegible] się, Okręty [illegible] Krzyże [illegible] w Pu
[illegible] obłaconych niegdyś Obliczya Pasterska [illegible]
der Kapłaństwa [illegible] wołanie we wszystkich [illegible]
[illegible] Komu się dostała owa w przepowiadaniu Słowa Boskiego
[illegible] ochota y pilność, owo w strofowaniu y utwierdzeniu sumienia moc, y żarliwość w pociąganiu do słuchu, sprawiedliwość
w utrzymaniu przy stanie Łaski Boskiey doskonałość. Gdzie nie
tylko tysiące Ludzi do poprawy Życia, do prawdziwey pokuty, do
uznania wiary y Boga z błędów swoich przychodziły, w Państwach,
prowincyach, y Królestwach Całych, Kościoł Święty [illegible]
niały, ale nierozumne nawet Bestye, Ryby, ptaszęta, y nie ży
we głazy y Kamienie mocnauki Męzów pobożnych y świąto
bliwych Kapłanow w sobie czuły y uznawały: Komu się dostała
owa głęboka pokora, Anielska czystość, w [illegible] Świą
[illegible] ścisłość, Życia przykład, Ciała umartwienie [illegible]
[illegible] y [illegible], Zmysłów umartwienie, w [illegible]
[illegible] y milość doskonałości wszystkiey, [illegible] prawa,
w powinności czynienie, Zgoła we wszystkim prawdziwe
[illegible] Duchowien [illegible]
[illegible] Życiem [illegible]
[illegible] Stanowi [illegible] naysłuszniey [illegible]
[illegible] stworzenia: gdzie się wrażliwe sumnienia z [illegible]
[illegible] prawowie moich, z [illegible] [illegible]
[illegible] nie ta[illegible] się [illegible]

dla bestye zanite Ÿnupy, w Jaskinie, o cieżary, y ząsy, między
bestye y Zwierzęta chronił y Nocą a nie świattła chtętliwie, a [illegible]
[illegible]: Gdzie tak to oba były w [illegible] miecz [illegible]
[illegible] stanie y straszliwego wołania własnego, aby trzech nay
[illegible] pogorszenia nie miało: Gdzie dnie y nocy na Modli
twach y Kontemplacyach trawiąc, tak w Łasce Boskiey ustawali,
Że ich albo pospolitey potrzebie nigdy się odmienić nie mogła, Gdzie
przez posłuszeństwo Zwierzchności, albo powinności swoiey,
przez posłuszeństwo Zwierzchności, albo powinności swoiey,
[illegible] y niepodobne rzeczy zmagali y czynili; nie Ÿnosne
[illegible] y niepodobne rzeczy zmagali y czynili; nie Ÿnosne
Krzywdy, trzy liwe [illegible], przeszkadzania y dolegliwości [illegible]
cukier [illegible] [illegible] uznania ich ustawicznym [illegible]
niem [illegible] y [illegible] nasycić się nie mogli: Gdzie raz [illegible]
[illegible] do [illegible] swoiego, żadney przeciwności jego nie
przepuszczali, ale dziecię że sam może być z [illegible] [illegible]
szczerości, wolności y miłości Bliźniego: Gdzie [illegible] smro
[illegible] [illegible] y [illegible] usta, nos, oko, y ucho, przez [illegible]
[illegible] [illegible] trupiemy y grobowy, przez opa
[illegible], przez [illegible] y [illegible], przez sono. Żyli
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ochotniey y przyiemniey, aniżeli wobfitowali w szczęściu; gdzie
[illegible] w zgromadzeniach swoich, wspolne [illegible]
[illegible] przez miłość Zakonną miewali, światem y [illegible]
y [illegible] przez miłość Zakonną miewali, światem y [illegible]
[illegible] Jego, iako szczęśliwa Zazdrośliwa gardzili: Na przeciw
[illegible] Jego, iako szczęśliwa Zazdrośliwa gardzili: Na przeciw
[illegible] y [illegible] Zakonnych usilną applikacyą [illegible]
y [illegible], iako [illegible] studzy wysługiwali się y wyrabiali
[illegible] swoim bardziey niżeli potrzebie y życiu
[illegible] Zgoła niewedług [illegible] samego [illegible]
[illegible] y [illegible] na ostro y [illegible], ale wcześniey [illegible]
[illegible] y [illegible], pokornie, czysto, nabożnie, [illegible]
[illegible], [illegible], szczerze, [illegible] mężnie, [illegible]
[illegible] w [illegible] y należycie [illegible] swoie prowadzili; gdzie
[illegible] się [illegible] wcześniey wokacyi swoiey, a [illegible]

go zawsze y we wszystkim naśladowali [illegible] tegoż przenay-
świętszego oryginału istotnemi obrazami y wyrażeniem żyli.
Pan Bóg bowiem wszystkich na siebie naturę [illegible] nie [illegible]
do przyięcia innego nasze na świecie nie [illegible] mając do [illegible]
dla przykładu y perfekcyonowania duchownego [illegible]
wyśmienitego w szelkiey umieiętności, nauki [illegible]
ra, ktory trzymaiąc in medio sua, wysokiey Theologii, [illegible]
y wszystkich inszych scyencyi z niedniesz [illegible] nie
[illegible] o Sakramentarzy jako sposobniesz [illegible] może [illegible]
y akkomoduie [illegible] [illegible] albo [illegible]
[illegible] mowali [illegible] nasze doskonałe [illegible]
[illegible] Pańskiey wszystkiego [illegible] dla zasług swo-
ich

Elenchus
Contentorum in hoc Libro Miscellanearum

Poezye Postu Swiętego.

Zamykaiące w sobie Epigrammata ô Męce Panskiey

Według textu nowego Testamentu ktorym przydany iest Ecclesiastes z ksiąg Salamonowych. na wiersz Polski przełożony

Ad. M. D. G. B. V. M. OO. SS. Hon.

Cantabo et Psalmum dicam Domino. Psal. 26.

Anno Dni 1720. Die 22 Marty

Nie nowiny. nie mogiły. ani Illiackie
Spiewac myslę. pozary. nie dumy Sarmackie.
Ani Swiedzkiey miłosci, tykac się płomięnia
Nieczystym piorem bedę. albo iey imięnia
I choc by co niedbali, opuscili wierzcze.
Ja przydawać niebędę. y opuszczę ieszcze.
Niesmiey mi więcey mura. Swieckim rymem ucha
Nadymac, niekuś piora bo cię nieusłucha
Wy zmyslone Boginie. Wy uszeteczne Bogi
Precz. zmysli wam przeciwney, uciekay cię w Nogi

Nakotek Lutnio Swiecka do Złota fuiary
Więcey nawas nie spoyzre nawet y przez spary
Zbawiciel moy Apollo, Krzyz moy Parnass będzie.
I Cedron za Helikon, słodki wyznam wszędzie
Ciernie wolę niz Laury: Nie zal dla korony
Niebieskiey, na czás zglowy, zdiąc Wieniec zielony
W stup gordzie, włoczniq wrany, odmiznie Kamoeny
I muzy wtrzy Maryę, Miłość Magdaleny.
Załoty moie będą: ani całowania.
Przepomnisi ale tego, co dla poimania.
Pana Iudasz wściekłemi, oprawowat usty.
To Będą me amory, to me wierszcze gusty.
Ty Panie! coś na Krzyzu. raczyt do Karowáć
Tey miłości; Ktorey ia śmiem tu opisowáć
Przebacz Ustom niegodnym, doday myslom Weny.
Abyc z Skruchą te proste. zalecity threny.
Wynieś serce Pegazie, y ty Helikonie
Przemięn wetzy strumięnie, niechay mysl wnich tonie
Więm zec nic z mych słow Panie, sławy nie przybędzie
Bo usta są niegodne: spraw niech pioro będzie.

Hosanna in Excelsis.

Benedictus qui venit. &c.

Kto słyszat aby kto miat kiedy tryumfowáć
Przed Zwycięstem, niewiedząc iesli ma zwoiowáć.
Aty Panie do Miasta wiezdzasz ztryumfami.
Zabiegáć z Zwycięskiemi, wszelki lud Palmami,
Chociesz ieszcze Stworzenia, nie Odkupit swego.
Ani Smierci, ni piekta Zwycięzyt ciemnego

O Zwycięsco Niebieski! O Wszechmocny Panie, y Boze.
Insza rzecz Człowiekowi: co niewi co moze.
Zwyciężyć czyli przegrać! Zwycięstwa nietrzeba.
Poprzedzac mu tryumfem, bogo czeka z Nieba.
Aletyś coś przejrzeniem. wprzod wygrał niz męstwem.
Mogłeś śmiele tryumfy. począć przed Zwycięstwem.
Lachrymis cæpit rigare pedes ejus.
Et capillis Capitis Sui tergebat &c.
Cleopatra tak się w swym Antonim kochała.
Że mu wypić naydroszy Perłę z Skarbu dała
Magdaleno tyś więcey Panu uczyniła
Gdyś Nogi iego Swięte Łzy twemi Skropiła.
Ty ter Boska miłości. ach Niebieska cnoto!
Wolisz iey łzy niz Perły. y włosy niz Złoto.
Capillis Capitis Sui tergebat. &.
Wielkie cnoty dwoch włosow odmienne od Niebie
Samsona, y Maryey, choc wroznej potrzebie
Tamten mocą swych włosow złamał Lwa Ziemskiego
Ta włosami ziednała. Boga Stworcę Swego
I niedziw ze ta więcey niz tamten wskorała.
Bo z Niebieskiem Barankiem nie Lwem Sprawę miała.
Lachrymis cæpit lavare pedes. ejus &c.
Marya u Nog Panskich leie ter Strumienie
Jemu Nogi umywa, â Sobie Sumnienie.
A Chrystus miłosierdzia morze nieprzebrane
Za dar wdzięczny przyimuie rzeki złez wylane.

I niedziw, Jesliś Panie, morzem tasleś w Niebie
Ze się rzeki miłości, zlewaią do Ciebie.

Na toz.

Morze ztez rzeki, pełnych Marya gotuie
Za kąpiel Chrystusowy, y tym pokazuie
Ze Chrystus pewnie Słońcem, kiedy pragnie morza
Aby wniem przy zachodzie utopił swe zorza.

Cæpit lavare pedes Discipulorum &c.

Niech mi się godzi Boze, miec tyle swiatłosci,
Abym rzekł zem wtym zwątpił, o twey Wszechmocści,
Zebys mogł bydz naynizszym, będą Wiecznym Panem
Bogiem Stworcą y Krolem Naywyzszym Kapłanem
Teraz gdy Cię schylonym, widzę przed Vczniami.
A ty nogi ich myiesz Swiętemi ręcami,
Czegosz Panie niemozesz czynic z Swiatem całym
Gdy sam będąc Naywiększym, mogłes się stac małym.

Domine tu mihi lavas pedes. &c.

Przeciwne dwoch Symonow słyszę zadziwienia
Ten się Panu dziwuie, aten Magdalenie.
Ze Nogi myie Panu, gani trędowaty.
A Piotr się zas zdumiewa, ze Pan Krol bogaty,
Ziemie y Nieba Stworca chce myc Nogi iego.
Ten się słuszniey dziwuie, ten zas nie ma czego.
Nie dziw, ze się grzesznica, Vniza Krolowi
To dziw ze Bog umywa. Nogi grzesznikowi.

Accipite & manducate. hoc est.
Corpus meum &c.

#

Domyślam się moy Panie, coli za przyczyna
Żeś się zawarł w Osobie y chleba y Wina
Ciągnąłeś naypierwod Niebem! Człowieka do siebie
Ale on ach! Szalony niechciał iść do Ciebie
Więc zażywasz fortelu. O! dziwna miłości
O Oycowska Dobroci, o Boska mądrości,
Wiedząc że Człek chleb woli mniey myśli o Niebie
Ty chcąc mieszkać w Człowieku zakryteś się w Chlebie,

Recubuit Super Pectus ejus &c.

Słonce Chrystus Przedwieczne, którego promiennie
Oświeca Wiarą łaską serca. y Sumnienie
Że bliskie śmiertelnego zostaie zachodu.
Nie potrzeba lepszego iako ten, dowodu,
Że iuż Jan się położył: bo wie że się godzi,
Odpoczywać każdemu gdy słonce zachodzi.

Exiuit in Montem Oliueti &c.

W potop była Oliwa znakiem dokonczenia
Niebieskiey Surowości, Boskiego zemszczenia
Oliwa przed Zbawieniem więcey dokazuie obiecuie
W Ogroycu, bo Zbawienie swiatu prorokuie
Daleko ta sławieysza, aniż tamta była.
Tamta Żywot doczesny, ta wieczny znaczyła
Tamtey się swiat zadziwił, a tey Piekło zlękło,
Tamta Wody zawarta, a ta śmierć y piekło.

≠

Et factus est Sudor Ejus tanquam guttæ. &c.

Twardy Panie Opoką. Stanąłeś na gorze.
Oliwney gdyś zwyciężył, cięszki Strach Naturze.
Owszem mocnym marmorem, boś nic niewzruszony
Odważyłsię dla Człeka znieść krzyż naznaczony.
Niedziwuię się tedy twoiemu potowi,
Bo pocić się zwyczayna, iest rzecz marmorowi

Na tosz.

Goreie Pan miłością: Jenci to Serdeczny
Dusz ludzkich Oblubieniec, na Smierc tak bespieczny
Pracuie iako Pasterz, bo paść nieprzestaie
Wiernych Owiec dla ktorych własną Duszę daie.
Woiuie iako Rycerz; bo nieustraszenie
Walcząc z Smiercią przynosi za zdobycz Zbawienie
Dzwiga iak męzny Atlas, aby obalony
Swiat grzechem pierworodnym, podpart wydzwigniony
A iesli dzwiga, walczy, pracuie, goreie
Coż za dziw że się znięgo tak hoyny pot leie

Et osculatus est eum. &c.

Vstami znak Stworzenia, Człowiekowi Panie
Dałeś Wieczna Dobroci, gdyś rzekł niech się stanie
A Człowiek tylec zato. ustami oddaie
Że Cię zdradza całuiąc. witaiąc przedaie
A ty coż? miod za żądło, za usta zdradliwe
Za rozgi, ciernie, rany, krzyż, Serce cierpliwe,
(Byleś Człeka wybawił) dałeś, za zdradzenie
Zbawienie, Ray za Męki, za Smierc Odkupienie

Et percussit Servum Sacerdotis,
et amputavit auriculam ejus. Marc. 16.

Miał Pan zarłe Piotrowi, że się Piotr. niepytaiąc Pana.
Porwał chyżo do Korda na Sługę Kapłana
Choc z rozmysłem uderzył, bo rzekł temi słowy
(Ale Marek zapomniał wpisac iego mowy.)
Słysz Bracie Kięży Sługa. a niechcesz w duchu.
Że Pan pierwszym Kapłanem, Atosz masz po uchu.

Discipuli relicto eo fugierunt. Mar. 26.

Na ten czas Cię Vczniowie Panie pilnowali.
Poki się brac od Ciebie więcey spodziewali.
Ale dawszy im Ciało y Krew, y Sąm siebie
Że więcey dac niemożesz; uciekli od Ciebie

Laqueo Suspendit se Judas. Matth. 27.

Garło winno że Judasz, y Adam dał garło.
Tamto cnotę wydało; a to grzech pożarło.
Garłem też Smierc wsię zało, y ten y ow wciągnął.
Adam gdy ię rozdziewił, a Judasz gdy sciągnął.

Stabat Petrus in atrio Principis.
& iterum negavit, &c.

Nauczy Dwor Obłudy. y kto raz do Dworu.
Nogę ustawi, zapomni Cnoty dla faworu
Swiadkiem Piotr. choc tylko raz weszła iego noga
Na Pałac, asz trzy razy odprzysiągł się Boga.

Choc tylko w Sieni stanął. apobłądził w Wierze.
Coz dopiero gdy by był zraz w Antykamerze.

Et continuo gallus cantavit.

Kur pieie, Piotrzy leie, coli zaprzyczyna!
Wiem ize piac Kurowi na deszcz nie nowina
Więc, ze miał deszcz Piotr wylać zocży przy pokucie
Poczułes, y zapiałes, y zgadłes Kogucie

Hæc autem cum dixisset unus Ministrorum dedit alapam. Iesu

Prawdą wieczną iest Chrystus przetoc go nieznaią.
Na Dworze, y o prawdę. Prawdy się pytaią.
Więc ze Cierpi policzek gotowa przyczyna
V Dworu dac po gębie prawdzie nie nowina

Remisit Hærodes Iesum ad Pilatum et facti sunt amici ex illa hora &c.

Ledwo Pan do Piłata zaszedł od Heroda
Az miedzy dawziętemi, wnet się stałe zgoda
Tak umie Boska Noga kędy igno wchodzi.
Vstępuie nienawiść, a miłość się rodzi.

Apprehendit Pilatus Iesum & flagellavit.

Herkules po Zwycięstwie wposrod Morskiey fali.
Kładzie słupy znapisem: Po tąd a nie dali.
Ty więcey czyniesz Chryste; kiedy przywiązany.
Do słupa, cierpisz Rany ciężko zbiczowany.

Większą w morzu miłości, słyniesz chwałą Panie
Z jednym słupem, niż tamten z dwiema w Oceanie
O słupie Przenaydroższy podporo Zbawienia
Pamiątko Zwycięskiego Chrystusa cierpienia
Tyś kres, tyś Cel, tyś koniec, A ktoż taki może
Położyć Met miłości? tylko ty o Boże.

Induunt eum Purpura plectentes Coronam de Spinis imponunt Capiti ejus. &c.

Ten li to kwiat co z Rozgi wykwitnął Jessego.
Wydany na pociechę rodzaiu ludzkiego.
Lilia czy Hyacynth. czyli granatowy.
Bo wszytek rumieniście, wszystek Purpurowy
Owszem Roza Niebieska, krol między kwiatami,
Krolem go tez witaią y między Cierniami,
O Rozo pełna zdrowia, co Zbawienie rodzisz
Dasz się dostać każdemu, choc się Cierniem grodzisz

Et exivit baiulans Sibi Crucem. &c.

Mogł kiedys wymysłnemi Vdzwignąc ramiony
Okrąg Nieba y Ziemie, o Atlas zmyślony
Tyś Przedwieczny Atlancie gdy Cię pod Krzyzowym.
Idąc widzę Cięzarem, przyznaię ze Nowym.
Lecz łaskawszym Atlantem iesteś od tamtego.
Bo trzema tylko palcy, Machynę wszystkiego.
Wspierasz Swiata, kiedy go dzwigasz z Wszechmocności
Ale Krzyz zwszystką siłą: bo z szczerey miłości.

Crucifixerunt eum. &c.

Wyciąga Moyzesz ręce, ale lud wygraie
Spuszcza Moyzesz y lud też wygrawać przestaie
Chrystus raz wyciągnionych do Oyca za nami.
By nie spuszczał przybić ie pozwala gozdziami

Christus inter Latrones.

Słonce swiatło wydaie, między ciemnosciami,
Oswieca złe y dobre swemi promieniami,
Między szpetne padoły zdrowe zrodła płyną
J kwiaty między cierniem swą wonnoscią słyną.
Chrystus kwiatu podobien. y zrodłu y słoncu
Chciał też Łotrem bydz srodkiem. do chwały naykoncu

Latroni Paradisum. Discipulo Matrem Patri animam. &c

Synem cię marnotrawnym. miłosc uczyniła
O szczodry Zbawicielu! ta cię obnażyła
Z Purpury y dla niey się samey nagim stałes,
Krew Ciało siebie żywot, y wszytko rozdałes.
A za iesscze niedosyc! aż Matkę Uczniowi,
J Ducha daiesz Oycu, y Niebo Łotrowi.

Dixit sitio, Illi autem Spongiam aceto plenam obtulerunt Ori eius, & cum gustasset noluit bibere. Joan. 19.

Pragniesz Panie niewątpię, ludzkiego Zbawienia
Pragniem y my na wieki twoiego widzenia
Pragnieniem ale zornie oba gorzeiemy
Tyś się gorzko pic podiął ale my niechcemy.

Lekarstwa naprągnięnic, bo się gorszki widzi
To co Duszę uzdrawia tym się Ciało brzydzi.
Więc iako Mądry lekarz znami postępuiesz
Abyś nym go osłodził sam go wprzod koptuiesz

Ecce Homo.

Zes nas Swoim obrazem chciał mieć Wiecznij Boze.
Większy nad tęn ktory iest, dowod bydz nie moze.
Ze się Piłat Obrazem Naszym tytułuie
Oto Człowiek! y ludziom Człekiem pokazuie
Itakześ nas chciał widzieć, Swoim konterfektem!
A Człowiek większym Ciała, niz Bostwa affektem.
Uwiedziony Swieckiemi zmazał się farbami,
Poprawiasz Wszechmocnemi Obrazu rękami.
Zmieszawszy z Człowieczenstwem, twe Bostwo razem,
Ze on twym bydz nie moze, tyś iego obrazem.

Non Scindamus eam, sed mittamus Sortem
Super eam, & Super Vestem meam,
Miserunt Sortem. Ioan. 19.

Sprawiłes Panie w Raiu, Sukienkę Nagiemu.
Człowiekowi dla grzechu na Swiat wygnanemu.
Teraz gdy mu przez twą Smierc znowu Raj gotuiesz
Abyś go lepiej odział Sukienkę zdeymuiesz
Onter widząc iże tam bez Sukenie weselney
Nie wnidzie; Całą woli, y nie chce rozdzielney

Ale zgadnąc wprzod trzeba komu się dostanie
C. Wiem że w ręku u Ciebie. Są me losy Panie
Jeslim godzien wygraney, umysł moy niezgadnie
Ty dopomoż co sam wiesz iak mi kostka padnie.

Inclinato Capite tradidit Spiritum.

Nie mogł głowy do Nieba podnieść przyciśniony
Grzechem Człowiek asz by był Smiercią Odkupiony.
Zbawiciela na krzyżu: a Chrystus ią wznosił,
Ku Niebu gdy za nami, żyiąc Oyca prosił,
Teraz gdy iuz umiera, y grzech Smiercią znosi.
Dopiero Głowę zwiesza, gdy grzesznik podnosi.

Lancea Latus eius aperuit,
& continuo exiuit Sanguis & aqua

Chrystus Vmarł, a w Sercu miłość przecię żyie
Tey Włocznia nie zaszkodzi, ani grot przebiie
Nie oschnę z mey nadzieie, z Serca woda płynie
Kto się puści tą Wodą, do Nieba zapłynie

Velum templi scissum est in duas partes.

Co iest że gdy Bog Cierpi Zasłona się pada?
Kosciol co miał Zasłonę; na to odpowiada.
Zbawienia Taiemnicę, odkrył Bog Wcielony
Iuz iawne Odkupienie: nie trzeba Zasłony

Et Obscuratus est Sol.

Łacno zgadnąć czemu się tak słonce zácmiewa
Przy Smierci Chrystusowey: wszak Prorok opiewa.
Że Bog w słoncu położył, Swoy Przybytek Sobie
A coz za dziw gdy umarł, Pan ze Dom w załobie

Jest przysłowie na Swiecie Pulsate et apperietur vobis kołatay
cie a otworzono wam będzie. kto dobrze kołace do drzwi Miło
sierdzia Bozego tyn sobie co wykołace.
Titus Cæsarz miał tyn zwyczai iz kiedy poddany do drzi
iego zakołatał kazdymu otworzic rozkazał kazdygo puszał
do pokoiu swego, y kto go oco prosił kazdymu przyobiecał, ale
nikomu nic nie dał. Pewny poufały Minister pyta iednego czasu
Czesarza dla czegoby to czenił, isz kazdymu ocogo kto prosił
przyobiecał a do tygo czasu nikomu nic niedał. Odp: Non decet
tristem recedere de Palatio Principis. Nie tak u P. Boga komu on
co obiecał tomu daie. Obiecał Abraama rozmnozyc tak się stało
Rozmnozył plimię iego na 12 Pokolenia, Rzecze kto: Oycze, tak wiele
razy y my prosiemy P. Boga a nic nie odbieramy

Ale zaadrac whrod ...

[redacted]

[redacted]

Bo mu go gwałtem wydarł Jego Mość Wyzina
Iak się cudzym Państwem Rosyiscy podzielili
Ci którzy swe fakcye y z Postem stroili
Lecz że źle w Twym Urzędzie sobie postępuie
Ludźmi bo ich niesmacznym piekarnym częstuie
Zmięniło się powietrze ztod czas Postu tego.
A chorobasię mnoży bez bradu wszelkiego.
Nawet y grzecznym Damom Post. nie faworzuie
Szczęście nie Miłosierny zdrayca się znayduie
A oto się Nieboszka wten post mi zmięniły
Iony swą rożaną iuż cerę straciły
Zato samo niegodzien by się u nas chował
Iabymgo oddał katu y sam dekretował.
Ale przecię Mięsowskie wygnany certował.
Z Postem wielki fascikuł pozwów nagotował.
Gdzie gdyby się weralnę wgrodzie obie strony
A obiedwie miały dość przy sobie obrony
Przez dupelacyą się sprawa wytoczyła
Na Trybunał w dekrecie by się tam sądziła
Iuż grał Pan Mięsowskie w tym ter kryśta sędzie
Do nas Na lichym Osie koniec sprawy będzie
Mówi się post rugowa dla expedicyi
Prędzey pozwalaiąc ten tydzień rumacyi
Lecz się bez krwie wylania ten Post. nieodprowazi
Bo nie iedno zwierzęcia ntko, żywota pozbawi

Wszak że się swej zniewagi, orszad dosiędzie
Vlicami w Miedziętę. Krew po ciecze wszędzie
1 Lecz się wy iego furyi bynaymniey nie nieboycie,
3. Ktorego zagranicę wy go wypędzicie
2. A do szturmu taneczne Jeruszą nagotuycie

Wagus.

Owoż ia na ostatku moię Procesyią
Przybyłem [illegible] poważnie [illegible] Tracyią
[illegible] a odtąd [illegible] [illegible].
Wyznam się nie nietoyęc ani się za wstydę.
[illegible] [illegible] wiele. ani nieuszkodziem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wałem.
Tanio uwierzcie coż kiedy nie ma co kupić
[illegible] był się skryć iamy gdy [illegible] [illegible]
A ię zawierciał w drzewie by mie [illegible]
Do [illegible] się [illegible] [illegible] tam Swabowi miła
Buda się nie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. iest nieszczęście gdy masz we łbie mola
Do gryziecie a ciężko gdy się nie nauczysz
Nieumiawszy iako Wiatr po za Scianu nucisz
Owo to bliżey świadczy iak ciężka nauka
Bo nieraz się mozolęc nad nią dupa szuka
Lecz pocieszy cię tylko iż skałowsko dobędę.
To wam mity [illegible] zaraz czytać będę.
Napisano mi na niey A iak wrona skacze
[illegible] ni [illegible]. D. nikon. E iak wrona kracze.
[illegible] iezeze y trudnieysze Syllaby składanie.

Jak pacześć po szerotce bywaią czesane.
cab tab, eb, wteb, ib, chleb, ob, chłop, uk, tup, ik, ok, bok, uk [illegible].
Są naytrudniejsze insze ktorem ledwie poiął.
Nie mi do żywego kancruą mocno doiął.
Niedźwiec proso dziubie Wrobel trawę skubie
Cielę mąkę miele wilk siedzi w popiele.
Mam troche y łaciny z uwagą ią powiem
Tablicę przewrociwszy z niey trochę dowiem.
Fel. Fel wrzeciono. cuchronus przędziono.
Becus Ciele Wochadło ziele.
Co za lepsza lekcja o ktorym nie słyszał.
Kiedym w sieciu Gdym się iey począł uczyć. Ledwiem trochę [illegible]
ktorą wam tu powiedział, byscie pamiętali.
Ze krakowscy studenci w Przeworsku bywali.
Mam y Ruskie Azbuki iako greckie iambela
[illegible] Łacinskie. słowo rusnica bombarda
Nie nie bawiąc długo dla czasu krotkiego.
[illegible] nieuprzykrzył pod czas postu tego.
Rocierz słuchacze zacni swoię Oracyię
[illegible] więcey bym zjadł ~~[illegible]~~ kolacyię
Tylko rzem teraz nowszczu. zaniechym u [illegible].
[illegible] bedziecie mieli [illegible] nie dość iedzenia.
[illegible] tablicę cosiętu wl przycie
Od szkoły iak od [illegible] na [illegible] stronie
[illegible] się wnet [illegible] bo [illegible]
[illegible] ziorki [illegible] y [illegible]

